

**ANALIZA ZASADNOŚCI PRZENIESIENIA SIEDZIBY
WŁADZ GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA
DO MIASTA SIECHNICE,
WRAZ ZE ZMIANĄ NAZWY GMINY**

Autorzy:

dr Mateusz Błaszczyk

dr Krzysztof Szółek

mgr inż. arch. Marek Wiland

dr Maciej Zathej

Wrocław - Święta Katarzyna 2008

SPIS TREŚCI:

	strona
WPROWADZENIE DO ANALIZY ZASADNOŚCI PRZENIESIENIA SIEDZIBY WŁADZ GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA DO MIASTA SIECHNIEC WRAZ ZE ZMIANĄ NAZWY GMINY.	3
mgr inż. arch. Marek Wiland PRZESŁANKI URBANISTYCZNE I ARCHITEKTONICZNE PRZEMAWIAJĄCE ZA OPTYMALNĄ LOKALIZACJĄ SIEDZIBY OBECNEJ GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA	4
dr Maciej Zathey PROCES SUBURBANIZACJI I TWORZENIA SUBCENTRÓW AGLOMERACJI WROCŁAWSKIEJ, JAKO PRZESŁANKI UZASADNIAJĄCE ZMIANĘ LOKALIZACJI GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA	32
dr Mateusz Błaszczuk SPOŁECZNE I FUNKCJONALNE UWARUNKOWANIA PRZENIESIENIA SIEDZIBY GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA DO SIECHNIC	50
dr Krzysztof Szółek EKONOMICZNE SKUTKI PRZENIESIENIA SIEDZIBY GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA DO SIECHNIC	72
ŁĄCZNE WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z TWORZĄCYCH OPRACOWANIE ANALIZ	87

**WPROWADZENIE DO ANALIZY ZASADNOŚCI PRZENIESIENIA SIEDZIBY WŁADZ
GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA DO MIASTA SIECHNICE
WRAZ ZE ZMIANĄ NAZWY GMINY**

W związku z trwającą debatą publiczną dotyczącą zasadności przeniesienia siedziby gminy Święta Katarzyna, do miasta Siechnice na zamówienie władz gminy zespół ekspertów przeprowadził analizy dotyczące aktualnych trendów rozwojowych i sytuacji społeczno – ekonomicznej gminy. Merytoryczną podstawą prowadzonych analiz było zbadanie prawdziwości tezy, iż „Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy, oraz jej dynamika rozwoju uzasadniają przeniesienie siedziby gminy Św. Katarzyna do miasta Siechnice”. Badanie przeprowadzono w odniesieniu do sfery społecznej i ekonomicznej zwracając uwagę na uwarunkowania funkcjonalno - przestrzenne i kształtujące przestrzeń gminy aktualne procesy rozwojowe. Stąd też niniejsza analiza składa się z czterech autorskich referatów poświęconych problematyce wewnętrznej struktury przestrzennej gminy, procesowi suburbanizacji i pozycji gminy w kontekście kształtującego się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. Referaty poruszają także zagadnienia skutków ekonomicznych oraz społecznych kosztów związanych z przeniesieniem siedziby gminy. W ramach prac koordynacyjnych, autorzy wyznaczyli zakres merytoryczny swoich opracowań. Ze względu jednak na silne wzajemne powiązanie tematyczne poszczególnych referatów nie można było uniknąć przeanalizowania tych samych zagadnień przez poszczególnych autorów, ponieważ wiązałyby się to z przerwaniem toku dedukcji i w istotny sposób ograniczyło możliwość wyciągania wniosków. W referatach wielokrotnie poruszane są zatem zagadnienia demograficzne czy też ukazywany jest proces suburbanizacji, jednakże każdy z autorów w indywidualny sposób interpretuje zjawiska co posiada walor wielostronnej oceny i jest z pewnością atutem opracowania jako całości, ponieważ autorzy różnymi drogami analiz dochodzą do spójnych wniosków.

Wnioski wynikające z przeprowadzonych badań zebrane zostały w syntetycznej formie w ostatnim rozdziale niniejszego opracowania stanowiąc konkluzję analizy zasadności przeniesienia siedziby władz gminy Święta Katarzyna do miasta Siechnice wraz ze zmianą nazwy gminy.

**PRZESŁANKI URBANISTYCZNE I ARCHITEKTONICZNE
PRZEMAWIAJĄCE ZA OPTYMALNĄ LOKALIZACJĄ SIEDZIBY
OBECNEJ GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA**

1. Wprowadzenie.

Urzędy administracji publicznej są uznawane za dosyć atrakcyjne obiekty usług, które nie konkurują z usługami komercyjnymi, a jednocześnie przysparzają tym usługom dodatkowych klientów. Udając się bowiem do urzędu petenci nierzadko robią zakupy w pobliskich sklepach, odwiedzają bary lub w restauracje, czy zamawiają różne usługi. Z tego względu urzędy publiczne, w tym urzędy gmin, sprzyjają wzmocnieniu ośrodka usługowego, w którym są zlokalizowane. Z drugiej strony dla odwiedzających lokalizacja urzędów w ośrodkach usługowych też jest dogodna, bo przy okazji mogą skorzystać z innych usług. To zatem sprawia, że siedziby organów administracji najczęściej są lokowane (choć oczywiście nie zawsze) w największych ośrodkach w zasięgu działania tych organów.

Ewentualne przeniesieniu urzędu gminy do Siechnic sprawi, że ta miejscowość uzyska dodatkowy impuls prorozwojowy, który pomoże przyciągać nowe usługi, a w ślad za tym także nowych mieszkańców. Z kolei wyprowadzka tego urzędu ze Świętej Katarzyny może spowodować osłabienie – relatywnie dobrze rozwiniętych – funkcji usługowych tej miejscowości. Nie musi do tego dojść, bo ewentualny ubytek klientów wiążących odwiedziny w obiektach usługowych z wizytą w urzędzie gminy, może być zrekompensowany choćby przez nowych mieszkańców.

Biorąc pod uwagę związki pomiędzy funkcjonowaniem urzędu gminy a kondycją prorozwojową centrotwórczych usług komercyjnych w dalszej części niniejszego opracowania starano się określić optymalną lokalizację głównego ośrodka usługowego gminy przyjmując, że w nim docelowo powinno się znaleźć miejsce m.in. dla urzędu gminy.

Odrębną kwestią jest ustalenie optymalnej lokalizacji urzędu gminy. To bowiem wiąże się ze zmianą w nazwie gminy. A tego z kolei nie sposób bezpośrednio wywieść z przesłanek urbanistycznych czy architektonicznych.

Warto także wyjaśnić, że założenia niniejsza praca ma być częścią zbiorowego opracowania dotyczącego ewentualnego przeniesienia siedziby gminy Święta Katarzyna do

Siechnic. Z tego względu niektóre stykowe zagadnienia rozdzielono pomiędzy poszczególnymi pracami, by ich niepotrzebnie nie powtarzać. W efekcie chociażby problematyka dostępności do siedziby gminy została ujęta w pracy Macieja Zathey'a pt.: „Proces suburbanizacji i tworzenia subcentrów aglomeracji wrocławskiej jako przesłanki uzasadniającej zmianę lokalizacji siedziby gminy Św. Katarzyna”.

2. Uwarunkowania przyrodnicze oraz wynikające z bezpośredniego sąsiedztwa Wrocławia.

Decydujący wpływ na obecny charakter struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Święta Katarzyna miały dwa rodzaje czynników: uwarunkowania przyrodnicze oraz bezpośrednie sąsiedztwo Wrocławia. W wyniku ich oddziaływania w jej strukturze można dostrzec trzy obszary różniące się sposobami zagospodarowania. Pierwszy z nich obejmuje położoną w północno-wschodniej części gminy dolinę Odry i Oławy wraz ze znajdującymi się tu m.in. polderami „Oławka” i „Trestno-Blizanowice”, terenami wodonośnymi Wrocławia oraz pięcioma miejscowościami. Drugi – sąsiadujący z nim obszar – obejmuje korytarz komunikacyjny mieszczący drogę krajową nr 94, czyli stary szlak handlowy w kierunku Krakowa i poprowadzoną równoległe do niej magistralę kolejową E-30, a także tereny pasa ciągnącego się na zachód od tego korytarza, wzdłuż południowych granic Wrocławia. Rdzeniem komunikacyjnym tego pasa jest ciąg dróg powiatowych zapewniający połączenie relacji: Biestryków, Żerniki Wrocławskie, Smardzów, Święta Katarzyna i Siechnice. Jest to najintensywniej zagospodarowany obszar gminy, w którym znajdują się największe jej miejscowości: Siechnice, Radwanice, Święta Katarzyna i Żerniki Wrocławskie. Łącznie na tym obszarze mieszka w 12 miejscowościach 85% ludności gminy (tabela nr 1). Trzeci obszar – położony w południowej części gminy ma wyraźnie rolniczy charakter. Obejmuje 6 stosunkowo niewielkich miejscowości i grunty rolne wysokich klas bonitacyjnych.

Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Święta Katarzyna.

Miejscowość	Liczba ludności w latach													Przyrost ludności 1995-2007 r.	
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	W liczbach	w %
Blizanowice	79	82	78	79	66	68	68	64	64	63	64	63	65	-14	-17,72
Durok	34	29	26	19	19	17	16	17	16	17	14	15	15	-19	-55,88
Kotowice	656	670	674	652	654	664	670	665	654	644	647	649	653	-3	-0,46
Mokry Dwór	386	384	373	377	369	365	362	359	357	352	358	354	356	-30	-7,77
Trestno	93	93	110	110	111	108	108	110	111	121	121	131	133	40	43,01
Obszar 1	1248	1258	1261	1237	1219	1222	1224	1215	1202	1197	1204	1212	1222	-26	-2,08
% populacji Gminy	10,48	10,56	10,51	10,37	10,11	10,03	10,00	9,86	9,63	9,43	9,29	9,05	8,80	-	-
Biestrzyków	117	124	125	135	147	164	162	177	196	216	237	261	286	169	144,44
Groblice	278	273	270	267	271	276	273	277	282	277	283	280	297	19	6,83
Grodziszów	65	63	69	70	71	74	72	74	76	72	74	84	89	24	36,92
Iwiny	338	340	344	341	364	380	386	387	400	415	421	416	421	83	24,56
Radwanice	2085	2086	2109	2078	2086	2101	2099	2115	2136	2146	2191	2328	2446	361	17,31
Radomierzyce	8	16	16	17	17	18	18	17	17	19	22	26	31	23	287,50
Siechnice	4012	3984	3987	3927	3929	3943	3921	3921	3892	3956	4008	4098	4264	252	6,28
Smardzów	150	148	156	162	170	175	184	183	185	186	189	198	198	48	32,00
Święta Katarzyna	1507	1494	1496	1549	1612	1624	1641	1664	1704	1754	1806	1872	1896	389	25,81
Zacharzyce	84	81	89	86	85	84	86	89	94	105	114	118	129	45	53,57
Zębice	180	187	189	197	212	221	221	225	267	276	294	334	367	187	103,89
Żerniki Wrocławskie	989	1004	1031	1028	1037	1059	1110	1136	1202	1255	1301	1348	1427	438	44,29
obszar 2	9813	9800	9881	9857	10001	10119	10173	10265	10451	10677	10940	11363	11851	2038	20,77
% populacji Gminy	82,43	82,29	82,36	82,64	82,96	83,05	83,10	83,27	83,72	84,08	84,41	84,84	85,30	-	-
Bogusławice	115	119	122	122	125	126	126	127	128	127	130	129	130	15	13,04
Łukaszowice	199	204	205	212	210	211	215	217	214	210	210	206	204	5	2,51
Ozorzyce	152	152	150	151	146	148	148	148	145	149	144	144	146	-6	-3,95
Sulimów	246	248	249	226	234	242	239	233	226	222	217	222	221	-25	-10,16
Sulęcín	105	103	104	99	96	94	95	101	97	96	95	98	96	-9	-8,57
Szostakowice	27	25	25	24	24	22	22	22	21	20	20	20	23	-4	-14,81

Miejscowość	Liczba ludności w latach													Przyrost ludności 1995-2007 r.	
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	W liczbach	w %
Obszar 3	844	851	855	834	835	843	845	848	831	824	816	819	820	-24	-2,84
% populacji Gminy	7,09	7,15	7,13	6,99	6,93	6,92	6,90	6,88	6,66	6,49	6,30	6,11	5,90	-	-
GMINA - razem	11905	11909	11997	11928	12055	12184	12242	12328	12484	12698	12960	13394	13893	1988	16,70

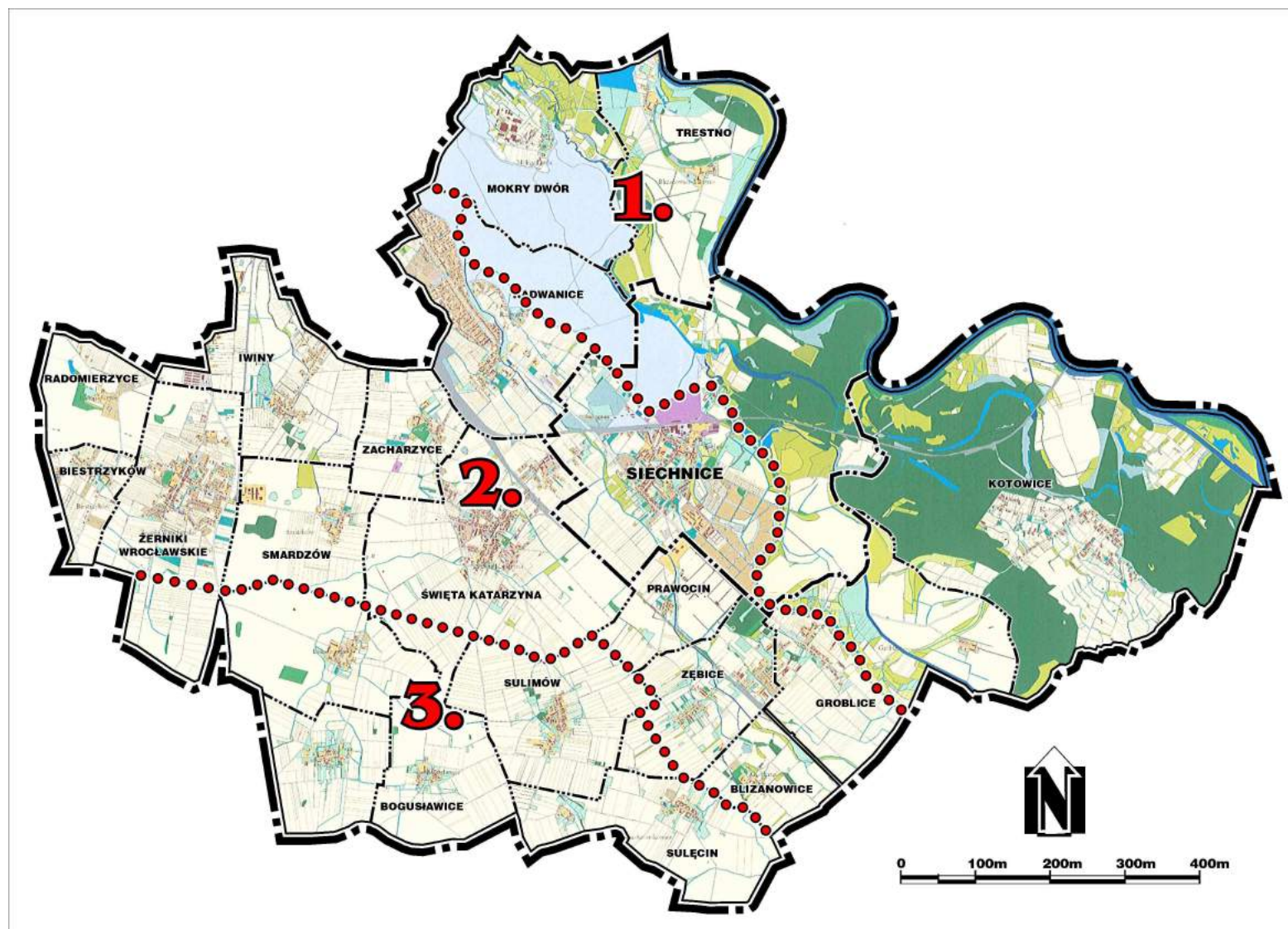
Źródło: Dane UG Święta Katarzyna

Biorąc pod uwagę wymienione powyżej uwarunkowania za najkorzystniejszy rejon lokalizacji centralnego ośrodka usługowego gminy należy uznać skrzyżowanie dwóch pasów osadnictwa, określonych wcześniej jako obszar drugi. W sąsiedztwie tego skrzyżowania zbiegają się układy osadnicze zarówno miejscowości Święta Katarzyna, jak i miasta Siechnice. Warto przy tym zauważyć, że w pobliżu tego skrzyżowania - choć nieco dalej od niego, biorąc pod uwagę środek ciężkości istniejącego zainwestowania osadniczego – znajdują się także Radwanice, czyli druga pod względem zaludnienia miejscowość gminy.

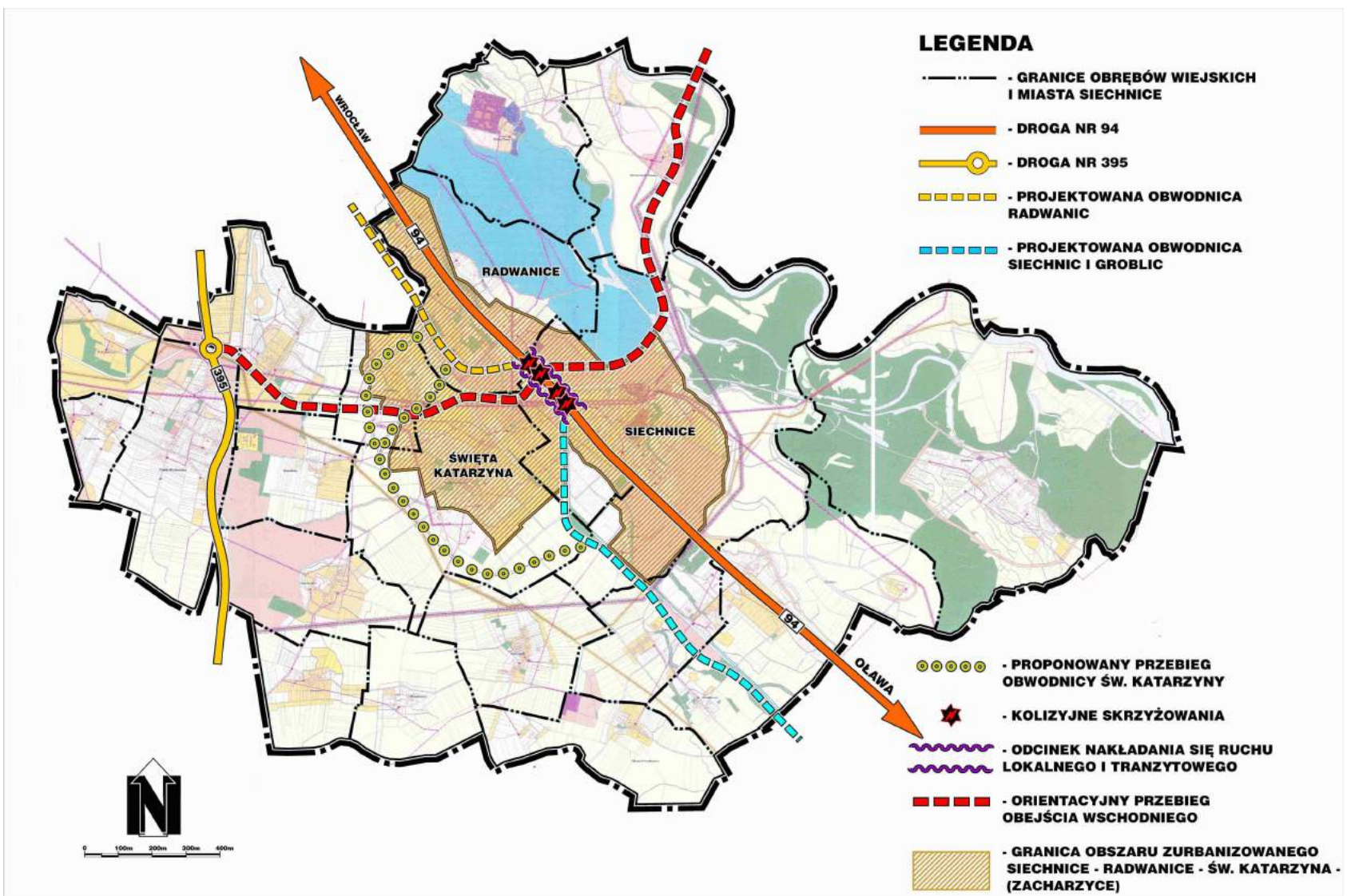
Te uwarunkowania przestrzenne zostały uwzględnione w opracowywanym obecnie projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Święta Katarzyna. Przewiduje on możliwość wypełniania zabudową niemal całego drugiego obszaru, chroniąc przed nią tylko wybrane enklawy, głównie związane z korytarzami ekologicznymi w rejonie Smardzowa i Groblic. Rejonem koncentracji zainwestowania jest w tym projekcie zespół osadniczy Siechnice - Radwanice - Święta Katarzyna. Zdaniem autora - przewidziany w projekcie Studium - wzór obszaru koncentracji zainwestowania w obszarze tych trzech miejscowości jest właściwy i powinien sprzyjać rozwojowi całej gminy.

Prześlanki wynikające z uwarunkowań przyrodniczych i sąsiedztwa z dużym miastem – jakim jest Wrocław – wskazują, że optymalną lokalizacją głównego w gminie obszaru usługowego jest zespół miejscowości Siechnice – Święta Katarzyna, przy czym obydwie te miejscowości mają – w świetle powyższych przesłanek – porównywalne zalety.

Rys. nr 1. Orientacyjny podział gminy na trzy zróżnicowane funkcjonalnie obszary.

Rys. nr 2. Planowany w projekcie Studium obszar koncentracji zainwestowania: Zespół Siechnice – Radwanice – Święta Katarzyna.

3. Uwarunkowania komunikacyjne.

Jednym z najważniejszych czynników decydujących o potencjale rozwojowym miejscowości było ich położenie względem ważnych ciągów komunikacyjnych. To dzięki temu rozwijały się miejscowości położone na ważnych szlakach, a i obecnie dobre skomunikowanie przyciąga kapitał inwestycyjny zainteresowany nie tylko handlem, ale także i innymi rejonami działalności gospodarczej, w tym produkcją.

Centralne części obu rozpatrywanych miejscowości – Świętej Katarzyny i Siechnic – leżą naprzeciwko siebie rozdzielone dwiema głównymi arteriami komunikacyjnymi gminy: drogą krajową nr 94, przebiegającą bliżej centrum Siechnic i magistralą kolejową E-30, przebiegającą bliżej centrum Świętej Katarzyny i posiadającą w tej miejscowości stację kolejową. Większe oddalenie centrum Siechnic od linii kolejowej rekompensowane jest obecnością drugiej linii kolejowej, relacji Wrocław – Jelcz-Laskowice, ze stacją w Siechnicach. W efekcie, kierując się kryterium walorów komunikacyjnych, można uznać Siechnice za posiadające nieco korzystniejsze – dla dalszego rozwoju – położenie, względem głównych arterii komunikacyjnych.

Warto jednak rozpatrzyć czy ta ocena nie powinna ulec weryfikacji w wyniku uwzględnienia projektowanych przekształceń układu drogowego. Chodzi tu przede wszystkim o:

- a) budowę nowej drogi, zwanej do niedawna Bielany – Łany – Długoleka (także „wschodnią obwodnicą Wrocławia”), a obecnie po rezygnacji z zachodniego odcinka mającej rozpocząć się na wybudowanym już rondzie w Żernikach Wrocławskich, na drodze wojewódzkiej nr 395;
- b) budowę obejścia lub obejść w ciągu drogi krajowej nr 94.

Wydaje się, że realizacja pierwszej z tych dróg, choć niewątpliwie poprawi obsługę komunikacyjną obu rozpatrywanych miejscowości, nie spowoduje zróżnicowania ich szans rozwojowych. Może natomiast przyspieszyć zlewanie się ich w jeden zespół urbanistyczny. Droga ta bowiem ma przebiegać na północ od obu miejscowości, w podobnej odległości od ich centrów, przez tereny dotychczas prawie nie zainwestowane.

Trudniejsze do oszacowania są natomiast skutki realizacji obwodnic na trasie drogi krajowej nr 94. Jeżeli zakres inwestycji ograniczy się tylko do północnego – radwanickiego odcinka, jak przewiduje to dotychczasowy plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, to nie będzie to miało wpływu na różnicowanie warunków

rozwojowych Siechnic i Świętej Katarzyny. Z kolei w przypadku realizacji także południowego obejścia – zgodnie z projektem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - można oczekiwać względnego zwiększenia potencjału rozwojowego Siechnic w stosunku do Świętej Katarzyny, przy jednoczesnym obniżeniu potencjału rozwojowego zespołu, w którego skład wchodzi obie te miejscowości. W efekcie bowiem takiej inwestycji w centrum zespołu Siechnice – Radwanice – Święta Katarzyna powstanie grupa węzłów komunikacyjnych, które zablokują zlewanie się tych miejscowości, tworząc (faktyczne a nie administracyjne) granice zasięgów poszczególnych miejscowości. W rezultacie ich wspólny potencjał rozwojowy będzie osłabiony. Z kolei wobec faktu, że wszystkie węzły tego zespołu znajdują się na obszarze Siechnic, na obecnej drodze krajowej nr 94, można oczekiwać wzmocnienia obsługi komunikacyjnej tej miejscowości.

W koreferacie do projektu Studium autor niniejszej części opracowania krytycznie odniósł się do zaproponowanego w projekcie Studium rozwiązania komunikacyjnego. Zdecydowały o tym nie tylko omówione wcześniej skutki dla zespołu miejscowości Siechnice – Radwanice – Święta Katarzyna, ale także wady komunikacyjne planowanego układu, wynikające m.in. z nakładania się na siebie potoków ruchu korzystających z dotychczasowej drogi krajowej nr 94 i nowych – zrealizowanych w lepszych parametrach – ich obejść. Jednocześnie w tym koreferacie przedłożono pod rozwagę poprowadzenie obejścia drogi krajowej nr 94 po zachodniej stronie linii kolejowej już od Zacharzyc, omijającego także po zachodniej stronie Świętą Katarzynę. Przy takim rozwiązaniu łatwiej byłoby uzyskać na takim przebiegu dobrą przepustowość, a jednocześnie droga ta nie rozcinałaby zespołu Siechnice – Radwanice – Święta Katarzyna. Po przeniesieniu się na tę trasę ruchu dalekobieżnego, obecnie droga krajowa nr 94 mogłaby lepiej pełnić funkcję obsługi przyległych terenów. W rezultacie takiej inwestycji potencjał rozwojowy zarówno całego zespołu Siechnice – Radwanice – Święta Katarzyna, jak i wchodzących w jego skład miejscowości, niewątpliwie by zyskał, nie powodując przy tym istotnego zróżnicowania ich walorów komunikacyjnych.

Obecna struktura układu komunikacyjnego, w szczególności w odniesieniu do najważniejszych arterii, w niewielkim stopniu uprzywilejowuje Siechnice jako optymalną lokalizację głównego ośrodka usługowego w gminie. Przygotowywane decyzje w zakresie przekształceń tego układu mogą wzmocnić lub osłabić tą niewielką przewagę Siechnic względem Świętej Katarzyny.

4. Potencjał ludnościowy

Obecnie Siechnice, liczące 4264 mieszkańców, są największą miejscowością gminy Święta Katarzyna (tabela nr 1). Ich ludność stanowi 30,69% populacji gminy i 49,55% populacji zespołu Siechnice – Radwanice – Święta Katarzyna. Populacja Siechnic jest jednocześnie większa 1,74 razy od populacji Radwanic i 2,25 razy większa od populacji Świętej Katarzyny.

Z kolei Święta Katarzyna, licząca 1896 mieszkańców, jest trzecią co do liczebności populacji miejscowością gminy. Jej ludność stanowi 13,65% populacji gminy i 22,03% populacji zespołu Siechnice – Radwanice – Święta Katarzyna. Populacja Świętej Katarzyny jest 1,29 razy mniejsza od populacji Radwanic.

Różnice w wielkości populacji wskazują, że Siechnice mają większy potencjał do pełnienia funkcji ośrodka usługowego. Warto jednak skonfrontować tę tezę z analizą zmian liczby ludności w obydwu rozpatrywanych miejscowościach.

Gmina Święta Katarzyna należy do gmin odnotowujących w ostatnich latach wyraźny wzrost liczby ludności (tabela nr 2). Dzieje się to w okresie, gdy populacja w kraju już od 1999 roku ulega zmniejszeniu, przy czym w województwie dolnośląskim to zjawisko ujawniło się jeszcze wcześniej.

Populacja gminy Święta Katarzyna w latach 1995-2007 zwiększyła się o 1988 osób, co stanowi 16,7% populacji z roku wyjściowego (1995 r.). Było to nieco wyższe tempo wzrostu niż średnio w powiecie wrocławskim (15,44%). Natomiast średni spadek populacji w tym okresie wyniósł w województwie dolnośląskim 3,68%, a w kraju 1,28%. Gdyby brać pod uwagę jedynie populację wiejską, to gmina Święta Katarzyna także wykazuje w latach 1995-2007 znacznie większy wzrost w stosunku do średnich dla powiatu wrocławskiego i kraju. Natomiast dane dla województwa wrocławskiego wskazują na spadek liczby ludności.

Tabela 2. Tendencje demograficzne w gminie Święta Katarzyna, w powiecie, województwie i w Polsce.

Miejscowość lub obszar administracyjny	Liczba ludności w latach													Przyrost ludności 1995-2007 r.	
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	w liczbach	w %
Siechnice	4012	3984	3987	3927	3929	3943	3921	3921	3892	3956	4008	4098	4264	252	6,28
<i>roczny wzrost populacji</i>		-0,70	0,08	-1,50	0,05	0,36	-0,56	0,00	-0,74	1,64	1,31	2,25	4,05		
Święta Katarzyna	1507	1494	1496	1549	1612	1624	1641	1664	1704	1754	1806	1872	1896	389	25,81
<i>roczny wzrost populacji</i>		-0,86	0,13	3,54	4,07	0,74	1,05	1,40	2,40	2,93	2,96	3,65	1,28		
gmina	11905	11909	11997	11928	12055	12184	12242	12328	12484	12698	12960	13394	13893	1988	16,70
<i>roczny wzrost populacji</i>		0,03	0,74	-0,58	1,06	1,07	0,48	0,70	1,27	1,71	2,06	3,35	3,73		
gmina - wsie	7893	7925	8010	8001	8126	8241	8321	8407	8592	8742	8952	9296	9629	1736	21,99
<i>roczny wzrost populacji</i>		0,41	1,07	-0,11	1,56	1,42	0,97	1,03	2,20	1,75	2,40	3,84	3,58		
powiat wrocł.	91 894	92 182	92 842	93 482	94 233	94 925	95 492	96 786	98 032	99 511	100 866	103 548	106 080	14186	15,44
<i>roczny wzrost populacji</i>		0,31	0,72	0,69	0,80	0,73	0,60	1,36	1,29	1,51	1,36	2,66	2,45		
powiat wrocł. - miasta	11 752	11 857	15 903	15 910	15 884	15 903	15 868	15 975	16 029	16 006	16 025	16 106	16 119	4367	37,16
<i>roczny wzrost populacji</i>		0,89	34,12	0,04	-0,16	0,12	-0,22	0,67	0,34	-0,14	0,12	0,51	0,08		
powiat wrocł. - wsie	80 142	80 325	76 939	77 572	78 349	79 022	79 624	80 811	82 003	83 505	84 841	87 442	89 961	9819	12,25
<i>roczny wzrost populacji</i>		0,23	-4,22	0,82	1,00	0,86	0,76	1,49	1,48	1,83	1,60	3,07	2,88		
woj. doln.	2 988 278	2 986 884	2 985 381	2 982 128	2 917 139	2 912 195	2 909 622	2 904 694	2 898 313	2 893 055	2 888 232	2 882 317	2 878 410	109868	-3,68
<i>roczny wzrost populacji</i>		-0,05	-0,05	-0,11	-2,18	-0,17	-0,09	-0,17	-0,22	-0,18	-0,17	-0,20	-0,14		
woj. doln. - miasta	2 139 147	2 138 264	2 139 463	2 135 078	2 086 745	2 083 253	2 078 675	2 070 985	2 061 900	2 053 442	2 052 094	2 042 653	2 033 536	105611	-4,94
<i>roczny wzrost populacji</i>		-0,04	0,06	-0,20	-2,26	-0,17	-0,22	-0,37	-0,44	-0,41	-0,07	-0,46	-0,45		
woj. doln. - wsie	849 131	848 620	845 918	847 050	830 394	828 942	830 947	833 709	836 413	839 613	836 138	839 664	844 874	-4257	-0,50
<i>roczny wzrost populacji</i>		-0,06	-0,32	0,13	-1,97	-0,17	0,24	0,33	0,32	0,38	-0,41	0,42	0,62		
Polska	38 609 399	38 639 341	38 659 979	38 666 983	38 263 303	38 253 955	38 242 197	38 218 531	38 190 608	38 173 835	38 157 055	38 125 479	38 115 641	493758	-1,28
<i>roczny wzrost</i>		0,08	0,05	0,02	-1,04	-0,02	-0,03	-0,06	-0,07	-0,04	-0,04	-0,08	-0,03		

Miejscowość lub obszar administracyjny	Liczba ludności w latach													Przyrost ludności 1995-2007 r.	
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	w liczbach	w %
<i>populacji</i>															
Polska - miasta	23 876 667	23 903 636	23 924 677	23 922 781	23 677 674	23 659 690	23 626 816	23 571 225	23 513 389	23 470 086	23 423 740	23 368 878	23 316 885	559782	-2,34
<i>roczny wzrost populacji</i>		0,11	0,09	-0,01	-1,02	-0,08	-0,14	-0,24	-0,25	-0,18	-0,20	-0,23	-0,22		
Polska - wsie	14 732 732	14 735 705	14 735 302	14 744 202	14 585 629	14 594 265	14 615 381	14 647 306	14 677 219	14 703 749	14 733 315	14 756 601	14 798 756	66024	0,45
<i>roczny wzrost populacji</i>		0,02	0,00	0,06	-1,08	0,06	0,14	0,22	0,20	0,18	0,20	0,16	0,29		

Źródła danych:

UG Święta Katarzyna - dla gminy i znajdujących się na jej obszarze miejscowości; stan na 31 XII; stałe miejsce zameldowania
GUS - dla powiatu wrocławskiego, województwa dolnośląskiego i Polski; stan na 31 XII; faktyczne miejsce zamieszkania.

Porównując zmiany w liczebności populacji poszczególnych miejscowości zwraca uwagę fakt, że wszystkie miejscowości zaliczone do obszaru drugiego odnotowały w latach 1995-2007 przyrost demograficzny, który wyniósł średnio 20,77%, gdy populacje pozostałych dwóch obszarów odnotowały spadki (2,08% i 2,84%). Największe przyrosty odnotowały – co nie jest dziwne – niektóre niewielkie miejscowości (Radomierzyce – 287,5%, Biestrzyków – 144,44%, Zębice – 103,89%). Natomiast procentowy wzrost populacji w największych – liczących ponad 1000 mieszkańców – miejscowościach był znacznie niższy, a do tego im większa miejscowość tym procentowy wzrost osiągnął mniejszą wartość. Co ciekawe, ta ostatnia zależność odnosi się także do wzrostu określanego w liczbach bezwzględnych, co ilustruje tabela nr 3.

Tabela nr 3. Dynamika wzrostu populacji w 4 największych miejscowościach gminy Święta Katarzyna.

Miejscowość	Liczba ludności w latach:		Przyrost ludności w latach 1995-2007	
	1995 r.	2007 r.	w liczbach	w %%
Żerniki Wrocławskie	989	1427	438	44,29
Święta Katarzyna	1507	1896	389	25,81
Radwanice	2085	2446	361	17,31
Siechnice	4012	4264	252	6,28
Obszar 2	9813	11851	2038	20,77
gmina	11905	13893	1988	16,70

Jak wskazują powyższe dane, w okresie lat 1995-2007 odnotowano w Świętej Katarzynie (przyrost o 320 osób; 25,81%) wyższy wzrost populacji niż w Siechnicach (przyrost o 252 osoby; 6,28%). Jednakże skracanie dystansu pomiędzy wielkościami populacji obu miejscowości nie było na tyle znaczące, by można było z dużym prawdopodobieństwem przypuszczać, że liczby ich mieszkańców w bliskim czasie się wyrównają. W ciągu bowiem 13 analizowanych lat współczynnik przewagi ludnościowej Siechnic nad Świętą Katarzyną (liczba ludności Siechnic do liczby ludności Świętej Katarzyny) zmniejszył się z 2,66 do 2,25 i nadal pozostaje stosunkowo wysoki.

W ramach analizy materiałów dotyczących demografii zidentyfikowano znaczące różnice w danych pozyskanych z Urzędu Gminy Święta Katarzyna oraz z GUS (strona internetowa GUS; Baza danych regionalnych). Zidentyfikowane rozbieżności przedstawiono w tabeli nr 4. Obejmują one udostępnione w Bazie danych regionalnych informacje o populacjach miasta Siechnice, gminy Święta Katarzyna i pozamiejskiej części gminy Święta

Katarzyna dla okresu od 1995 r. (1997 r.) do 2007 r. Porównując z danymi Urzędu Gminy Święta Katarzyna dane GUS wskazują wyższą liczbę ludności w kolejnych latach badanych okresów zarówno całej gminy (od 1995 r.), jak i jej części wiejskiej (od 1997 r.). Natomiast w odniesieniu do populacji Siechnic, do 2002 r. liczby mieszkańców według danych Urzędu Gminy są niższe niż według GUS, a po tym roku od nich wyższe. Autorowi nie udało się wyjaśnić przyczyn tych rozbieżności. Wiadomo natomiast, że dane dotyczące populacji w okresach międzypisowych GUS pozyskuje we właściwych urzędach gmin.

Ostatecznie przy określaniu wielkości populacji gminy i znajdujących się na jej obszarze miejscowości zdecydowano się posługiwać jedynie danymi z Urzędu Gminy Święta Katarzyna, gdyż GUS nie zamieszcza danych dotyczących populacji poszczególnych wsi. Zatem, posługując się danymi GUS nie można określić np. populacji miejscowości Święta Katarzyna. Z kolei zestawienie danych z różnych źródeł (czyli np. ludność Siechnic według GUS, a ludność miejscowości Święta Katarzyna według z Urzędu Gminy Święta Katarzyna), dla tego samego poziomu administracyjnego, w warunkach stwierdzonej ich niezgodności wydaje się jeszcze gorszym rozwiązaniem. Mniejsze zastrzeżenia budzi natomiast przytaczanie danych GUS dla większych niż gmina wydziałów administracyjnych, gdyż wykorzystywano je tylko dla identyfikacji trendów w dużych populacjach.

Tabela 4. Zestawienie danych o liczbie ludności w gminie Święta Katarzyna z różnych źródeł.

Miejscowość lub obszar administracyjny	dane*	Liczba ludności w latach													Przyrost ludności			
		1995**	1996**	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	1995-2007 r.		1997-2007 r.	
																w liczbach	w %	w liczbach
Siechnice	UG	4012	3984	3987	3927	3929	3943	3921	3921	3892	3956	4008	4098	4264	252	6,28	277	6,95
<i>roczny wzrost populacji</i>			-0,70	0,08	-1,50	0,05	0,36	-0,56	0,00	-0,74	1,64	1,31	2,25	4,05				
Siechnice	GUS-s	-	-	4 020	4 016	3 978	3 937	3 910	3 893	3 843	3 831	3 806	3 830	3 820	-	-	-200	-4,98
<i>roczny wzrost populacji</i>					-0,10	-0,95	-1,03	-0,69	-0,43	-1,28	-0,31	-0,65	0,63	-0,26				
Siechnice	GUS-f	-	-	4 010	4 055	4 007	3 979	3 939	3 928	3 868	3 887	3 841	3 869	3 855	-	-	-155	-3,87
<i>roczny wzrost populacji</i>					1,12	-1,18	-0,70	-1,01	-0,28	-1,53	0,49	-1,18	0,73	-0,36				
gmina	UG	11905	11909	11997	11928	12055	12184	12242	12328	12484	12698	12960	13394	13893	1988	16,70	1 896	15,80
<i>roczny wzrost populacji</i>			0,03	0,74	-0,58	1,06	1,07	0,48	0,70	1,27	1,71	2,06	3,35	3,73				
gmina	GUS-s	12 078	12 073	12 210	12 265	12 362	12 484	12 573	12 705	12 879	13 076	13 259	13 731	14 222	2144	17,75	2 012	16,48
<i>roczny wzrost populacji</i>			-0,04	1,13	0,45	0,79	0,99	0,71	1,05	1,37	1,53	1,40	3,56	3,58				
gmina	GUS-f	12 212	12 215	12 349	12 420	12 521	12 634	12 719	12 843	13 023	13 257	13 373	13 843	14 306	2094	17,15	1 957	15,85
<i>roczny wzrost populacji</i>			0,02	1,10	0,57	0,81	0,90	0,67	0,97	1,40	1,80	0,88	3,51	3,34				
gmina - wsie	UG	7893	7925	8010	8001	8126	8241	8321	8407	8592	8742	8952	9296	9629	1736	21,99	1 619	20,21
<i>roczny wzrost populacji</i>			0,41	1,07	-0,11	1,56	1,42	0,97	1,03	2,20	1,75	2,40	3,84	3,58				
gmina - wsie	GUS-s	-	-	8 190	8 249	8 384	8 547	8 663	8 812	9 036	9 245	9 453	9 901	10 402	-	-	2 212	27,01
<i>roczny wzrost populacji</i>					0,72	1,64	1,94	1,36	1,72	2,54	2,31	2,25	4,74	5,06				
gmina - wsie	GUS-f	-	-	8 339	8 365	8 514	8 655	8 780	8 915	9 155	9 370	9 532	9 974	10 451	-	-	2 112	25,33
<i>roczny wzrost populacji</i>					0,31	1,78	1,66	1,44	1,54	2,69	2,35	1,73	4,64	4,78				

*dane:

UG - Urzędu Gminy Święta Katarzyna; stałe miejsce zameldowania; stan na 31 XII

GUS-s - GUS; stałe miejsce zameldowania; stan na 31 XII

GUS-f - GUS; faktyczne miejsce zamieszkania; stan na 31 XII

**dane dla Siechnic GUS zamieszcza od 1997 r.; z tego powodu również dane dla populacji wsi zamieszczono w tabeli od 1997 r.

Kwestie wolniejszego wzrostu populacji Siechnic należy rozpatrywać także w szerszym kontekście. Jak wskazują dane z tabeli nr 2, populacje miast w kraju i w województwie dolnośląskim wykazały w latach 1995-2007 spadek. Z kolei dane dla populacji miejskiej powiatu wrocławskiego wykazują w tym przedziale czasowym znaczny wzrost, ale wynika on głównie z dołączenia w 1997 roku Siechnic do dotychczasowej grupy miast (Sobótka i Kąty Wrocławskie). Jeżeli zatem zbadamy tempo wzrostu populacji miejskich tego powiatu dla zbioru trzech miast, czyli w okresie od 1997 do 2007 r. (11 lat), to wyniosło ono jedynie 1,35%, co wskazuje raczej na stagnację.

Występowanie w ostatnich latach zjawiska wzrostu populacji wiejskich przy jednoczesnej depopulacji lub stagnacji populacji miejskich, stanowi statystyczną ilustrację procesu „wylewania się miast” (urban sprawl). To zjawisko, które znacznie wcześniej zaobserwowano w krajach zachodnich, uważa się – w każdym razie w radykalnej formie – za niepożądane. Jednocześnie na zurbanizowanych obszarach podmiejskich słabiej krystalizują się ośrodki usługowe, co skazuje mieszkańców takich obszarów na długie podróże nie tylko do miejsc pracy, ale także i do centrów usługowych.

Biorąc zatem pod uwagę występujące na terenie gminy Święta Katarzyna zjawisko „wylewania się” Wrocławia, warto podejmować działania służące krystalizowaniu się na obszarze tej gminy w miarę silnego ośrodka usługowego. Będzie on korzystnie wpływał na jakość zamieszkiwania (dostęp do usług), a także przyczyniał się do większych dochodów budżetowych gminy.

Podsumowując należy uznać, że ponad dwukrotna przewaga ludnościowa Siechnic nad Świętą Katarzyną jest argumentem przemawiającym za kreowaniem głównego ośrodka usługowego w Siechnicach. Ten argument jest częściowo osłabiany przez większą dynamikę przyrostu ludnościowego Świętej Katarzyny i rozbieżne dane – za ostatnie lata – dotyczące liczby ludności Siechnic.

5. Program funkcjonalny istniejących usług, a także innych ważniejszych skoncentrowanych miejsc pracy w Siechnicach i Świętej Katarzynie.

Dane będące przedmiotem analiz przedstawionych w niniejszym rozdziale zostały zebrane w trakcie inwentaryzacji terenowej wykonanej przez Urząd Gminy Święta Katarzyna w połowie 2008 roku. W tabeli nr 5 zestawiono jej wyniki liczbowe, dokonując jednocześnie podziału zidentyfikowanych obiektów na 26 różnych branż, które z kolei zebrano w cztery grupy branż. Należy zaznaczyć, że choć zaliczanie poszczególnych obiektów do danych branż

oraz ich grup ma z oczywistych względów orientacyjny charakter, to w wystarczający sposób pozwala na waloryzację ich znaczenia dla kreowania ośrodka usługowego w danej miejscowości.

Tabela. 5. Zestawienie liczby obiektów usługowych i wybranych innych w Siechnicach i Świętej Katarzynie.

Kolejność branż	Branża	Grupa branż	Liczba obiektów						Procent obiektów obu miejscowości	
			Siechnice			Święta Katarzyna			Siechnice	Święta Katarzyna
			otwartych		razem	otwartych		razem		
			w ciągu ostatnich 3 lat	wcześniej		w ciągu ostatnich 3 lat	wcześniej			
1	Usługi finansowe	A	3	1	4	0	1	1	80,00	20,00
2	Administracja publiczna	A	0	5	5	0	2	2	71,43	28,57
3	Stowarzyszenia	A	0	1	1	0	1	1	50,00	50,00
4	Gastronomia	A	0	5	5	0	2	2	71,43	28,57
5	Handel niespożywczy	A	9	12	21	1	7	8	72,41	27,59
6	Usługi kosmetyczne	A	3	2	5	0	3	3	62,50	37,50
7	Usługi drobne	A	2	1	3	0	1	1	75,00	25,00
8	Usługi kultury	A	0	3	3	0	1	1	75,00	25,00
9	Usługi sakralne	A	0	1	1	0	1	1	50,00	50,00
GRUPA A			17	31	48	1	19	20	70,59	29,41
10	Usługi zdrowia	B	2	1	3	1	2	3	50,00	50,00
11	Handel spożywczy	B	3	11	14	0	10	10	58,33	41,67
12	Biura komercyjne	B	1	2	3	1	8	9	25,00	75,00
13	Usługi hotelarskie	B	0	1	1	0	1	1	50,00	50,00
GRUPA B			6	15	21	2	21	23	47,73	52,27
14	Usługi oświaty	C	0	3	3	0	3	3	50,00	50,00
15	Usługi sportu i rekreacji	C	0	0	0	0	1	1	0,00	100,00
16	Transport	C	3	2	5	1	2	3	62,50	37,50
17	Rzemiosło	C	1	6	7	0	6	6	53,85	46,15
18	Stacje benzynowe	C	0	3	3	0	0	0	100,00	0,00
19	Usługi samochodowe	C	0	5	5	0	4	4	55,56	44,44
20	Usługi inne	C	2	2	4	0	4	4	50,00	50,00
21	Usługi opieki	C	0	0	0	0	2	2	0,00	100,00
GRUPA C			6	21	27	1	22	23	54,00	46,00
22	Hurtownie	D	0	0	0	1	2	3	0,00	100,00
23	Produkcja niespożywcza	D	5	4	9	0	4	4	69,23	30,77

Kolejność branż	Branża	Grupa branż	Liczba obiektów						Procent obiektów obu miejscowości	
			Siechnice			Święta Katarzyna			Siechnice	Święta Katarzyna
			otwartych		razem	otwartych		razem		
			w ciągu ostatnich 3 lat	wcześniej		w ciągu ostatnich 3 lat	wcześniej			
24	Obiekty infrastruktury	D	0	1	1	0	1	1	50,00	50,00
25	Produkcja spożywcza	D	1	1	2	1	1	2	50,00	50,00
26	Energetyka	D	0	6	6	0	0	0	100,00	0,00
GRUPA D			6	12	18	2	8	10	64,29	35,71
RAZEM			35	79	114	6	70	76		
<i>Procent obiektów otwartych w każdym z okresów</i>			<i>30,70</i>	<i>69,30</i>	<i>100,00</i>	<i>7,89</i>	<i>92,11</i>	<i>100,00</i>	<i>60,00</i>	<i>40,00</i>

Najbardziej pożądane są w takim ośrodku obiekty zaliczone do grupy „A”. Włączono do niej przede wszystkim obiekty usług finansowych (banki i ubezpieczenia), a także obiekty usług administracji publicznej (urząd gminy i jego filie, urzędy i agencje pocztowe, posterunek policji), stowarzyszeń, usług gastronomii (restauracje, bary, pijalnie, cukiernie), usług handlu niespożywczego, usług kosmetycznych (kosmetyczne, fryzjerskie, solaria), usług drobnych (krawiectwo, złotnictwo, serwis RTV), usług kultury oraz kościoły. Wymienione wyżej usługi świadczone są znacznej części lokalnej społeczności, zajmując przy tym relatywnie niewielką przestrzeń, dzięki temu wiele z nich może zmieścić się na niezbyt dużym terenie.

Do grupy „B” zaliczono obiekty, które choć często znajdujemy w ośrodkach usługowych, to równie dobrze miewają się w innych rejonach miejscowości. Zatem w tej grupie znalazły się usługi zdrowia (zarówno przychodnie, jak i pojedyncze gabinety), sklepy spożywcze (często lokalizowane na osiedlach mieszkaniowych), biura komercyjne (niepubliczne, często mieszczące się w zabudowie mieszkaniowej) i usługi hotelarskie (dla których optymalne lokalizacje to nie tylko centra, ale także m.in. sąsiedztwo tras i węzłów komunikacyjnych).

Do grupy „C” zaliczono z kolei obiekty głównie usługowe, dla których centralna lokalizacja nie jest zbyt pożądana, gdyż wymagają rozległych terenów lub są uciążliwe dla otoczenia, lub też pożądamy innego niż centrum sąsiedztwa, np. ważnych arterii drogowych. Jeszcze bardziej niepożądane w centrach obiekty, głównie produkcyjne, zaliczono natomiast do grupy „D”.

Porównanie pod kątem zróżnicowania branż wskazuje na duży stopień podobieństwa obydwu miejscowości. Na 26 zidentyfikowanych branż w Siechnicach nie odnotowano

trzech, a właściwie jednej branży – usług opieki, bo w Siechnicach hurtownie faktycznie występują, ale zaliczono je do branży transportowej, a brak usług sportu i rekreacji jest rekompensowany przyszkolnymi urządzeniami o takim charakterze. Z kolei w Świętej Katarzynie nie znalazła się specyficzna siechnicka branża energetyczna oraz stacje paliw, które w Siechnicach usytuowane są w sąsiedztwie drogi krajowej nr 94.

Bardziej znaczące różnice pomiędzy miejscowościami można odnotować w zakresie liczby obiektów oraz ich znaczenia dla kreowania ośrodka usługowego. Należy jednak zastrzec, że sama liczba obiektów nie może być jedynym kryterium oceny wielkości i znaczenia ośrodka usługowego, bowiem zidentyfikowane w inwentaryzacji terenowej obiekty są różnej wielkości. Wyciągane zatem z analizy ilościowej wnioski można traktować wyłącznie jako jeden z elementów bardziej wszechstronnej oceny.

Łączna liczba zidentyfikowanych obiektów wskazuje na wyraźną 1,5-krotną przewagę Siechnic w stosunku do Świętej Katarzyny (60%:40%), jest ona jednak znacząco mniejsza od różnicy w wielkościach populacji obu miejscowości (2,25:1). Jeżeli jednak ograniczymy się do porównania obiektów zaliczonych do grupy „A” – czyli usług najbardziej istotnych dla kreowania ośrodka usługowego, to w takim przypadku przewaga Siechnic nad Świętą Katarzyną (2,4:1) jest wyższa od przewagi populacyjnej.

Z kolei porównanie liczby obiektów otwartych w ostatnich trzech latach (7,89%) w stosunku do ogólnej liczby obiektów może wskazywać, że w Świętej Katarzynie nastąpiło względne nasycenie analizowanymi obiektami. Inaczej prezentują się natomiast Siechnice. Tu powstałe w ostatnich trzech latach obiekty, to 30,7% ogólnej liczby obiektów. Dodatkowo nieomal połowa nowych obiektów, to zaliczone do grupy „A”, w której ich udział przekracza 35%. Te dane wskazują na prawdopodobne wcześniejsze niedobory w zaspokojeniu potrzeb mieszkańców Siechnic oraz potencjał rozwojowy lokalizacji, wiążący się ze sprzedażą usług poza lokalną społeczność, wzdłuż drogi krajowej nr 94, a być może także przyjeżdżającym z zewnątrz pracownikom siechnickich zakładów pracy.

Istniejące w obu miejscowościach zespoły usług charakteryzują się zbliżoną różnorodnością. W Siechnicach jest wyższa liczba obiektów usługowych i innych skoncentrowanych miejsc pracy niż w Świętej Katarzynie. Najwyraźniej ta różnica ujawnia się w grupie usług centrotwórczych. Dodatkowo w ostatnich latach wystąpił w Siechnicach znaczący wzrost liczby nowych obiektów (usługowych i innych skoncentrowanych miejsc pracy), w sytuacji stosunkowo niewielkiego wzrostu liczby takich obiektów w Świętej Katarzynie.

Rys. nr 3. Obiekty promujące Siechnice i Świętą Katarzynę.

6. Struktura przestrzenna i charakter zabudowy

Spśród czterech największych miejscowości gminy Święta Katarzyna, w obecnej siedzibie gminy został najlepiej zachowany historyczny – mający źródła w średniowieczu – układ urbanistyczny. Pomimo dynamicznego wzrostu, miejscowość zachowała zwartą strukturę przestrzenną (ze stosunkowo nielicznymi wyjątkami). Usługi centrowe zlokalizowane są przede wszystkim wzdłuż centralnej ul. Głównej i odchodzącej od niej ul. Żernickiej. Podkreśla to dodatkowo czytelność układu i sprawia, że w przypadku przyszłego wzrostu tej miejscowości można z dużym prawdopodobieństwem przewidywać dalsze kierunki rozwoju obszaru usług centrowych.

Porządek charakteryzujący strukturę przestrzenną znajduje swoje odzwierciedlenie także w zabudowie. Wyraźnie dominuje tu wolnostojąca zabudowa jednorodzinna, w tym w części przekształcona z dawnej zabudowy zagrodowej. Zabudowa wielorodzinna prawie tu nie występuje, a zwarta (szeregową) zabudowa jednorodzinna należy do wyjątków.

Zupełnie inaczej ukształtowana jest struktura przestrzenna Siechnic. W układzie urbanistycznym znacznie bardziej niż ślady średniowiecznego założenia, odcisnęły się decyzje związane z lokalizacją elektrowni i zakładów przemysłowych oraz przedsiębiorstwa ogrodnictwa, a także linii kolejowej relacji Wrocław – Jelcz-Laskowice, drogi relacji Wrocław – Opole – Górny Śląsk – Kraków oraz sieci infrastruktury technicznej. Wznoszona między nimi zabudowa mieszkaniowa jest rozproszona na wiele enklaw i znacznie zróżnicowana w charakterze – przed- i powojenna oraz jedno- i wielorodzinna, z pewnym udziałem także zabudowy zagrodowej. W efekcie na obszarze Siechnic wiele jeszcze należy uczynić dla osiągnięcia pożądanego ładu przestrzennego.

Paradoksalnie krytycznie oceniana struktura przestrzenna Siechnic może być silną przesłanką, by w tej miejscowości koncentrować zarówno inwestycje z zakresu usług centrowych, jak i mieszkalnictwa, z dużym udziałem wielorodzinnego. Gdyby się to powiodło, Siechnice przekształciłyby się w atrakcyjną miejscowość, której potencjał ludnościowy zmusiłby do zapewnienia znacznie lepszych niż dotychczas powiązań komunikacją publiczną z Wrocławiem. Przy okazji skorzystałyby na tym sąsiednie miejscowości, znajdujące się na drogach do Wrocławia – głównie Radwanice i Święta Katarzyna.

Temu celowi ma służyć wykonana w 2006 r. „Koncepcja rewitalizacji przestrzennej wydzielonego obszaru Siechnice-Centrum” przewidująca budowę nowego ośrodka

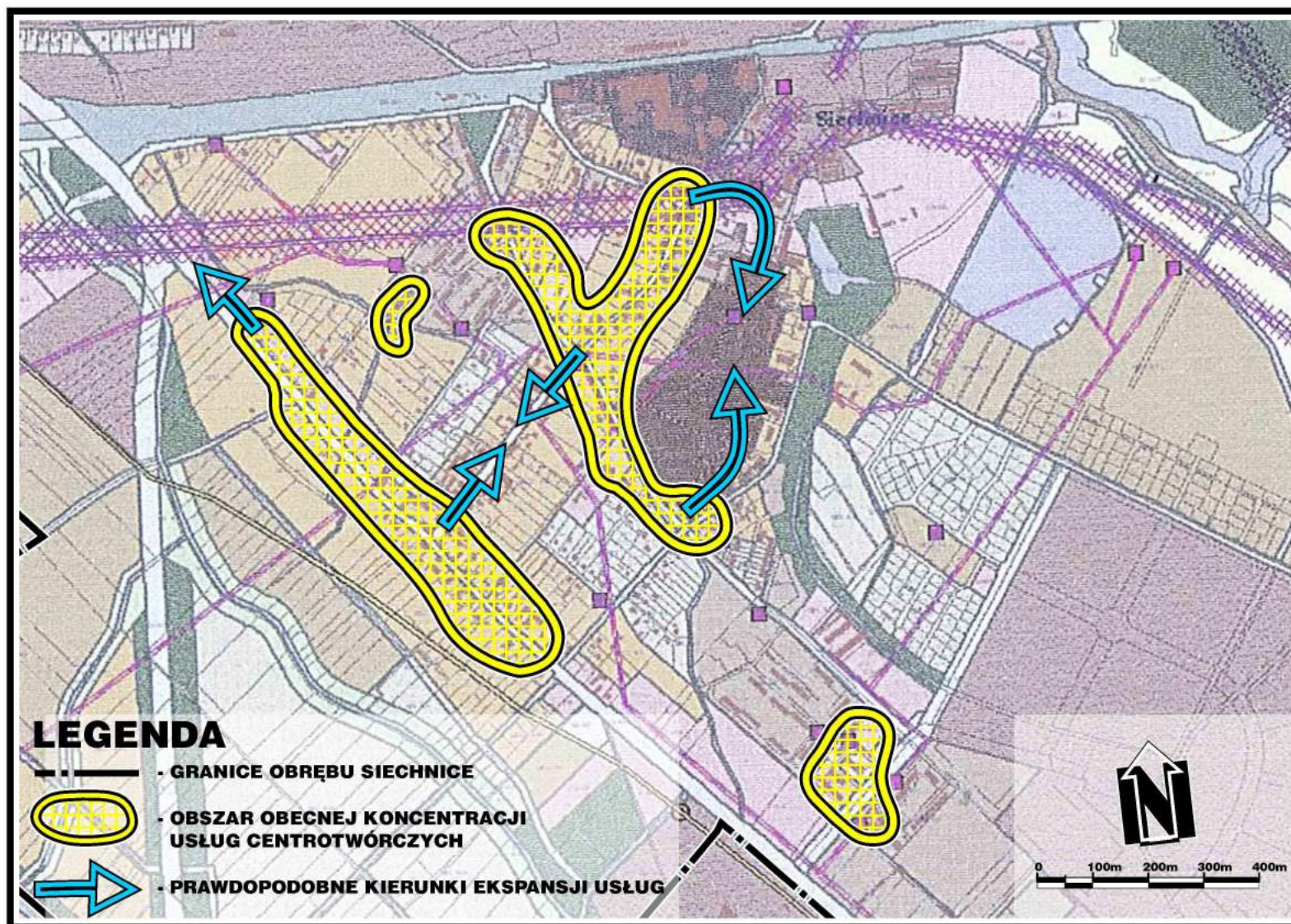

usługowego z rynkiem i urzędem gminy oraz około 660 nowych mieszkań (dla około 1800 mieszkańców – szacunek autora). Obszar objęty koncepcją liczy 11,75 ha, z czego 7,71 ha należy do podmiotów publicznych, w tym nieco ponad 7 ha do Gminy. Taka struktura własności – z dużym udziałem gruntów gminnych – niewątpliwie sprzyja temu przedsięwzięciu. Pozytywnie należy też ocenić wybraną lokalizację, która znajduje się w centralnej części obszaru zainwestowanego. Dzięki temu – w przypadku zrealizowania tego zespołu zabudowy – może stać się on ośrodkiem, wokół którego następować będzie dalsze porządkowanie struktury Siechnic.

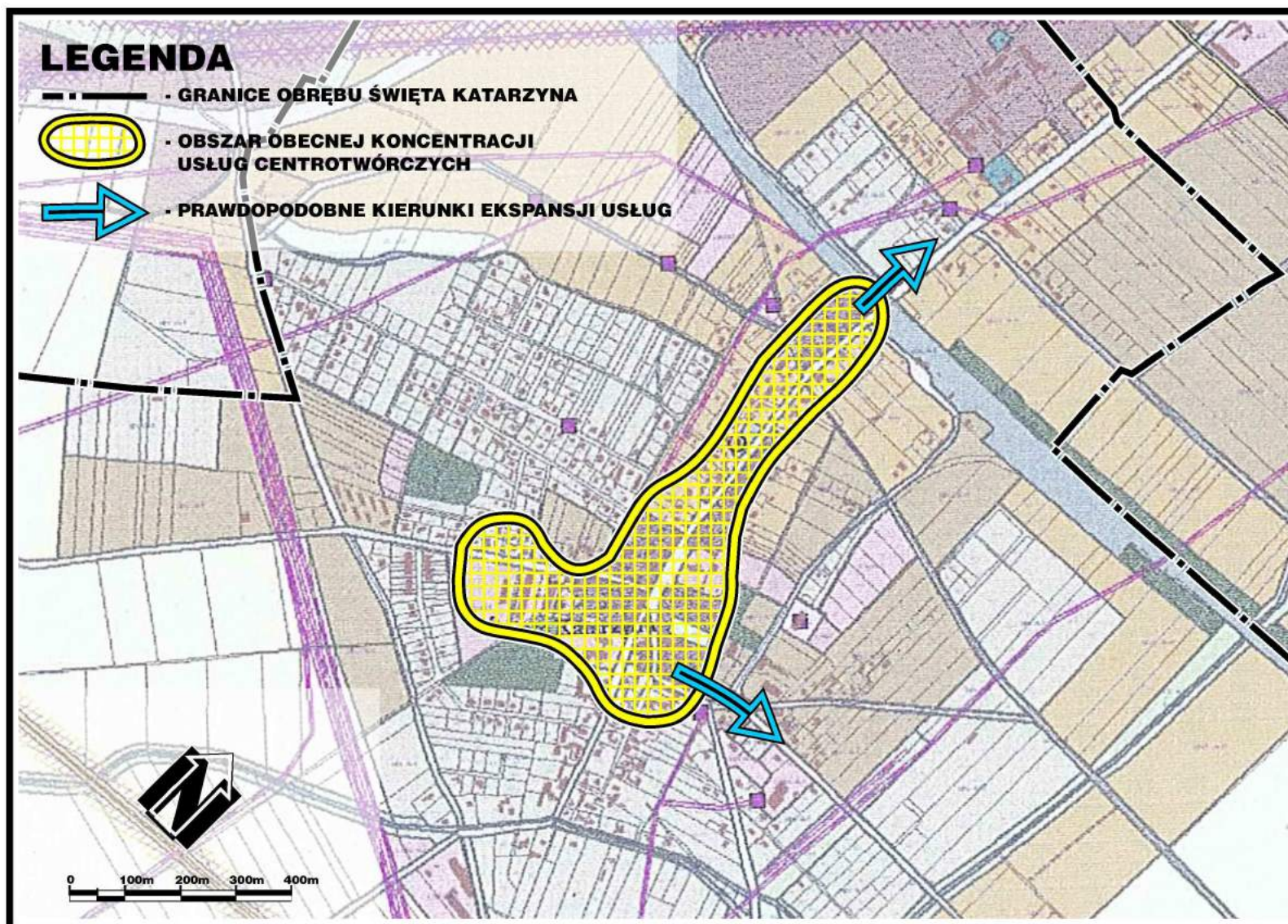
Z kolei zwarta struktura Świętej Katarzyny nie oferuje równie atrakcyjnego miejsca na budowę podobnego zespołu usługowo-mieszkaniowego. Rozpatrywana pod tym kątem lokalizacja w sąsiedztwie obecnego Urzędu Gminy znajduje się prawie na obrzeżach miejscowości i na dodatek wśród mieszkańców tej miejscowości wywołuje liczne sprzeciwy. Można je między innymi odczytać jako brak zgody na wprowadzenie do Świętej Katarzyny większych zespołów zabudowy wielorodzinnej i żądanie utrzymania dotychczasowego sposobu rozbudowy tej miejscowości (dopełnianie nową zabudową jednorodzinną).

Z powyższych rozważań wynika, że realizacja dużego nowego programu usługowo-mieszkaniowego może być bardzo istotnym narzędziem rewaloryzacji dotychczasowej struktury przestrzennej Siechnic. Z kolei dalszy rozrost Świętej Katarzyny powinien polegać na obrzeżnym uzupełnianiu jej układu urbanistycznego, najlepiej – jak dotychczas – w formie wolnostojącej zabudowy jednorodzinnej. Przemawia to wyraźnie za rozbudową ośrodka usługowego w Siechnicach.

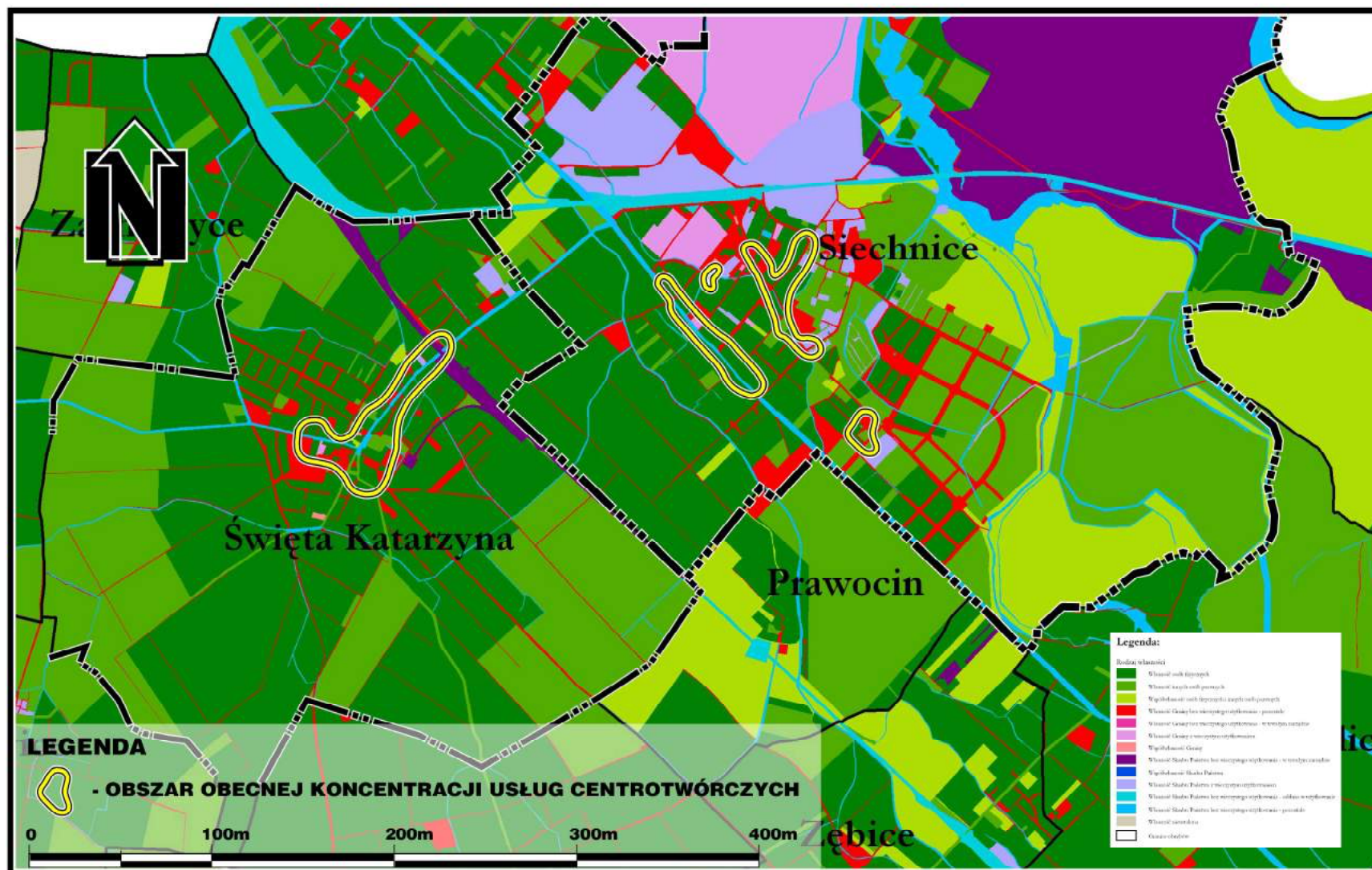
Jeżeli jednak promocja Siechnic jako miejsca do zamieszkiwania nie powiedzie się, a nowi przybysze będą woleli zamieszkiwać w Świętej Katarzynie, Żernikach Wrocławskich czy Biestrzykowie lub też w znajdujących się na północ od nich miejscowościach, choćby z racji ich lepszego uporządkowania przestrzennego, to nowe pożądane w Siechnicach inwestycje mogą się okazać deficytowe.

Rys. nr 4. Obszar obecnej i potencjalnej koncentracji usług centrowórczych w Siechnicach.

Rys. nr 5. Obszar obecnej i potencjalnej koncentracji usług centrotwórczych w Świętej Katarzynie.

Rys. nr 6. Struktura władania gruntami.

Rys. nr 7. Wybrane elementy z „Koncepcji rewitalizacji przestrzennej wydzielonego obszaru Siechnice-Centrum”.

7. Dostępność infrastruktury technicznej

W zakresie najpowszechniejszych mediów technicznych, czyli zaopatrzenia w wodę, energię elektryczną i gaz sieciowy oraz odbioru ścieków komunalnych, obydwie rozpatrywane miejscowości są obsługiwane na podobnym poziomie przez istniejące sieci. Dodatkowo w Siechnicach istnieją sieci ciepłownicze, z których dotychczas korzysta Przedsiębiorstwo Produkcji Ogrodniczej „Siechnice”, osiedle mieszkaniowe oraz nieliczne obiekty użyteczności publicznej. Można jednak liczyć, że będzie możliwość podłączenia nowych odbiorców, w tym z zabudowy wielorodzinnej i znajdujących się w sąsiedztwie usług.

Poziom obsługi w zakresie mediów technicznych jest wysoki i zbliżony w obydwu rozpatrywanych miejscowościach. W tym zakresie niewielką przewagę mają Siechnice dzięki dostępności ciepła z magistral ciepłowniczych.

8. Uwarunkowania przestrzenne dla dalszego wzrostu przestrzennego Siechnic i Świętej Katarzyny

Obydwie miejscowości mają potencjalnie duże zaplecze gruntów rolnych umożliwiające dalszy wzrost przestrzenny. Występują także istotne bariery dla tego wzrostu. W przypadku Siechnic, to po wschodniej stronie taką barierą jest koryto rzeki Oławy i związanych z nim obniżen terenu, a po północnej korytarz komunikacyjny mieszczący linię kolejową relacji Wrocław – Jelcz-Laskowice i projektowaną drogę – tzw. „wschodnią obwodnicę Wrocławia”. Najbardziej pożądane byłoby natomiast inwestowanie na wolnych terenach pośród istniejących enklaw zabudowy. Jeżeli ten obszar ulegnie wypełnieniu, a droga krajowa nr 94 znajdzie przebieg po zachodniej stronie miejscowości Święta Katarzyna, nowa zabudowa mogłaby wypełnić pas terenu pomiędzy tą drogą a magistralą kolejową E-30 (Wrocław – Opole – Kraków).

Ograniczenia w rozwoju Świętej Katarzyny występują głównie w kierunku północnym, ze względu na wymienioną poprzednio planowaną tzw. „wschodnią obwodnicę Wrocławia”, a w części także linię kolejową relacji Wrocław – Jelcz-Laskowice, oraz w kierunku zachodnim, gdzie rozwój ogranicza – w obrębie tej miejscowości - granica miasta Siechnice, a także magistrala kolejowa E-30. Takich barier natomiast nie ma przy rozwoju w kierunku południowym i zachodnim. Należy jednak brać także pod uwagę bardzo wysoką bonitację gleb, znacząco zresztą wyższą niż na obszarze Siechnic (tabela nr 6).

Tabela nr 6. Grunty orne na obszarze miasta Siechnice i obrębu Święta Katarzyna*.

Miejscowość	Miara	Grunty orne według klas bonitacyjnych (2005 r.)			Razem
		I – III	IV	V - VI	
Siechnice	ha	266,4750	191,5976	48,0857	506,1583
	%	52,65	37,85	9,50	100
Święta Katarzyna	ha	550,9500	59,7335	1,2111	611,8946
	%	90,04	9,76	0,20	100

* W tabeli przedstawiono tylko dane dotyczące gruntów ornych, pomijając dane dotyczące łąk i pastwisk, gdyż w obrębie Święta Katarzyna znajduje się ich niewiele (poniżej 15 ha), a z kolei na obszarze miasta Siechnice występują one w większości na terenach, które nie mogą – głównie ze względów przyrodniczych – podlegać zabudowie.

Obydwie miejscowości mają znaczące zaplecze gruntów, na których mogłaby w przyszłości być realizowana zabudowa. W tej sytuacji potencjalne uwarunkowania dla wzrostu miejscowości nie różnicują w istotny sposób walorów Siechnic i Świętej Katarzyny dla lokalizacji w którejś z tych miejscowości głównego ośrodka usługowego gminy.

9. Podsumowanie

Biorąc pod uwagę aspekty przeanalizowane w rozdziałach 1-7, zdaniem autora, za istotne przesłanki przemawiające za umieszczeniem w Siechnicach głównego ośrodka usługowego gminy, a zatem i urzędu gminy, należy uznać:

- znacząco większy potencjał ludnościowy Siechnic w stosunku do Świętej Katarzyny,
- niski poziom ładu przestrzennego w Siechnicach, których rewitalizacja, poprzez wprowadzenie dużego programu inwestycyjnego w zakresie usług i mieszkalnictwa, może okazać się skuteczna.

**PROCES SUBURBANIZACJI I TWORZENIA SUBCENTRÓW AGLOMERACJI
WROCŁAWSKIEJ, JAKO PRZESŁANKI UZASADNIAJĄCE ZMIANĘ LOKALIZACJI
GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA**

1. Wprowadzenie

Święta Katarzyna jest jedyną gminą miejsko-wiejską w Polsce, której siedzibą nie jest miasto. Siedziba gminy mieści się we wsi Święta Katarzyna, a nie w znajdującym się na terenie gminy mieście Siechnice. Istnieją w Polsce gminy, w których urząd mieści się poza oficjalną siedzibą władz. Sytuacja taka pojawia się na przykład w gminie Nowe Skalmierzyce pod Kaliszem. W tym wypadku siedzibą urzędu gminy, ze względu na warunki lokalowe jest wieś Skalmierzyce, jednakże gmina czerpie swą nazwę od największej miejscowości - miasta Nowe Skalmierzyce i jest zarządzana przez burmistrza.

Pojawiające się coraz częściej podczas publicznych debat, dyskusji i wymiany politycznych deklaracji głosy o przeniesieniu siedziby gminy ze wsi Święta Katarzyna do miasta Siechnice i ustanowieniu urzędu burmistrza a nie wójta wymaga sprawdzenia zasadności takiego działania. Z pewnością zmiana siedziby gminy posiadać będzie swoich zwolenników jak i zagorzałych przeciwników. Abstrahując od emocji, jakie budzi proces zmiany siedziby, a w ślad za tym nazwy gminy konieczna jest bezstronna analiza zasadności tego procesu. Poza przekonaniem, poczuciem nobilitacji, świadomością o zamieszkiwaniu w głównym ośrodku gminy lub poza nim, o podjęciu decyzji związanej z wyborem optymalnego rozwiązania problemu siedziby gminy decydować powinien stan wiedzy. Stąd też w celu wsparcia procesu decyzyjnego konieczne jest przeprowadzenie obiektywnej analizy procesów rozwojowych i ich skutków.

Niniejszy referat stanowi wkład w dyskusję nad zasadnością przeniesienia siedziby gminy. W opracowaniu tym przeanalizowane zostały zagadnienia związane z pozycją gminy Święta Katarzyna i miasta Siechnice w strukturze kształtującego się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, oraz zaangażowaniem przestrzeni gminy w procesy suburbanizacji i wynikające z tego skutki. W referacie zwrócono również uwagę na sytuację gminy w odniesieniu do teorii lokalizacji i związanym z tym zagadnieniem wewnętrzną dostępności komunikacyjnej.

2. Pozycja gminy Święta Katarzyna i jej udział w procesie suburbanizacji.

Ocena pozycji gminy nie odnosi się tylko do położenia geograficznego i sąsiedztwa innych jednostek administracyjnych czy ośrodków gospodarczych, lecz także do kondycji społeczno – ekonomicznej i zaangażowania w procesy przemian funkcjonalnych. Gmina jest często beneficjentem procesów inicjowanych poza jej terytorium, wynikających z faktycznej dyfuzji innowacji i przekształceń przestrzennych generowanych przez znajdujące się w pobliżu osadnicze ośrodki centralne wyższego lub niższego rzędu. Pozycja gminy zależy zatem, w jednej części od uwarunkowań geograficznych, w drugiej natomiast od polityki przestrzennej i strategii działania dopasowanej do sytuacji. Umiejętność uchwycenia rytmu przemian i właściwe odczytanie trendów rozwoju jest kluczem do sukcesu wyrażonego poprawą standardu życia mieszkańców gminy.

Odnosząc powyższe stwierdzenia do gminy Święta Katarzyna i jej pozycji w strukturze kształtującego się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego uznać należy, iż interakcja z Wrocławiem i dotychczasowe decyzje przestrzenne umożliwiły poddanie się fali dynamicznych przemian wywoływanych głównie procesem suburbanizacji.

2.1. Suburbanizacja mieszkaniowa

Jednym z najczytelniejszych wskaźników procesu suburbanizacji jest aktywność inwestycyjna związana z budową mieszkań. Najczęściej pojawiającymi się inwestycjami są domy jednorodzinne, jednak w trakcie rozwoju procesu, postępującej urbanizacji przestrzeni i nasilających się związków z miastem centralnym, jakim dla całej gminy Święta Katarzyna wraz z Siechnicami jest Wrocław, w kolejnej fazie suburbanizacji pojawiają się inwestycje polegające na budowie domów wielorodzinnych. Jest to także efekt kształtującego się subcentrum w obrębie strefy suburbanalnej. Działanie to, w przeciwieństwie do najczęściej indywidualnych inwestycji, ukierunkowanych na budowę domów jednorodzinnych, generuje w przestrzeni pojawienie się usług, których prowadzenie staje się opłacalne przy wzrastającej koncentracji ludności. Kształtuje się w ten sposób wewnętrzny system hierarchii miejscowości.

Analiza wielkości inwestycji mieszkaniowych w gminie Święta Katarzyna potwierdza utrzymujący się od kilku lat trend przenoszenia się ludności z Wrocławia do gmin sąsiednich.

Wskaźnik intensywności inwestycji mieszkaniowych jest zarazem dowodem wzmożonej, choć nie w pełni rejestrowanej migracji ludności do gminy Święta Katarzyna.

Aktywność budownictwa mieszkaniowego ocenić można w dokładny sposób na podstawie działalności urzędów gmin i starostw powiatowych, w zakresie obsługi administracyjnej niezbędnej do uzyskania decyzji o warunkach zabudowy, a następnie pozwolenia na budowę. Uzyskanie decyzji administracyjnej – pozwolenia na budowę jest warunkiem *sine qua non* rozpoczęcia inwestycji budowanej, w tym mieszkaniowej.

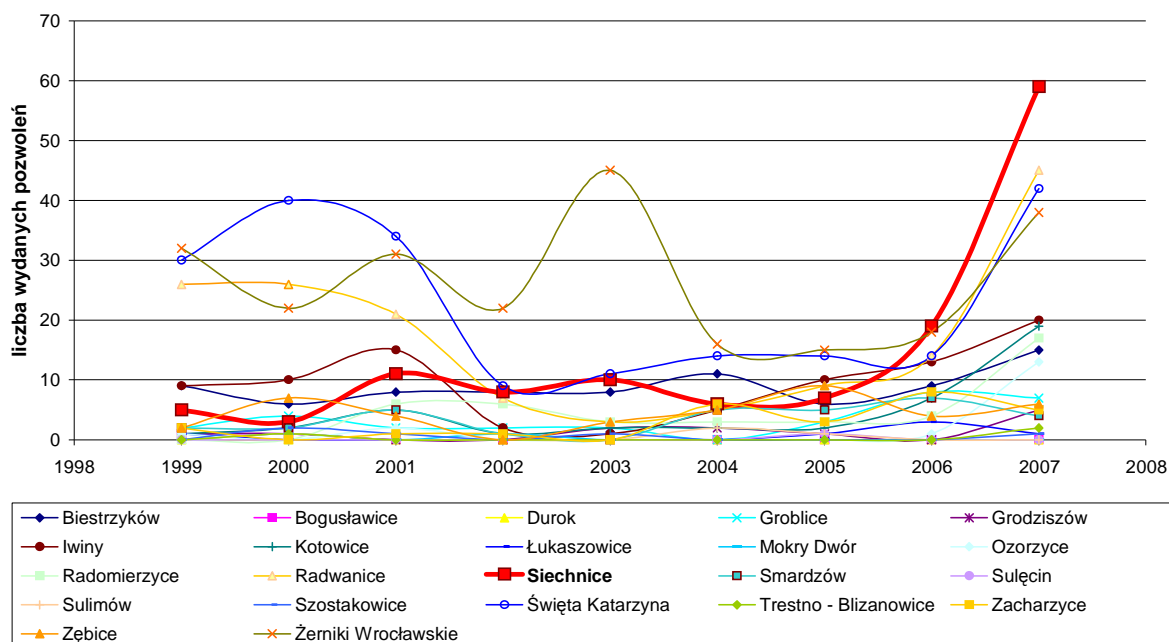
Zakładając, na podstawie tendencji suburbanizacyjnych w Polsce w ostatnich latach, że celem migracji ludności miejskiej do strefy podmiejskiej jest zamieszkanie we własnym domu jednorodzinnym, należy dalsze badania skoncentrować na rozkładzie przestrzennym i ilości wydanych pozwoleń na budowę tego rodzaju budynków. Pozwoli to wyróżnić obszary o koncentracji inwestycji. Zasadność obrania takiej metody badań opiera się o rygorystycznie przestrzegane prawo budowlane i rejestrowany odsetek samowoli budowlanych. Taka sytuacja gwarantuje uzyskanie rzeczywistej skali zjawiska na podstawie uzyskanych z urzędów administracji samorządowej danych.

Założyć należy również, że opłaty administracyjne wykluczają składanie wniosku o pozwolenie na budowę w sytuacji, gdy wnioskujący nie zamierza inwestować. Decyzja o pozwoleniu na budowę wygasa, jeżeli budowa nie zostanie rozpoczęta przed upływem 2 lat od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna. Sądzić należy zatem, że do zdarzeń marginalnych należą przypadki nie rozpoczęcia budowy domu jednorodzinnego po uzyskaniu pozwolenia na budowę. A więc ilość wydanych tego rodzaju decyzji odpowiada w przybliżeniu rozpoczętym budowom domów. Informuje jednocześnie o popycie na tego rodzaju formę zamieszkiwania.

Przebadanie decyzji administracyjnych – pozwoleń na budowę dotyczących obszaru gminy Święta Katarzyna wydanych w latach 1999 – 2007 (ryc.1) pozwala na wskazanie nierównomiernego tempa urbanizowania przestrzeni gminy, a co za tym idzie, jej nierównomiernego rozwoju przestrzennego.

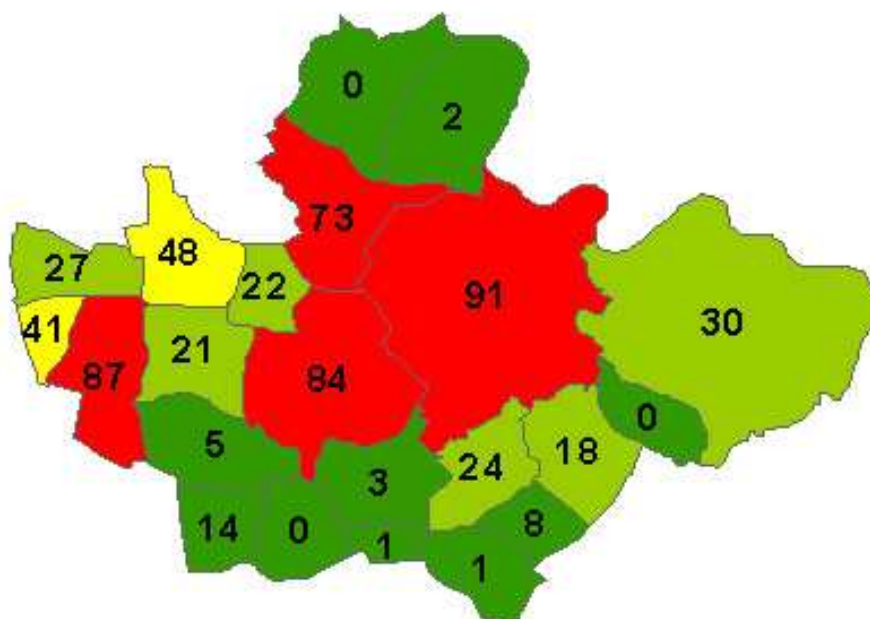
W pierwszej fazie do roku 2001 najintensywniej zabudowywanymi obrębami gminy były Żerniki Wrocławskie, Święta Katarzyna i Radwanice. W latach 2002 – 2005 intensywność inwestycyjna zmniejszyła się na obszarze całej gminy za wyjątkiem Żernik Wrocławskich, wsi będącej jedną z najszybciej zabudowywanych w skali całego regionu miejskiego Wrocławia. Od roku 2006 obserwować można wzmożony, nigdy nie obserwowany wcześniej w gminie, napływ inwestycji mieszkaniowych opartych na budownictwie jednorodzinnych. Do trzech wiodących pod względem prowadzonych budów

wsi gminy: Żernik Wrocławskich, Radwanic i Świętej Katarzyny, dołączyło miasto Siechnice, dla obszaru, którego, w roku 2007 wydano najwyższą liczbę pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych.

Ryc. 1. Liczba pozwoleń wydanych na budowę domów jednorodzinnych - zestawienie trendów
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Święta Katarzyna i Starostwa Powiatu Wrocławskiego

Proces suburbanizacji doprowadził do fragmentacji przestrzeni gminy i przemodelowania powiązań funkcjonalnych opartych na miejscu zamieszkania i miejscu pracy. W przestrzeni gminy dominują dwie strefy inwestycyjne: Żerniki Wrocławskie na Zachodzie oraz obszar centralny oparty na miejscowościach Radwanice, Święta Katarzyna i Siechnice (ryc.2). W ośrodkach tych w ciągu czterech analizowanych lat (2004 – 2007) wydano zbliżoną liczbę pozwoleń na budowę, odpowiednio: Siechnice - 91, Żerniki Wrocławskie - 87, Święta Katarzyna – 84 i Radwanice - 73. Ogółem dla wydanych w latach 2004 – 2007 równo 600 pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych, 335 (56%) dotyczyło wymienionych czterech miejscowości. Warte odnotowania jest tu dominująca pozycja Siechnic, które jeszcze w pierwszej fazie procesu nie były tak mocno zaangażowane w proces suburbanizacji. Oznacza to wyższą w ostatnich latach dynamikę rozwoju tej miejscowości w porównaniu z obszarem wiejskim gminy Święta Katarzyna.

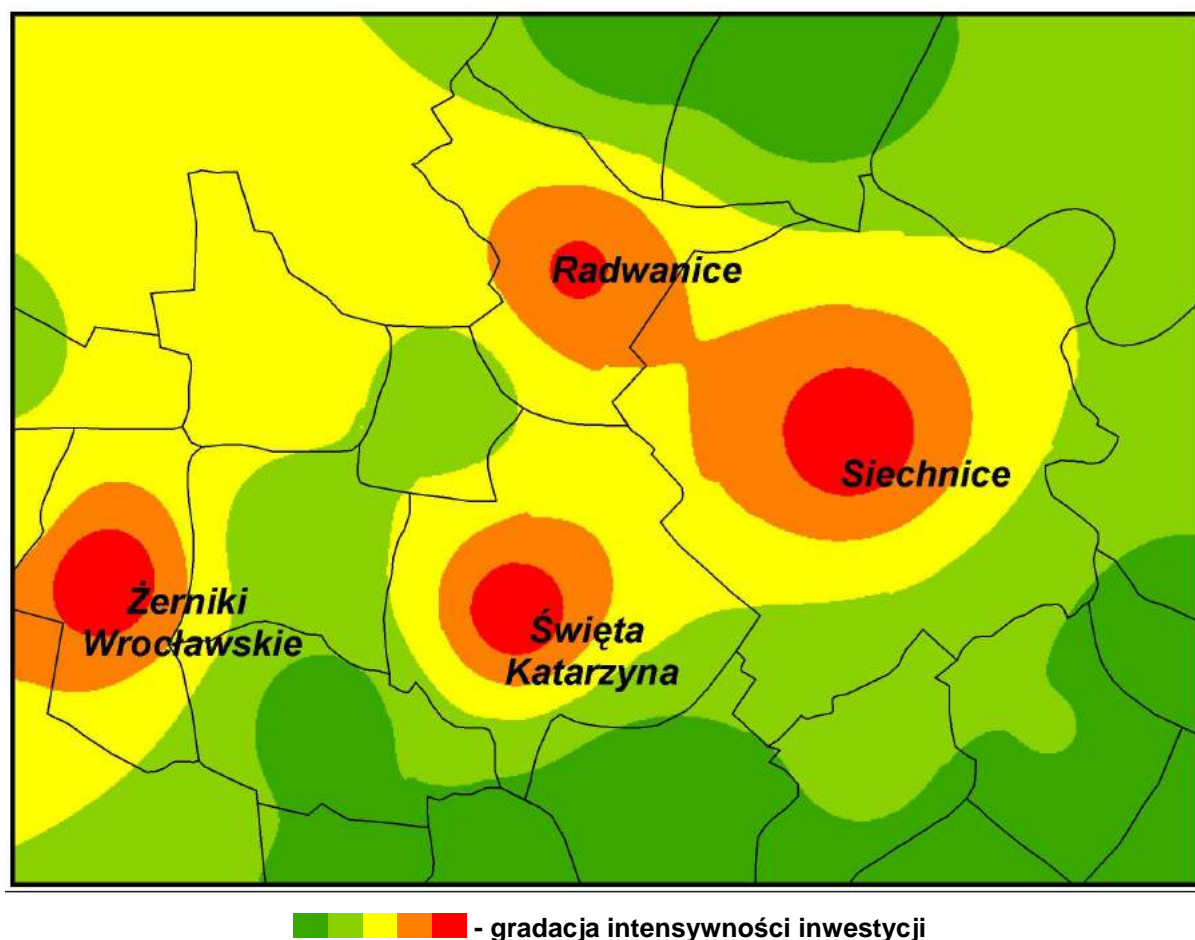
Ryc. 2. Ilość pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych, wydana w latach 2004- 2007 w podziale na sołectwa. Kolorem zróżnicowano klasy wg ilości decyzji.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatu Wrocławskiego.

Zakładając, że mapa obszarów zurbanizowanych powinna przypominać mapę poziomicową, a nie mapę obszarów homogenicznych, na podstawie danych sumarycznych z lat 2004 – 2007, posługując się metodą ważonej odwrotności dystansów, opracowano model koncentracji budownictwa jednorodzinnego w gminie Święta Katarzyna. Uzyskana mapa poziomicowa przedstawia w elementy wrocławskiej strefy suburbannej, jednakże z wyłączeniem procesu suburbanizacji ekonomicznej (ryc.3).

Dobór przedziału czasowego, dla którego zbudowano model wynika z dostępności danych i potrzeby uchwycenia przemian dokonujących się w ostatnich latach. Łączenie w tym modelu danych z przedziału o dużej rozpiętości lat nie pozwoliłoby na właściwe uchwycenie obecnego trendu inwestycji mieszkaniowych w gminie Święta Katarzyna.

Na podstawie inwentaryzacji terenowej oraz po przeanalizowaniu modelu rozkładu inwestycji mieszkaniowych wnioskować można, iż dokonuje się faktyczna fragmentacja przestrzeni gminy. Wieś Żerniki Wrocławskie skomunikowana z Wrocławiem drogą wojewódzką nr 395 jest w zasadzie sypialnią miasta Wrocławia o minimalnych powiązaniach społeczności lokalnej z pozostałą częścią gminy. Granicząca bezpośrednio z Wrocławiem wieś Radwanice rozwija się pod wpływem procesu suburbanizacji już od lat 80 XX w. Wieś Święta Katarzyna i miasto Siechnice stanowiąc jądro gminy, są także przestrzenią rozwoju

sypialni Wrocławia jednakże ze względu na swoje centralne położenie w gminie oraz pełnione funkcje usługowe są predestynowane do pełnienia roli stymulatorów rozwoju społeczności lokalnej a także pełnienia funkcji centrum administracyjnego.

Ryc. 3. Model intensywności inwestycji mieszkaniowych w oparciu o budownictwo jednorodzinne opracowany na podstawie wartości bezwzględnych ilości pozwoleń na budowę wydanych w latach 2004- 2007.

Źródło: opracowanie własne.

Przy omawianiu inwestycji związanych z budownictwem jednorodzinnym warto zasygnalizować aspekt atrakcyjności gminy, który stać mógłby się tematem niezależnego opracowania. Analiza wydanych decyzji – pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych pozwala bowiem na sprawdzenie pochodzenia inwestora indywidualnego. Wśród osób decydujących się na zamieszkanie w gminie Święta Katarzyna dominującą masę stanowią dotychczasowi mieszkańcy Wrocławia. Druga i trzecia grupa to mieszkańcy gminy oraz osoby przybywające do regionu miejskiego Wrocławia z terenów bardziej odległych od Wrocławia niż gmina Święta Katarzyna, z kierunków takich jak np.: Strzelin, Oława, Borów, Przeworno, czy nawet Legnica. Renta położenia we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym odgrywa tu niebagatelną rolę decydując o atrakcyjności gminy.

Innymi, niespodziewanymi kierunkami migracji reprezentowanymi na terenie gminy Święta Katarzyna są: Częstochowa, Kraków, Warszawa a także New York. Niestety podanie danych popartych udziałem procentowym liczby nowych mieszkańców w poszczególnych grupach tworzonych na podstawie miejsca pochodzenia jest niemożliwe ze względu na niejednorodność dokumentacji dostępnej w urzędach. Jednakże istnienie stwierdzonych wyżej kierunków imigracji dowodzi wysokiej atrakcyjności gminy, głównie ze względu na położenie geograficzne.

O ile w przypadku inwestycji ukierunkowanych na budownictwo jednorodzinne, w przestrzeni gminy wyróżnić można cztery dominujące obręby, dla których w ostatnich latach wydano największą liczbę pozwoleń na budowę, to w przypadku inwestycji opartych na budownictwie wielorodzinnym, dominatorem jest tylko przestrzeń miasta Siechnice. Poza pojedynczymi przedsięwzięciami developerów we wsiach Radwanice i Iwiny, obszar wiejski gminy Święta Katarzyna nie jest objęty tego rodzaju inwestycjami.

Na podstawie rejestru wydanych przez Starostwo Powiatowe we Wrocławiu decyzji dotyczących pozwoleń na budowę wyodrębniono największych developerów prowadzących w ostatnich latach realizację budów mieszkań w zabudowie wielorodzinnej. W wyniku przeprowadzenia badania ankietowego uzyskano informacje odzwierciedlające plany realizacyjne firm developerskich. Ze względu na niejednorodność danych, odmienność strategii firm, oraz różny czas stażu inwestycji w gminie, uniemożliwione było dokładniejsze zestawienie danych niż zamieszczono to w tabeli nr 1.

Nazwa firmy	Realizacja przed końcem roku 2008 wraz z mieszkańcami wybudowanymi w latach poprzednich	Plan 2009	Plan 2010	Przeciętna wielkość mieszkania [m ²]	Maksymalna wielkość mieszkania [m ²]	Liczba mieszkań
TELNET LOKUM	75	106	20	50	80	201
ALFA AKT	213	80	400	45/65	80/100	693
POLSYSTEM	208	56		57	95	264
ATOM	72	64		50	80	136
Razem:						1294

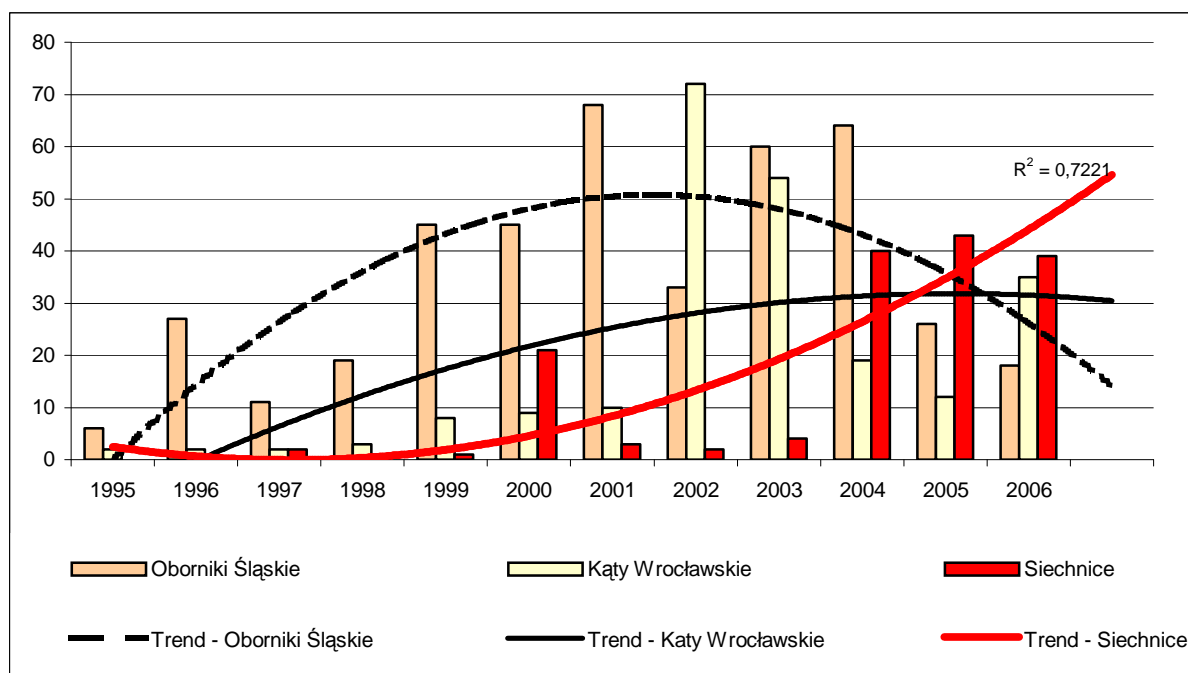
Tabela 1. Liczba mieszkań w zabudowie wielorodzinnej realizowana w mieście Siechnice.
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Proces suburbanizacji, oraz wzrastające ceny lokali mieszkaniowych we Wrocławiu, zwróciły zainteresowanie potencjalnych nabywców mieszkań na bezpośrednie otoczenie Wrocławia. W takiej sytuacji, reakcją na wzmożony popyt jest podniesienie podaży mieszkań przez deweloperów. Sytuacja ta odzwierciedla się zarówno w kontekście budownictwa jednorodzinnego, jak i wielorodzinnego (por. rys.1). Czterech największych inwestorów operujących na terenie miasta Siechnice (por. tab.1.) planuje łącznie w latach 2009 – 2010 wybudowanie 726 mieszkań. Natomiast do końca roku 2008, liczba zbudowanych przez te firmy mieszkań, wliczając w rachunek również dane za lata ubiegłe, wyniesie 568 mieszkań. W obliczeniach nie uwzględniono potencjału oferowanego przez wystawione aktualnie na przetarg (sierpień 2008) działki budowlane wokół planowanego rynku Siechnickiego. W przypadku kompletnej zabudowy rynku liczba mieszkań w Siechnicach powiększy się jeszcze wydatniej. Poza dużymi, wskazanymi wyżej inwestorami na wyróżnienie zasługują również firma Nova Locum, która oddała w Siechnicach 104 mieszkania i zakończyła inwestycje, oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa Energetyk, która wybudowała 22 mieszkania w zabudowie wielorodzinnej i realizuje budowę kolejnych 22.

Zarysowany w ten sposób plan budowy mieszkań w istotny sposób przyczyni się do wzrostu liczby mieszkańców i wzmocnienia Siechnic jako największej jednostki osadniczej gminy. Zakładając wykonanie wyżej przedstawionego przez inwestorów planu budowy mieszkań w zabudowie wielorodzinnej, oczekiwać można wzrostu demograficznego w wyniku imigracji na poziomie powyżej 3000 osób do roku 2010 (przy minimalnym założeniu, iż większość mieszkań zasiedlonych zostanie rodzinami w fazie wzrostu i powtórzeniu ulegnie współczynnik dzietności teoretycznej dla Polski wynoszący około 1,3). Przed końcem dekady liczba ludności w Siechnicach przekroczyć może zatem 7000 osób, wyrównując lub przewyższając potencjał demograficzny Obornik Śląskich i Kątów Wrocławskich. Założenie to opiera się na aktualnych wskaźnikach statystycznych dla polskiej rodziny i coraz powszechniejszych związków partnerskich. Wybudowane w Siechnicach mieszkania w budownictwie wielorodzinnym staną się w stopniu większym niż budownictwo jednorodzinne przedmiotem zainteresowania rodzin, lub osób znajdujących się w fazie rozwojowej, przy czym rodziny migrujące do domów jednorodzinnych znajdują się najczęściej w fazie stabilizacji. Wnioskować należy, że na obszarach objętych budownictwem wielorodzinnym obserwować będzie można w ciągu najbliższych lat ponadprzeciętny przyrost liczby urodzeń, a co za tym idzie wzrost popytu na funkcje usługowe ukierunkowane na obsługę gospodarstwa domowego.

Przyrost wielkości substancji mieszkaniowej w Siechnicach, a w ślad za tym oczekiwany wzrost liczby mieszkańców i rozwój usług, wzmocni rangę ośrodka w gminie i uzasadni pełnienie funkcji głównej jednostki osadniczej.

Omówione wyżej dane korelują z ujętymi już przez statystykę GUS informacjami na temat pozycji Siechnic względem dwóch innych miast regionu miejskiego Wrocławia: Kątów Wrocławskich i Obornik Śląskich (ryc.4).

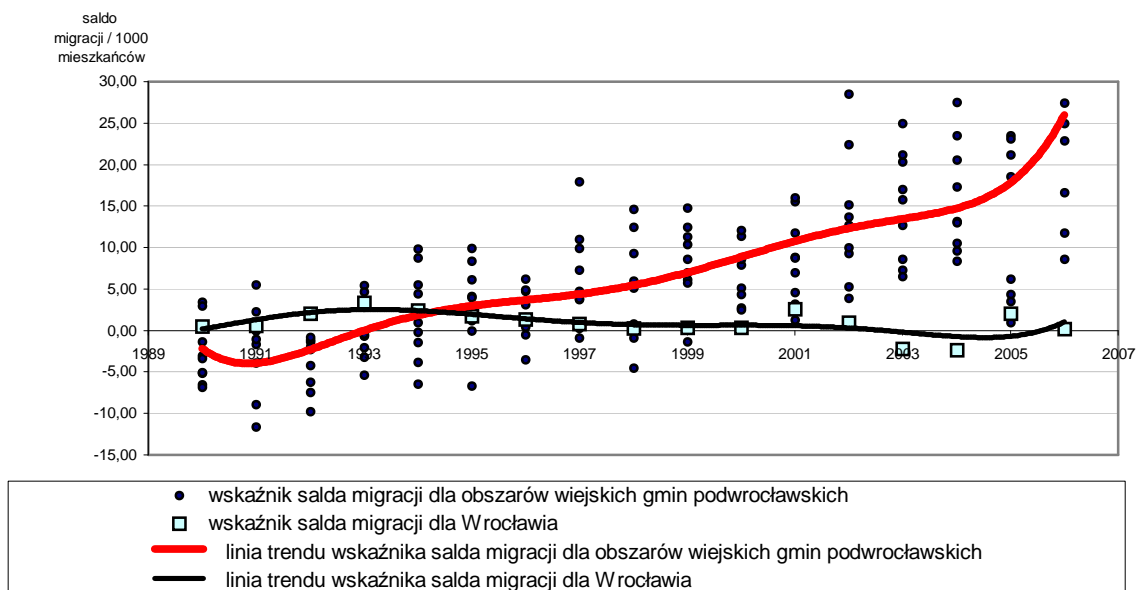
Ryc. 4. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 1995 – 2006
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2004 – 2006 oddano do użytku w Siechnicach więcej mieszkań niż w Obornikach Śląskich i Kątach Wrocławskich. Aktualną sytuację mieszkaniową w Siechnicach cechuje więc tendencja wzrostowa, przy jednoczesnej stagnacji w dwóch pozostałych miastach. Linia trendu wynikająca z dotychczasowych inwestycji uzasadniona jest dodatkowo planowanymi inwestycyjnymi deweloperów.

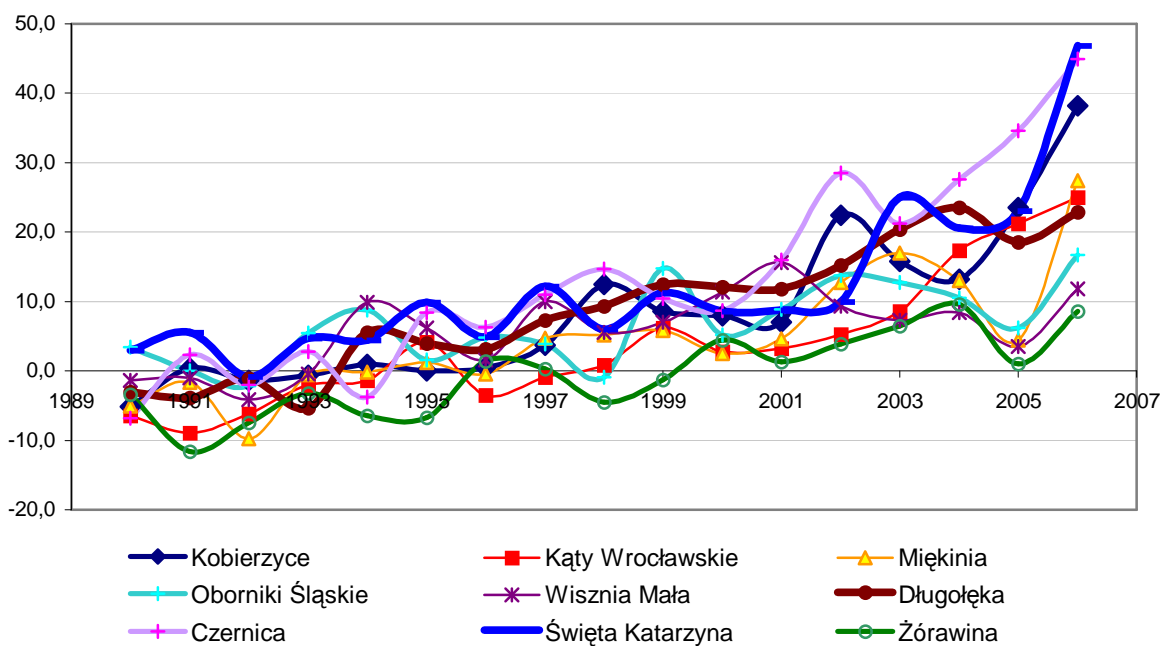
2.2. Zmiany demograficzne wywołane procesem suburbanizacji.

Od 1995 roku wzrasta amplituda wskaźników salda migracji dla Wrocławia i otaczających go gmin. Migracje z miasta do otaczającego je pierścienia gmin, sukcesywnie się powiększają (ryc.5).

Ryc. 5. Trendy salda migracji w regionie miejskim Wrocławia.
 Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ryc. 6. Porównanie fluktuacji salda migracji dla dziewięciu gmin otaczających Wrocław.
 Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

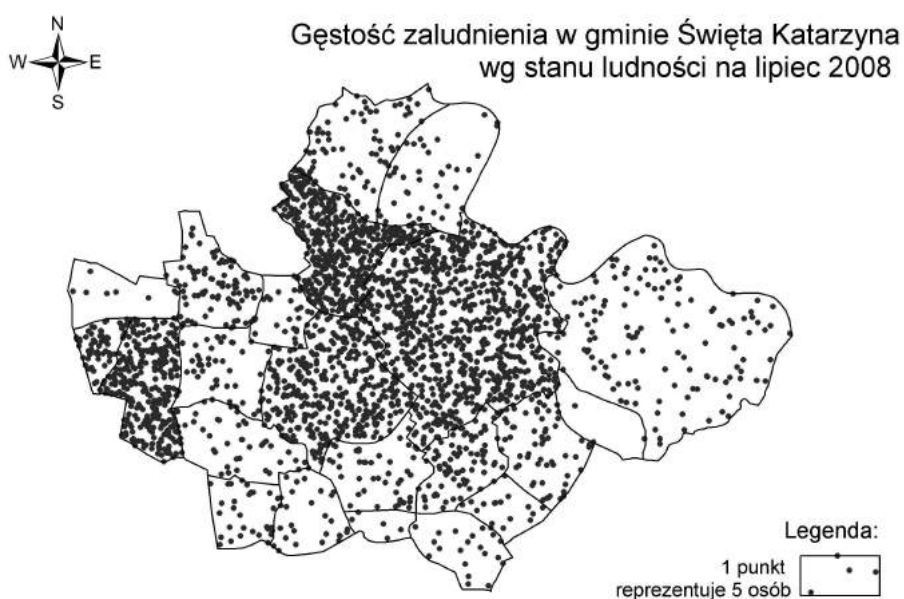
Emigracja z Wrocławia nasila się, głównie do obszarów mieszkaniowych oferowanych w sąsiednich gminach, w tym w gminie Święta Katarzyna. Obserwować można to po stale wzrastającej krzywej trendu obrazującej wzrost imigracji do obszarów gmin

podwrocławskich. Oscylujący w okolicach zerowej wartości wskaźnik salda migracji dla Wrocławia wskazuje rekompensatę utraty mieszkańców ludnością przybyłą do miasta spoza regionu miejskiego.

Wskaźniki salda migracji dla gminy Święta Katarzyna dla lat 1990 – 2006, ilustrują udział gminy w procesie suburbanizacji w regionie miejskim Wrocławia. Porównanie tych wskaźników dla poszczególnych gmin (ryc.6), uwypukla zróżnicowaną dynamikę przemian demograficznych uwarunkowaną migracjami związanymi z procesem suburbanizacji.

Spośród dziewięciu jednostek administracyjnych pierwszego pierścienia otaczającego Wrocław najaktywniej w procesie suburbanizacji uczestniczą gminy Powiatu Wrocławskiego: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce i Święta Katarzyna w południowej części regionu miejskiego oraz Czernica i Długołęka w części wschodniej. Słabszą dynamikę wykazują Miękinia oraz leżące na północy regionu miejskiego Oborniki Śląskie i Wisznia Mała. W najmniejszym stopniu w procesie suburbanizacji uczestniczy gmina Żórawina, która jest jedną ze słabiej rozwijających się gmin Powiatu Wrocławskiego. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż spośród analizowanych gmin otaczających Wrocław – rdzeń kształtującego się obszaru metropolitalnego, wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców, w roku 2006 uzyskał wartość najwyższą dla Gminy Święta Katarzyna. Wnioskować należy, iż przestrzeń tej gminy stała się w stopniu najwyższym obszarem podporządkowywanym procesowi suburbanizacji ludnościowej, równoległej z suburbanizacją mieszkaniową.

W wyniku procesu suburbanizacji, przemodelowaniu uległa struktura przestrzenna i rozkład gęstości zaludnienia w gminie Święta Katarzyna (ryc.7).

Ryc. 7. Gęstość zaludnienia w gminie Święta Katarzyna
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy

miejsowości	powierzchnia [km ²]	liczba ludności ogółem stan - lipiec 2008	gęstość zaludnienia [osoby/km ²]
Radwanice	5,17	2482	481
Żerniki Wrocławskie	4,18	1453	348
Siechnice	16,13	4364	270
Święta Katarzyna	7,70	1919	249
Biestrzyków	1,23	281	229
Zębice	3,00	368	123
Iwiny	3,55	424	119
Groblice	3,65	307	84
Zacharzyce	1,81	131	73
Ozorzyce	2,16	153	71
Mokry Dwór	5,08	353	69
Sulimów	3,49	219	63
Smardzów	3,43	198	58
Łukaszowice	3,77	204	54
Grodziszów	1,68	89	53
Bogusławice	2,65	132	50
Kotowice	16,62	653	39
Sulęcín	2,67	98	37
Trestno - Blizanowice	5,40	195	36
Szostakowice	0,91	24	26
Radomierzyce	2,60	38	15
Durok	2,11	14	7

Tabela 2. Gęstość zaludnienia w poszczególnych obrębach gminy Święta Katarzyna.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Najgęściej zaludnionymi jednostkami osadniczymi w gminie Święta Katarzyna są wsie Radwanice, Żerniki Wrocławskie, Święta Katarzyna i miasto Siechnice. Zaznacza się podobny jak w przypadku analizy wielkości inwestycji mieszkaniowych podział struktury przestrzennej gminy. Leżące na zachodzie gminy Żerniki Wrocławskie stanowią swego rodzaju wyspę z, jak na warunki wiejskie, dużą gęstością zaludnienia – przeszło 300 osób na kilometr kwadratowy. Wysoką gęstość zaludnienia wykazuje także centralna część gminy oparta na następujących jednostkach: wsiach Radwanice i Święta Katarzyna oraz mieście Siechnice. Na terenie tych trzech sąsiadujących ze sobą miejscowości mieszka wg danych z Urzędu Gminy 8765 osób, co stanowi przeszło 62,2% mieszkańców gminy.

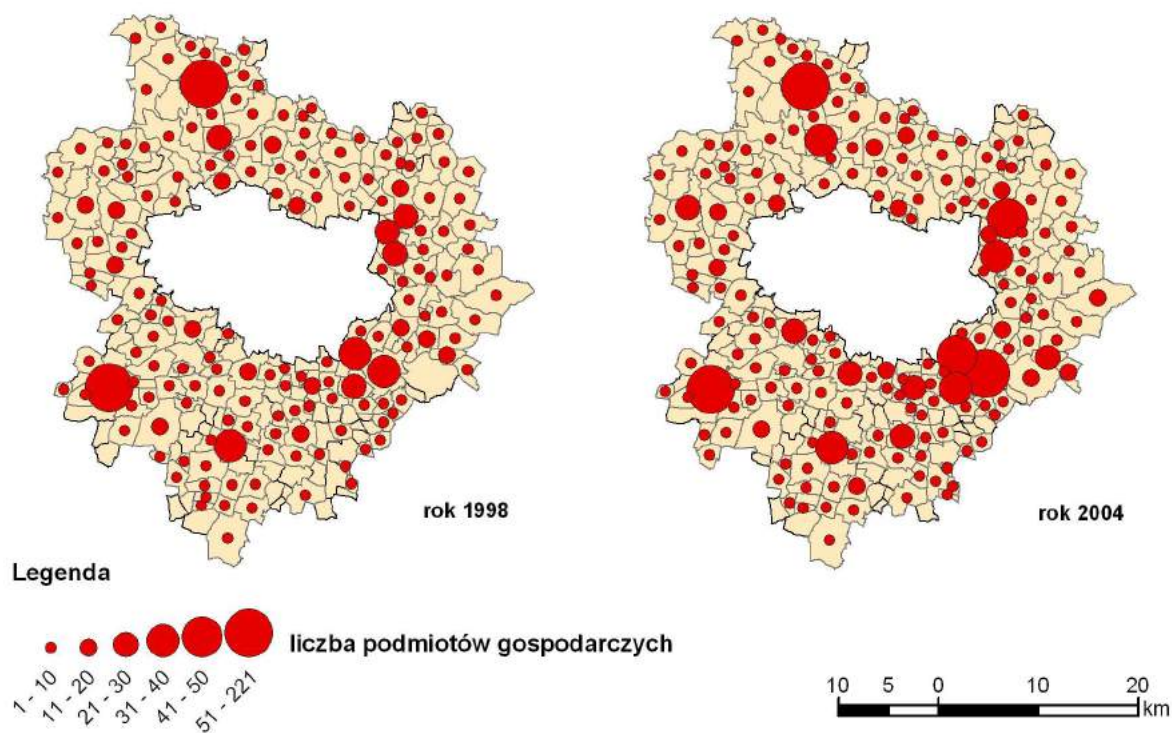
Centralne położenie w gminie oraz najwyższa gęstość zaludnienia wskazują na to, że na terenie tych trzech jednostek powinno znajdować się centrum administracyjne i siedziba gminy. Biorąc pod uwagę wykazaną wyżej dynamikę rozwoju demograficznego Siechnic, potencjał obszaru rozwojowego (największa poza zalesionymi Kotowicami jednostka) oraz

spore możliwości rozwoju struktury wewnętrznej (intensywne budownictwo wielorodzinne, budowa rynku) wnioskować należy, iż to Siechnice będą siedzibą gminy.

2.3. Kształtowanie się centrów i specjalizacji usługowych.

Dynamika zmian w sferze gospodarczej, znajdująca swoje odbicie w ilości zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON, jest pochodną liczby ludności i wielkości inwestycji. Zgodnie z uzyskanym obrazem intensywności budownictwa mieszkaniowego w gminach, najszybciej reagującą gałęzią gospodarki jest budownictwo, a ściślej właściciele firm budowlanych, funkcjonujących zgodnie z koniunkturą.

Na przestrzeni lat 1998 –2004, w strefie podmiejskiej Wrocławia zaobserwować można wyraźny wzrost liczby firm budowlanych i koncentrację ich występowania (ryc. 8).

Ryc. 8. Liczba podmiotów gospodarczych w sołectwach gmin podwrocławskich, sklasyfikowanych w sekcji „F” EKD – budownictwo. Obserwowany wzrost liczby podmiotów z 1254 w roku 1998 do 1561 w roku 2004, Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Miejscami koncentracji podmiotów gospodarczych specjalizujących się we wznoszeniu budynków i budowli, począwszy od przygotowania terenu przez zróżnicowany zakres robót ziemnych, instalatorskich po prace wykończeniowe są miasta Oborniki Śląskie

i Kąty Wrocławskie, wsie Długołęka i Kiełczów w gminie Długołęka, oraz zespół jednostek osadniczych Siechnice – Radwanice - Święta Katarzyna w gminie Święta Katarzyna.

W roku 2004 w wymienionych 7 miejscowościach, koncentrowało się 551 firm budowlanych z obszaru dziewięciu gmin podwrocławskich, co stanowi 36% ogółu, czyli 1546 zarejestrowanych firm. W gminie Święta Katarzyna najczęściej związanych z budownictwem działalności prowadzonych było w mieście Siechnice – 60 podmiotów. Na terenie wsi Radwanice i Święta Katarzyna, łącznie znajdowało się natomiast 79 tego rodzaju przedsiębiorstw. Dane te wskazują na wysoką pozycję układu Radwanice – Siechnice - Święta Katarzyna w odniesieniu do kształtującego się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. Rozdział w przestrzeni firm budowlanych i skutków ich działalności wpływa także na rozkład firm zajmujących się obsługą nieruchomości. W gminie Święta Katarzyna najczęściej firm obsługujących nieruchomości znajduje się na terenie Siechnic. Odnosząc te dane do jednostki powierzchni zauważyć należy, iż gęstość firm sklasyfikowanych w sekcji „F” i „K” Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) jest dwukrotnie wyższa na terenie miasta Siechnice niż na obszarze wiejskim gminy (tab.3). W pozostałych sekcjach zaobserwować można podobny rozkład przestrzenny firm, natomiast wartości w przeliczeniu na liczbę mieszkańców są także porównywalne. Siechnice posiadają jednak wyższy standard dostępu do usług, handlu detalicznego i gastronomii. Ze względu na agregację danych prowadzona przez GUS nie było możliwe na tym etapie badania, przeprowadzenie analizy porównawczej poszczególnych miejscowości. Uzyskane informacje pozwalają jedynie na zestawienie obszaru wiejskiego i miejskiego.

W wyniku intensywnego procesu inwestycyjnego i napływu nowych mieszkańców do gminy, oczekiwać należy kontynuacji wzrostu liczby podmiotów gospodarczych. Obszarem szczególnej koncentracji usług będzie z pewnością miasto Siechnice ze względu na rosnącą gęstość zaludnienia i wysoki stopień inwestycji w dziedzinie budownictwa wielorodzinnego.

Zaznaczyć trzeba tu także istotny wpływ struktury przestrzennej jednostek osadniczych, sprzyjający pojawianiu się i koncentracji usług. Na obszarze miasta Siechnice realizowany jest aktualnie projekt odwołujący się do miejskiej tradycji głównego placu usługowego i handlowego. Powstający w tej chwili Siechnicki rynek z otoczeniem wielorodzinnych kamienic, pod warunkiem zrealizowania całego zamierzenia, stać się może jednym z najatrakcyjniejszych miejsc dla zamieszkania i działalności gospodarczej w gminie.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG WYBRANYCH SEKCJI PKD, w roku 2007											LICZBA LUDNOŚCI OGÓŁEM 2007	POWIERZCHNIA [KM KW]
Jednostka terytorialna	sekcja D	sekcja F	sekcja G	sekcja H	sekcja I	sekcja J	sekcja K	sekcja M	sekcja N	sekcja O		
Święta Katarzyna (cała gmina)	155	197	511	25	113	39	214	33	58	88	14306	99
Siechnice - miasto	30	58	134	10	23	11	58	7	10	26	3855	16
Święta Katarzyna obszar wiejski	125	139	377	15	90	28	156	26	48	62	10451	83
SIECHNICE	8	15	35	3	6	3	15	2	3	7		
OBSZAR WIEJSKI	12	13	36	1	9	3	15	2	5	6		
SIECHNICE	2	4	8	1	1	1	4	0,4	1	2		
OBSZAR WIEJSKI	2	2	5	0,2	1	0,3	2	0,3	1	1		

ilość
jedn. gosp.
na 1000
miesz.

ilość jedn.
gosp. na
1 km²

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w roku 2007, w gminie Święta Katarzyna, oraz porównanie gęstości ich występowania na obszarze miasta i obszarze wiejskim gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3. Dostępność komunikacyjna.

Lokalizacja każdej jednostki osadniczej, czy inwestycji gospodarczej musi być dla niej możliwie najbardziej korzystna. Wybór lokalizacji w granicach obszaru działania poparty musi być maksymalizacją zysku. Wynika to z podstawowych teorii lokalizacji przemysłu i usług. Odnosząc to twierdzenie bezpośrednio do problematyki przeniesienia siedziby gminy Święta Katarzyna do miasta Siechnice, stwierdzić można, iż nowa lokalizacja będzie uzasadniona przy stwierdzeniu zysków, którymi mogą być: wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, wzrost dostępności do urzędów, poprawa wizerunku gminy, podniesienie rangi i prestiżu gminy, podniesienie jakości życia mieszkańców itp. Jednym z najistotniejszych elementów zysku z właściwej lokalizacji siedziby i urzędu gminy dla mieszkańców jest poprawa dostępności komunikacyjnej.

Układ drogowy i kolejowy gminy decydujący o dostępności komunikacyjnej zaprezentowany został w referacie Marka Wilanda pt.: „Przesłanki urbanistyczne i architektoniczne przemawiające za optymalną lokalizacją siedziby obecnej gminy Święta Katarzyna”.

Dominującym środkiem komunikacyjnym jest samochód osobowy. Transport publiczny opiera się na komunikacji autobusowej i kolejowej. Na terenie gminy funkcjonuje 5 stacji kolejowych: Smardzów Wrocławski na linii E59, Święta Katarzyna i Zębice na linii E30 oraz Siechnice i Kotowice - Zakrzów na linii 277. Możliwość wewnętrznego skomunikowania gminy transportem kolejowym występuje tylko między stacjami Kotowice – Zakrzów – Siechnice i Święta Katarzyna – Zębice. Układ przestrzenny linii kolejowych nie jest w związku z tym generatorem integracji społecznej i przestrzennej gminy. Inaczej prezentują się połączenia autobusowe, oparte na komunikacji miejskiej z Wrocławiem. Przez teren gminy poprowadzone są linie autobusowe:

- 900L - Wrocław (pl. Dominikański) – Iwiny - Żerniki Wrocławskie - Siechnice - Radwanice –Wrocław (pl. Dominikański),
- 900P (pl. Dominikański) - Radwanice - Siechnice - Św. Katarzyna - Żerniki Wrocławskie – Iwiny - Wrocław (pl. Dominikański)
- 901 Wrocław (pl. Dominikański) - Księża Małe - Radwanice – Siechnice.
- 910 Wrocław (pl.Dominikański) - Żerniki Wrocławskie - Święta Katarzyna.

W przeciwieństwie do połączeń kolejowych komunikacja autobusowa sprzyja powiązaniom między poszczególnymi miejscowościami gminy i odgrywać może rolę elementu integrującego gminę społecznie i przestrzennie.

Miejscowości położone w południowej części gminy skomunikowane są z jej częścią centralną epizodycznymi kursami autobusów komunikacji międzymiastowej lub kursami prywatnych, trudnych do zewidencjonowania przewoźników.

Dostępność komunikacyjną sąsiadujących ze sobą i położonych w centralnej części gminy: Świętej Katarzyny i Siechnic ocenić można na porównywalnym poziomie. W przypadku zmiany siedziby gminy zysk polegający na poprawie dostępności komunikacyjnej może być niezauważalny jednakże z bilansie całej gminy z pewnością nie przyniesie straty.

4. Wnioski

Kształtowanie układów osadniczych polega na poszukiwaniu struktury przestrzennej odpowiadającej nowym potrzebom rozwojowym. Zastana struktura nie może być traktowana jako ostateczna i zamknięta, lecz jako tymczasowy efekt ewolucji układu. Przeanalizowany wyżej proces suburbanizacji w gminie Święta Katarzyna, oraz zachodzące pod jego wpływem przemiany skłaniają do wyciągnięcia następujących wniosków:

- Miasto Siechnice posiada największy potencjał demograficzny w gminie, natomiast proces suburbanizacji przebiegający w regionie miejskim Wrocławia, potencjał ten wydatnie wzmacnia,
- Wieś Święta Katarzyna i miasto Siechnice są areną dynamicznych inwestycji mieszkaniowych, przy czym program wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego w Siechnicach stwarza lepsze podłoże dla koncentracji ludności, a co za tym idzie, do rozwoju usług.
- Ze względu na położenie geograficzne – centralne miejsce w gminie, oraz dostępność komunikacyjną, obydwie jednostki osadnicze: Święta Katarzyna i Siechnice w równym stopniu predestynowane są do pełnienia funkcji Siedziby Gminy,
- Biorąc pod uwagę strukturę kształtującego się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, Siechnice, posiadając najwyższą dynamikę rozwoju gospodarczego i demograficznego wśród miast z obszaru dziewięciu gmin otaczających Wrocław, są miastem zdolnym konkurować i zwyciężać w rankingach z pozostałymi tj.: Kątami Wrocławskimi i Obornikami Śląskimi.

Podsumowując powyższe wnioski, wysnute na podstawie analizy procesu suburbanizacji w regionie miejskim Wrocławia, stwierdzić można, iż przeniesienie siedziby gminy ze wsi Święta Katarzyna do miasta Siechnice jest uzasadnione. Dokładnemu sprawdzeniu wymagają jednakże koszty tej operacji. Przeanalizowane winny być tu nie tylko ewentualne zyski lub straty budżetu gminy czy ekonomiczne skutki przeniesienia siedziby, ale także koszty społeczne, najtrudniejsze do oszacowania.

SPOŁECZNE I FUNKCJONALNE UWARUNKOWANIA PRZENIESIENIA SIEDZIBY GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA DO SIECHNIC

Gmina Święta Katarzyna wchodzi w skład aglomeracji wrocławskiej i jej rozwój przestrzenny, gospodarczy i społeczny jest immanentnie związany z rozwojem Wrocławia. Funkcjonalnie gmina stanowi zasób przestrzeni dla lokowania działalności produkcyjnej i usługowej obsługującej miasto Wrocław oraz lokacji podmiejskich osiedli mieszkaniowych. Rozwój tych funkcji, a co za tym idzie dynamiczny rozwój gminy, jaki nastąpił od lat 90-tych nie byłby oczywiście możliwy bez sąsiedztwa Wrocławia – konkurencyjność gminy Święta Katarzyna jest pochodną rosnącej atrakcyjności inwestycyjnej Wrocławia i przemian zachodzących w tym mieście.

Rozwój gminy wiązał się ze zmianami demograficznymi i społecznymi oraz przekształceniem bazy ekonomicznej. Układ lokalny poddany został procesom suburbanizacji i stopniowo ulega przekształceniu w osiedla podmiejskie. Analiza ruchów migracyjnych na podstawie danych meldunkowych wskazuje, że od wielu lat w gminie notuje się dość wysokie, dodatnie saldo migracji. Większość nowozameldowanych w gminie osób to mieszkańcy przybywający na teren gminy z miast – można przypuszczać, że są to osoby przesiedlające się na tereny wiejskie z Wrocławia. Dane dostępne w BDL nie obejmują informacji o faktycznym przesiedleniu (które nie zawsze pociąga za sobą dopełnienie obowiązku meldunkowego, na dzień dzisiejszy nie zawierają też informacji za rok 2007 i 2008. Jest to o tyle istotne, że w tym okresie mają zostać zakończone aktualnie realizowane przez developerów inwestycje tworzące nowe osiedla mieszkaniowe między innymi w mieście Siechnice. Zasiedlenie tych osiedli spowoduje kolejną falę migracji ludności do gminy i znacznie zwiększy liczbę mieszkańców miasteczka. Po zakończeniu wszystkich obecnie planowanych realizacji mieszkaniowych populacja Siechnic osiągnąć może nawet około 8000 mieszkańców i stanowić połowę populacji całej gminy.

rok	saldo migracji (różnica między liczbą zameldowań a wymeldowań)	nowe zameldowania	zameldowania z miast
1997	148	270	221
2000	108	214	175
2001	112	247	216
2002	128	247	217
2003	215	353	304
2004	174	316	278
2005	201	334	295
2006	439	609	530

Tabela 1. Migracje do gminy Święta Katarzyna.
źródło: Bank Danych Regionalnych

Napływ ludności do gminy wiązać należy z dwoma współwystępującymi trendami – osiedlania się mieszkańców rdzenia aglomeracji na terenach podmiejskich oraz udostępniania terenów pod budownictwo mieszkaniowe w gminie. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania powoduje także wzrost inwestycji mieszkaniowych.

Od roku 1995 do roku 2007 w gminie oddano do użytku blisko 1200 nowych mieszkań. Znaczna część inwestycji mieszkaniowych zrealizowana została w ostatnich kilku latach. Przy okazji zauważyć można zmianę struktury budownictwa. W latach 1995-2003 zdecydowanie dominowało budownictwo jednorodzinne, prowadzone przez indywidualnych inwestorów – w tym czasie powstało w sumie systemie powstało 326 takich z 393 oddanych ogółem do użytku. Z kolei w latach 2004-2007 indywidualne budownictwo stanowiło tylko jedną trzecią zrealizowanych inwestycji mieszkaniowych (262 mieszkania indywidualne z 806 oddanych do użytku ogółem). Pozostałą część stanowiły mieszkania budowane przez inwestorów na sprzedaż, ponadto w roku 2007 powstało 105 mieszkań spółdzielczych. Jednocześnie z rozwojem demograficznym na terenie gminy rozwija się tak zwany system okazji, na który składają punkty usługowe i handlowe odpowiedzialne za zaspokajanie potrzeb mieszkańców. Pojawiają się one jako odpowiedź na rosnące wraz z liczbą mieszkańców zapotrzebowanie na określone usługi. Dane statystyczne wskazują między innymi na rosnącą w ostatnich latach liczbę funkcjonujących na terenie gminy sklepów, aptek i punktów aptecznych, ale też na przykład księgozbioru lokalnych placówek bibliotecznych czy organizowanych na terenie imprez artystycznych i sportowych.

O dynamicznym rozwoju gminy, ale też o sukcesywnym zwiększaniu jakości życia jej mieszkańców i wzroście atrakcyjności miejscowości gminy jako miejsca zamieszkania, świadczyć mogą efekty inwestycji w infrastrukturę komunalną. Dla przykładu długość czynnej wodociągowej sieci rozdzielczej wzrosła z 83km w 1997 roku do 118km 10 lat później, długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła w ciągu 10 lat o 37km – z 6,6 km w 1997 r. do 43,6 km w roku 2006.

O rozwoju gminy świadczyć także może uzyskanie w 1997 r. przez Siechnice praw miejskich oraz szereg inwestycji poczynionych przez gminę, między innymi powstanie gimnazjum na bazie budynków Zootechnicznego Zakładu Doświadczalnego i nowoczesnej hali sportowej z zespołem boisk, budowa gminnej oczyszczalni ścieków, postęp w rozbudowie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, modernizacja i rozbudowa sieci dróg itd. Wspomnieć należy, że rozwoju gminy nie zahamowała (a nawet wprost przeciwnie – zdynamizowała go) powódź, która w 1997 dotknęła znaczne tereny gminy (kilka miejscowości – między innymi Siechnice – prawie prawie całe znalazły się pod wodą) i poczyniła ogromne szkody.

Obok funkcji mieszkaniowych w gminie rozwijają się także funkcje przemysłowe. Bezpośrednie położenie w sąsiedztwie wielkiego miasta i związana z tym dostępność komunikacyjna, rynek zbytu oraz zasoby siły roboczej przy dostępnych zasobach ziemi dla lokalizacji działalności produkcyjnej zwiększyło atrakcyjność inwestycyjną gminy. Mamy tu do czynienia z obserwowanym w krajach Unii Europejskiej procesem przesunięcia miastowości, wyrażającego się tendencjami wypierania produkcyjnej działalności przemysłowej z centrów aglomeracji na jej peryferia. W procesach uprzemysłowienia gminy szczególne znaczenie miało powołanie w 2002 r. Gminnej Strefy Aktywności Gospodarczej, oferującej grunty przygotowane pod inwestycje. Swoją działalność w Strefie zlokalizowały swoją działalność takie przedsiębiorstwa jak Deceuninck Polska N. V. S.A. (producent profili okiennych), Parker Hannifin sp. z o.o. (fabryka złączy hydraulicznych), centrum logistyczne Grupy Phoenix i TIM S.A., zakład produkcji leków Hasco-Lek oraz Freezer System (urządzenia i instalacje chłodnicze i klimatyzacyjne), Michael Bubolz sp. z o.o. (producent narzędzi chirurgicznych), Auto Centrum (dystrybucja, sprzedaż i montaż części samochodowych), Benzinger Polska (logistyka i transport międzynarodowy), kompleks magazynowo-biurowy Drukpol i inne firmy. Bardzo dużo przedsiębiorstw prowadzi działalność poza GSAG, operując głównie w większych miejscowościach gminy: Siechnicach, Radwanicach, Świętej Katarzynie oraz Żernikach Wrocławskich. Obecnie (według stanu na 21.07.2008 r.) w prowadzonej przez Gminę Ewidencji Działalności

Gospodarczej figurują 1332 podmioty. Liczba ta sukcesywnie rośnie – w latach 1989-2008 do EDG wpisano w sumie 3388 podmiotów, wykreślono zaś 2056.

rok	przyrost wpisów w EDG w stosunku do roku poprzedniego (%)	ilość podmiotów figurujących w EDG
2000	2,96	1113
2001	1,26	1127
2002	3,37	1165
2003	1,37	1181
2004	-0,93	1170
2005	1,54	1188
2006	1,85	1210
2007	6,12	1284

Tabela 2. Rozwój działalności gospodarczej na terenie gminy Święta Katarzyna.
źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Święta Katarzyna

Przemiany zachodzące w gminie Święta Katarzyna dotyczyły także odejścia od dawniej pełnionych funkcji gminy – przede wszystkim funkcji związanych z rolnictwem. Według danych zawartych w Regionalnym Banku Danych Głównego Urzędu Statystycznego ogólna powierzchnia użytków rolnych w gminie w latach 1995-2005 zmniejszyła się o blisko 1000ha. Regres rolnictwa w gminie jeszcze wyraźniej widać porównując zmiany pogłowiu zwierząt hodowlanych rejestrowanego w czasie powszechnego spisu rolnego w 1996 oraz w 2002 roku.

	1996	2002
bydło ogółem	775	283
trzoda chlewna	2674	1358
konie	51	104
owce	32	16
kury	27313	50410

Tabela 3. Pogłowia zwierząt hodowlanych w gminie Święta Katarzyna.
źródło: Bank Danych Regionalnych

Znacznego obniżenia pogłowia bydła oraz trzody chlewnej, jakie nastąpiło w ciągu 6 lat nie daje się wytłumaczyć likwidacją Instytutu Zootechnicznego, który funkcjonował

w Siechnicach, gdyż większość żywego inwentarza pozostawało w gospodarstwach indywidualnych.

Znacznemu zmniejszeniu uległa też liczba indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzonych na terenie gminy. Według danych z Narodowego Spisu Rolnego z 1996 r. W gminie było w sumie 1545 indywidualnych gospodarstw rolnych, w tym 852 działki rolne o powierzchni do 1ha włącznie. Dane z NSR z 2002 roku odnotowują już tylko 1186 takich gospodarstw w tym 514 działek rolnych o powierzchni nie większej niż 1 hektar. Tak więc w ciągu sześciu lat 359 gospodarstw zaprzestało działalności rolnej – w większości były to gospodarstwa małe, które nie dawały możliwości konkurowania na rynku rolnym.

Zachodzące w gminie zmiany strukturalno-funkcjonalne nie ograniczają się tylko do przeobrażeń demograficznych czy ekonomicznych. Pociągają za sobą także istotne zmiany społeczno-kulturalne. Przemianą ulegają zwłaszcza sposoby życia mieszkańców – rozprzestrzeniają się tak zwane miejskie wartości i w coraz większym stopniu dochodzi do urbanizacji w sensie socjologicznym, to jest rozpowszechniania się miejskiego stylu życia. W istocie gmina zatracą swój „wiejski” charakter, ewoluując w kierunku typowego środowiska podmiejskiego, w którym mieszkańcy pracują w zawodach charakterystycznych dla miasta, prezentują charakterystyczne dla miast postawy, zachowania i aspiracje.

Choć cała gmina ulega procesom suburbanizacji i przekształcania z typowych terenów wiejskich w satelickie osiedla podmiejskie to jednak zmiany te nie mają w całej gminie jednolitego charakteru. Co więcej łatwo wykazać, że obszar gminy jest funkcjonalnie zróżnicowany i różnice owe ulegają powiększeniu. Dzieje się tak na skutek tego, że w poszczególnych częściach gminy występują nieco odmienne trendy przeobrażeń. Dobrze ich odwzorowanie znaleźć można w sposobie zagospodarowania przestrzeni gminy.

Generalnie w strukturze funkcjonalno-przestrzennej wyróżnić można cztery odmienne elementy. Pierwszy z nich to obszar miasta Siechnice oraz przyległych miejscowości – Radwanic i Groblic. Drugi element stanowi układ zorganizowany wokół wsi Święta Katarzyna, od układu Radwanice-Siechnice-Groblice oddzielony linią kolejową Wrocław-Opole. Trzeci układ obejmuje miejscowość Żerniki Wrocławskie. Ostatni element obejmuje pozostałe, słabo zurbanizowane tereny gminy.

Centralnym układem jest miasto Siechnice. Cechuje się on koncentracją działalności produkcyjnej i usługowej (szczególnie w obrębie GSAG oraz na terenach dawnej Huty Siechnice i Elektrociepłowni Czechnice) oraz wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej. Plany zagospodarowania przestrzennego przewidują utworzenie typowego centrum miejskiego, dzięki czemu podkreślone zostaną funkcje lokalnego ośrodka obsługi

mieszkańców. W istocie kierunek rozwoju Siechnic (oddziałując także na Prawocin, Radwanice i Groblice, ale też wieś Święta Katarzyna) to koncentracja działalności przemysłowej i usługowej oraz rozwój autonomicznych funkcji miejskich w bezpośredniej sferze oddziaływania rdzenia aglomeracji wrocławskiej - utworzenie typowego satelitarnego miasteczka uzupełniającego hierarchiczną strukturę osadniczą we wschodniej części aglomeracji wrocławskiej na obszarze między Wrocławiem a Oławą.

Układ funkcjonalny wsi Święta Katarzyna (ale też na przykład sąsiadujących z nią wsi Iwiny, Zacharzyce czy też Smardzów) zapewne ewoluował będzie w kierunku typowego *urban sprawl* – podmiejskich osiedli mieszkaniowych cechujących się względnie rozproszoną, głównie jednorodziną zabudową mieszkaniową z pozostałościami tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Obszary te pełnić będą więc przede wszystkim funkcje rezydencyjne i mieszkaniowe. Podobny kierunek rozwoju dotyczyć będzie Żernik Wrocławskich (Biestrzykowa, Radomierzyc). Jednak w tym przypadku sądzić można, że dodatkowo funkcje mieszkaniowe uzupełnione będą funkcjami produkcyjnymi i usługowymi. Zapewne w odróżnieniu od układu wokół miejscowości Święta Katarzyna Żerniki cechować będą się nieco niższymi waloryzowanymi wartościami mieszkalnymi, w mniejszym też stopniu poddane zostaną bezpośredniemu oddziaływaniu funkcjonalnemu Siechnic. Duże znaczenie dla funkcjonowania tego układu będzie mieć układ komunikacyjny – położenie przy węźle wylotowej drogi z Wrocławia w kierunku autostrady A4 oraz planowanej wschodniej obwodnicy Wrocławia, która połączy miejscowość z tak zwanym Węzłem Bielańskim a także północnymi częściami powiatu wrocławskiego i drogą na Wrocław-Warszawa.

Pozostałe części gminy pełnić będą najpewniej dotychczasowe funkcje – głównie przestrzeni produkcji rolniczej, być może na terenach nadodrzańskich rozwinięte zostaną uzupełniające funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe.

Wyłaniające się z obecnych uwarunkowań rozwojowych, zagospodarowania przestrzeni i istniejących wymuszeń urbanistycznych kierunki przemian prowadzą do przestrzennego i funkcjonalnego rozbicia gminy. Będzie się ono zwiększać wraz narastaniem migracji do gminy i rozwoju mieszkalnictwa. Odmienne uwarunkowania mieszkaniowe (ekologiczne) pogłębiać będą zróżnicowanie społeczne w obrębie gminy. Trzeba bowiem podkreślić, że istniejące i projektowane uwarunkowania przestrzenne prowadzą do kształtowania się różnych społeczności lokalnych w poszczególnych układach tworzących strukturę gminy. W ten sposób – zgodnie z prawami ekologii społecznej – zachodzić będą procesy segregacji ludności. Poszczególne części gminy zamieszkiwane będą przez

zbiorowości o różnych cechach społecznych, różnych sposobach życia ale też odmiennych (a często sprzecznych) interesach.

Rozmieszczenie ludności w przestrzeni gminy warunkowane jest kilkoma zasadniczymi elementami. Przede wszystkim warunkami mieszkaniowymi, nasyceniem infrastrukturą społeczną oraz dostępnością komunikacyjną Wrocławia. Upraszczając nieco analizowany tu problem zagadnienie to przedstawić można w opozycji miasto Siechnice a część wiejska gminy. Takie postawienie sprawy z jednej strony jest konieczne ze względu na sposób agregacji danych przez Urząd Statystyczny, z drugiej pozwala bezpośrednio odnosić się do głównego problemu tej pracy – przeniesienia siedziby władz Gminy do Siechnic.

Miejscowość Siechnice najsilniej poddawana była procesom urbanizacyjnym w gminie. Urbanizacja tego miasta jest pochodną industrializacji – ulokowanie tu dużych zakładów (między innymi Huty Czechnica, Elektrociepłowni oraz Przedsiębiorstwa Ogrodniczego) spowodowało znaczny napływ ludności. W roku 1970 w Siechnicach było 2882 mieszkańców (cała gmina liczyła 10404 mieszkańców). Gwałtowny wzrost liczby mieszkańców nastąpił w latach 80-tych: w 1983 w Siechnicach mieszkało 3210 osób a siedem lat później 3936 (w całej gminie 12188 osób). Według danych Urzędu Gminy Święta Katarzyna w 2007 r. miejscowość zamieszkiwały 4264 osoby, a cała gmina liczyła 13893 mieszkańców.

Wynikiem urbanizacji demograficznej w Siechnicach były zmiany struktury społecznej, organizacji przestrzeni, ale też architektury i urbanistyce (między innymi wybudowanie wielkopłytkowego osiedla mieszkaniowego dla pracowników Przedsiębiorstwa Ogrodniczego, ZZD oraz elektrociepłowni). Spowodowało także rozwój infrastruktury komunalnej i społecznej, która obsługiwała nie tylko mieszkańców Siechnic, ale także sąsiednich miejscowości. Swoistym ukoronowaniem zmian zachodzących w Siechnicach było nadanie tej miejscowości w 1997 r. praw miejskich.

W konsekwencji warunki życiowe w Siechnicach i pozostałych miejscowościach istotnie się różnią. Wyraźnie widać to na przykład warunki mieszkaniowe. Według danych BDR w 1996 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Siechnicach wynosiła $66,3\text{m}^2$ podczas gdy w pozostałych miejscowościach gminy 114m^2 . Różnica ta wynika ze stosunkowo dużej liczby względnie małych mieszkań w zwartej zabudowie wielorodzinnej, która jest powszechna w Siechnicach, podczas gdy na pozostałym obszarze gminy występuje przede wszystkim zabudowa jednorodzinna, cechująca się większym metrażem. Większe jest też przegęszczenie mieszkań w Siechnicach – przeciętnie na jednego mieszkańca wypada $22,6\text{m}^2$, w innych miejscowościach wskaźnik ten wynosi aż $35,5\text{m}^2/\text{os.}$ Warto też zaznaczyć, że liczyć należy się z tendencją powiększania tych różnic. Aktualnie

w Siechnicach realizowane są duże inwestycje w wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego (rozbudowa osiedla Błękitne, budowa „Nowego Centrum” itd.).

W Siechnicach – jak już wspomniano wcześniej – nastąpiła także koncentracja usług dla ludności. Co istotne, w mieście – obok instytucji „komercyjnych”, jak sklepy, apteki, lokale rozrywkowo-gastronomiczne, poczta, bank itp. usługi dla ludności pojawiające się jako rynkowa konsekwencja zapotrzebowania wynikająca z koncentracji ludności - zlokalizowane jest wiele instytucji Gminnych i ośrodków infrastruktury społecznej, między innymi Przedszkole, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum, Ośrodek Sportowo-Rekreacyjny, Ośrodek Zdrowia czy komisariat Policji i siedziba Straży Gminnej, ale też organy Urzędu Gminy. Wśród nich wspomnieć należy Zakład Gospodarki Komunalnej, Jednostka Obsługi Szkół, Gminne Centrum Kultury, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminne Centrum Informacji, Biuro Pełnomocnika ds. Funduszy Europejskich oraz siedziba Gminnej Strefy Aktywności Gospodarczej. Mamy więc tutaj do czynienia z przenoszeniem funkcji administracyjnych i zarządczych Gminy do Siechnic, które jednak nie są siedzibą władz Gminnych. Co więcej, rozważane jest przeniesienie całego Urzędu Gminy do projektowanego w nowym centrum Siechnic ratusza. W ten sposób funkcje miasta uzupełnione zostaną funkcjami administracyjno-politycznymi.

Także zbiorowość mieszkańców Siechnic różni się od mieszkańców pozostałych miejscowości. Dane demograficzne wskazują, że w Siechnicach większy jest udział osób w wieku produkcyjnym, mniejszy zaś w wieku przedprodukcyjnym. Większy jest też udział osób lepiej wykształconych.

	Siechnice	pozostałe miejscowości
udział osób w wieku przedprodukcyjnym	16,7%	19,5%
udział osób w wieku produkcyjnym	70,6%	66,5%
udział osób w wieku poprodukcyjnym	12,7%	14,1%

Tabela 4. Struktura ekonomiczna wieku w gminie Święta Katarzyna.
źródło: Bank Danych Regionalnych

Dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. wskazują, że mieszkańcy Siechnic byli relatywnie gorzej wykształceni w porównaniu do ogółu mieszkańców pozostałych miejscowości gminy. Dyplom uczelni wyższej posiadało tylko 5,5% mieszkańców miasta, wśród pozostałych mieszkańców gminy wskaźnik ten wynosił 9,2%. Z kolei relatywnie więcej mieszkańców Siechnic miało wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,5% vs 24,3%

wśród mieszkańców pozostałych miejscowości gminy) oraz podstawowe (32,4% vs 29,2%). Spis powszechny ujawnił także, że w Siechnicach w porównaniu do pozostałych miejscowości większy jest odsetek osób utrzymujących się z pracy najemnej poza rolnictwem: 46% posiadających źródło utrzymania w Siechnicach to pracownicy najemni, w pozostałych miejscowościach gminy jest to przeciętnie niespełna 42%.

Podkreślić należy, że sygnalizowane tu różnice dotyczą roku 2002, nie uwzględniają więc ludności, która zasiedla oddawane w ostatnich latach osiedla mieszkaniowe. Ich zasiedlanie – jak można przypuszczać – nasili procesy kształtowania się struktury społeczno-przestrzennej poprzez różnicowanie zbiorowości mieszkańców gminy. Interpretując przedstawione dane i antycypując pewne procesy ekologiczne Siechnice staną się miejscem sukcesji względnie młodych małżeństw, które dopiero planują dzieci lub mają dzieci w wieku przedszkolnym albo wczesnoszkolnym. Ich sytuacja materialna i status społeczny są przeciętne lub trochę ponadprzeciętne. Pracują we Wrocławiu, ale także znajdują zatrudnienie na lokalnym rynku pracy. Na decyzję o osiedleniu w Siechnicach przede wszystkim miały – obok bliskości Wrocławia i jego dostępności komunikacyjnej – niższe, a co za tym bardziej dla nich dostępne, ceny mieszkań niż we Wrocławiu.

Przeprowadzone w 2007 roku badania socjologiczne Katarzyny Kajdanek nad nowymi mieszkańcami podmiejskich miejscowości (które objęły także mieszkańców Siechnic) wskazały, że zdecydowana większość migrantów to ludzie młodzi – w wieku 25-34 lat (w sumie 65% objętych badaniem osób, które wprowadziły się do Siechnic w latach 2002-2006), wcześniej zamieszkujących Wrocław (90% badanych). W omawianych tu badaniach odnotowano względnie wysoki (15%) udział osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe, choć w większości były to gospodarstwa trzy (42%) i dwuosobowe (22%). Były to zazwyczaj rodziny nuklearne z małymi dziećmi. Jako główne motywy wyboru nowego miejsca zamieszkania wymieniali oni „chęć posiadania własnego domu” (26% wskazań), „niskie koszty budowy/zakupu domu” (12%), „zmiana sytuacji rodzinnej” (chodzi głównie o narodziny dziecka – 11%) migrujących do Smolca i do gminy Długołęka, w których także prowadzono cytowane tu badania. Jak wskazuje autorka badań „obok najważniejszego powodu – chęci posiadania własnego domu – duże znaczenie mają niższe koszty budowy bądź zakupu. Siechnice przyjmują rolę mniej prestiżowego osiedla, które spośród różnych ofert charakteryzuje się niższą ceną, przez co przyciąga określone kategorie mieszkańców. Jak zostało to pokazane w charakterystykach badanej zbiorowości (przy utrzymaniu założenia o braku reprezentatywności próby), respondenci najmłodszy, najstłbiej

wykształceni, mający najmniej prestiżowe zawody i deklarujący niższe dochody mieszkali właśnie w Siechnicach.”

Odmienny ze względu na profil społeczny typ zbiorowości kształtuje się w innych podwrocławskich miejscowościach gminy – przede wszystkim Świętej Katarzyny, Iwin, Zacharzyc oraz pozostałych miejscach, w których intensywnie rozwija się i rozwijać będzie osadnictwo. Choć brakuje aktualnych badań socjologicznych analizujących to zjawisko, to opierając się na znanych z ekologii społecznej prawidłowości sądzić można, że społeczność ta cechować będzie się względnie wysokimi statusami materialnymi i prawdopodobnie ponadprzeciętnym prestiżem, rodziny z dziećmi w starszym wieku szkolnym. W odróżnieniu od mieszkańców Siechnic, którzy osiedlili się tam ze względu na pracę lub niskie ceny mieszkań, przy wyborze miejsca zamieszkania kierowali się przede wszystkim wartościami ekologiczno-przestrzennymi, takimi jak cisza i spokój z dala od uciążliwości wielkiego miasta, bliskość przyrody, ale też wysokim standardem mieszkaniowym.

Czynnikiem współcześnie różnicującym strukturę społeczno-przestrzenną gminy jest zatem przede wszystkim status materialny stanowiący cenzus w dostępie do dóbr mieszkaniowych. Struktura społeczna staje się wobec tego odzwierciedleniem struktury zagospodarowania i użytkowania przestrzeni. Segregacja ludności nie sprowadza się jednak tylko do podziałów ze względu na cechy społeczno-demograficzne. Różnią się one także oczekiwaniami, potrzebami, aspiracjami i sposobem życia. Te odmienności są jednak zjawiskiem nowym, które pojawiło się z migracjami w latach 90-tych, ale wywodzą się z wcześniejszych przekształceń strukturalno-funkcjonalnych. Wyraźnie ujawnione zostały na przykład w badaniach socjologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego przeprowadzonych w gminie Święta Katarzyna w 1995 r. Analizując wyniki zgromadzonych w tych badaniach danych porównano opinie i postawy mieszkańców części „północno-zachodniej” (obejmującej mieszkańców Trestna, Mokrego Dworu, Blizanowic, Radwanic, Siechnic, Kotowic, Duroka, Groblic i Prawocina) oraz południowo-wschodniej (Radomierzyce, Iwiny, Zacharzyce, Biestrzyków, Żerniki Wrocławskie, Smardzów, Święta Katarzyna, Łukaszowice, Ozorzyce, Sulimów, Sulęcín, Szostakowice, Bogusawice, Zębice oraz Grodziszów). Podział taki w pewnym przybliżeniu odnosi się do podziału administracyjnego sprzed 1972r., czyli przed scaleniem gromad Siechnice i Święta Katarzyna w jedną gminę. Przyjąć też można, że zabieg taki w dużym stopniu pozwala na uchwycenie różnicowań między obszarami silniej zurbanizowanymi (przede wszystkim układ Radwanice-Siechnice) a bardziej rolniczą częścią gminy.

Badania wykazały między innymi znaczne zróżnicowania waloryzacji przestrzeni w gminie. Szczególnie charakterystyczne okazało się zderzenie układu Siechnice-Radwanice z małymi, leżącymi zdala od głównych arterii komunikacyjnych miejscowościami, takimi jak Kotowice, Łukaszowice, Sulęcín czy Łukaszowice. Siechnice i Radwanice postrzegane były jako wsie nieciekawe jako miejsce zamieszkania ze względu na zanieczyszczenie środowiska, duży ruch komunikacyjny oraz brak kameralności i niski poziom więzi społecznych. Atutami tych miejscowości było natomiast bardzo dobre połączenie z Wrocławiem, rozwinięta infrastruktura i system okazji. Na drugim biegunie znalazły się z kolei małe miejscowości słabo skomunikowane z miastem i innymi częściami gminy i niską dostępnością do usług obsługujących mieszkańców. Miejscowości te – ale też generalnie część południowo-wschodnia gminy – cechowały się także gorszym dostępem do infrastruktury: ciepłej wody, kanalizacji, gazu czy telefonu. Pod tym względem szczególnie mieszkańcy Siechnic byli szczególnie uprzywilejowani. Mieszkańcy dawnej gromady Siechnice częściej w swoich domach mieli takie dobra jak telewizję satelitarną, video a zwłaszcza komputer osobisty. Zakup tego rodzaju dóbr do gospodarstwa traktować należy jako ważny wskaźnik stylu życia. Uzyskane wyniki można więc interpretować w ten sposób, że mieszkańcy miejscowości leżących na północny-zachód od linii kolejowej Wrocław-Opole w większym stopniu wykazywali orientację na „miejski” sposób życia związany z nowoczesnymi formami konsumpcji.

Istotne różnice zaobserwowano także porównując prezentowane przez mieszkańców gminy postawy dotyczące funkcjonowania Gminy. Odpowiadając na pytanie o „najważniejsze sprawy do załatwienia w gminie” mieszkańcy obszarów dawnej gromady Siechnice wskazywali przede wszystkim na polepszenie infrastruktury drogowej, częściej podnosili też kanalizacji a zwłaszcza budowy ośrodka sportowo-rekreacyjnego. Z kolei w pozostałej części gminy mieszkańcy wśród priorytetów wskazywali między innymi na potrzebę budowy szkoły i zwiększenia ilości połączeń komunikacyjnych, w większym stopniu akcentowali też na sprawy związane z zaspokojeniem potrzeb kulturowych.

KATEGORIA	część południowo-wschodnia	część północno-zachodnia	GMINA
BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW	41,8	39,5	40,2
POPRAWA STANU DRÓG I OŚWIETLENIE ULIC	32,7	59,7	51,2
BUDOWA SZKOŁY	34,6	13,5	20,1
ZWIĘKSZENIE ILOŚCI TELEFONÓW	23,6	27,3	26,4
GAZYFIKACJA WSI	18,2	10,1	12,6
KANALIZACJA WSI	29,1	35,3	33,3
BUDOWA OŚRODKA ZDROWIA	7,3	7,6	7,5
ZWIĘKSZENIE ILOŚCI POŁĄCZEŃ KOMUNIKACYJNYCH	30,9	18,5	22,4
ZWALCZANIE PRZESTĘPCZOŚCI	14,6	13,6	13,8
LIKWIDACJA BEZROBOCIA	25,5	24,4	24,7
TWORZENIE WARUNKÓW DO INWESTOWANIA	5,5	5,0	5,2
BUDOWA BASENU, INNEGO OŚRODKA REKREACYJNEGO	5,5	21,9	16,7
BUDOWA, ROZBUDOWA DOMU KULTURY, BIBLIOTEKI	16,4	5,4	8,6
INNE	3,6	2,5	2,9

Tabela 5. Najważniejsze sprawy do załatwienia w gminie wedle mieszkańców w 1995 r. (dane w procentach)

Źródło: J. Pluta, M. Błaszczyk, Socjologiczny portret gminy Święta Katarzyna – raport z badań.

Z powyższymi danymi w interesujący sposób korespondowały dane na temat postrzegania inwestycji prowadzonych przez władze gminy. Ponad połowa (55%) respondentów zamieszkujących tereny dawnej gromady Święta Katarzyna w ogóle nie potrafiła wskazać jakiegokolwiek inwestycji, wśród mieszkańców pozostałej części odsetek ten wynosił ok. 30%. Mieszkańcy północno-zachodniej części gminy częściej wskazywali na realizowane w gminie inwestycje drogowe (34% vs 11% w części południowo-wschodniej) oraz inwestycje związane z ochroną środowiska, w tym budową oczyszczalni ścieków (33% wskazań w części „siechnickiej” i 21% w części „świętokatarzyńskiej”).

Warto jeszcze wspomnieć na znaczne różnice w postrzeganiu perspektyw rozwoju gminy, odzwierciedlają one bowiem sposób postrzegania miejsca zamieszkania oraz interesów i aspiracji mieszkańców gminy. Uderzające jest, że w czasie realizacji badań ponad połowa mieszkańców „wiejskiej” części gminy – dawnej gromady Święta Katarzyna rozwój gminy wiązała z produkcją rolno-spożywczą. Wśród pozostałych mieszkańców odsetek ten był o

20% niższy, a i tak sądzić można, że na udzielane tu odpowiedzi miał wpływ fakt funkcjonowania na terenie Siechnic Przedsiębiorstwa Ogrodniczego, który był jednym z najważniejszych pracodawców w gminie. Z kolei mieszkańcy części północno-zachodniej w znacznie większym stopniu niż pozostali respondenci wiązali rozwój gminy z przemysłem (odpowiednio 25% i 13% wskazań, zaś biorąc pod uwagę tylko ankietowanych z Siechnic odsetek ten wynosił aż 43%) i rozwojem usług o charakterze wypoczynkowo-rekreacyjnym (23% i 5% wskazań).

Z czego, Pani/Pana zdaniem, Pani/Pana miejscowość i okolica mogłaby za pięć lat czerpać znaczne zyski ?			
	część południowo-wschodnia	część północno-zachodnia	gmina
Z OŚRODKÓW WYPOCZYNKOWYCH I TURYSTYKI	5,4	22,9	17,2
Z PRZEMYSŁU	12,5	24,6	20,7
Z PRODUKCJI ROLNO-SPOŻYWCZEJ	55,4	35,6	42,0
Z HANDLU	30,4	32,2	31,6
Z WARSZTATÓW USŁUGOWYCH	23,2	20,3	21,3
INNE	0	3,4	2,3
Z NICZEGO	10,7	6,8	8,1
NIE WIEM	0	2,5	1,7

Tabela 6. Ocena kierunków rozwoju gminy w 1995 r. (dane w procentach).
Źródło: J. Pluta, M. Błaszczak, Socjologiczny portret gminy Święta Katarzyna – raport z badań.

Znamienne jest, że gdy pytano o zgodę na wybudowanie w gminie dużego zakładu przemysłowego przyzwolenie takie deklarowało ok. 77% respondentów zamieszkujących tereny dawnej gromady Siechnice, i 10% mniej respondentów z obszaru południowo-wschodniego. Podobne rozkłady uzyskano w odpowiedziach na pytanie o przyzwolenie na budowę dużego centrum handlowego. Różnice były jeszcze większe (sięgały 18%), w przypadku gdy do lokalizacji inwestycji handlowej lub przemysłowej miałyby dojść w miejscowości zamieszkania respondentów.

Dane te wskazują, że wspomniane uprzednio zróżnicowanie struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy znajduje swoje odbicie w przekonaniach i postawach mieszkańców, a co za tym idzie wpływa na artykułowane przez nich potrzeby i aspiracje. Choć brakuje aktualnych badań nad omawianymi tu zagadnieniami, sądzić można, że procesy inwazji wynikających z migracji nowych mieszkańców osiedlających się na terenie gminy będą w

dużym stopniu nasilały obserwowane rozwarstwienie. Zachodzące procesy społeczno-demograficzne prowadziły do ukonstytuowania się dość wyraźnych podziałów społecznych i konfliktów odmiennych oczekiwań oraz interesów mieszkańców. Wiąże się to z problemami prowadzenia odpowiedniej polityki lokalnych władz, która będzie musiała starać się zadośćuczynić często roszczeniom pochodzącym z różnych stron.

W społeczno-ekonomicznym wymiarze dochodzi zatem do specyficznego konfliktu, którego obszarem staje się redystrybucja dóbr (materialnych, finansowych, prawnych i politycznych) pozostających w dyspozycji Gminy. Na ten konflikt nachodzi także rywalizacja w wymiarze ideologiczno-politycznym, a jego przedmiotem stają się dobra o charakterze prestiżowym. Front owego konfliktu przebiega przede wszystkim między Siechnicami a „wiejską” częścią gminy symbolizowaną przez Świątą Katarzynę. Źródła tej rywalizacji wynikają z pewnych zaszczości historycznych i odmienności omówionych procesów urbanizacyjnych w gminie.

Wprowadzona w Polsce w 1972 roku reforma administracyjna zlikwidowała funkcjonujące do tej pory Gromadzkie Rady Narodowe funkcjonujące w Siechnicach i Świątej Katarzynie i w ich miejsce powołała gminę z siedzibą w Świątej Katarzynie. Tym samym Siechnice przestały pełnić funkcje administracyjne i polityczne stając się niejako podporządkowanymi Świątej Katarzynie. Jednak w kolejnych latach, głównie dzięki rozwojowi funkcji przemysłowych i ekonomicznych Siechnice stały się największą miejscowością gminy i jej gospodarczym centrum. Znaczenie funkcjonalne i ekonomiczne tej miejscowości nie przekładało się jednak na znaczenie polityczne i nie wiązało się z wzrostem prestiżu Siechnic. Co więcej, wieś ta była postrzegana głównie przez pryzmat trującej okolicy (w tym Wrocław) huty oraz ciepłowni. Wśród mieszkańców wytworzyło się przeświadczenie, że ponoszą oni zasadnicze koszty ekonomiczne funkcjonowania gminy, dodatkowo intensyfikowane kosztami ekologicznymi (zanieczyszczenie środowiska naturalnego wysoką emisją, zagrożenie spowodowane pozostałą po hucie hałdą odpadów), które nie są rekompensowane polityką lokalnych władz. Sytuacji nie zmieniło powstanie samorządu terytorialnego, nasiliły się natomiast w Siechnicach tendencje autonomiczne. Zaistniały konflikt w pełni ujawnił się w 1993 r., kiedy to z inicjatywy lokalnych działaczy z Siechnic Rada Gminy odjęła uchwałę o przeprowadzeniu referendum w sprawie zmiany nazwy gminy i przeniesienia siedziby władz gminy do Siechnic. Przeprowadzone w 1994 r. referendum zachowało polityczne status-quo, natomiast w Siechnicach rozpoczęto działania na rzecz przyznania miejscowości praw miejskich. Budziły one w gminie duże kontrowersje (czasem nawet sami mieszkańcy Siechnic nie do końca byli przekonani, że ich

miejsowość zasługuje na status miasta), jednak ostatecznie minimalną przewagą głosów Rada Gminy w 1996r. poparła skierowany do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wniosek o nadanie miejscowości Siechnice praw miejskich, które to wieś decyzją Przewodniczącego Rady Ministrów uzyskała w 1997 r. Jednak w dalszym ciągu miasto pozostawało w gminie Święta Katarzyna a przekształcona z powstałej w 1991 r. Rady Osiedla Rada Miasta Siechnice pozostaje jednostką pomocniczą Rady Gminy o bardzo ograniczonych kompetencjach. W konsekwencji miasto nie ma praktycznie własnych organów administracyjnych i w pełni podporządkowane jest polityce prowadzonej przez Gminę. Jest też – obok Nowych Skalmierzyc w województwie Wielkopolskim – jednym z dwóch miast w Polsce, które nie są siedzibą administracji terenowej. W odróżnieniu jednak od Siechnic nazwa gminy Nowe Skalmierzyce pochodzi od od nazwy miasta, zaś Siechnice są częścią Gminy Święta Katarzyna. W konsekwencji opinii publicznej funkcjonuje przekonanie o „niepełnej miejskości” Siechnic i swoistym upośledzeniu względem innych miast w kraju. Tak więc przyznanie praw miejskich Siechnicom nie do końca rozwiązało zasadniczych problemów – autonomii politycznej oraz zapewnienia miastu statusu odpowiadającego oczekiwaniom jego mieszkańcom. Z uwagi na podział okręgów wyborczych i ilość mandatów utrudnione jest artykułowanie i forsowanie interesów miasta na forum Rady Gminy, a w konsekwencji prowadzenie polityki rozwojowej Siechnic zgodnej z oczekiwaniami jego mieszkańców. W konsekwencji pojawiła się koncepcja wydzielenia miasta Siechnice z Gminy oraz podziału jej na dwie jednostki samorządowe – Gminę Siechnice i Gminę Święta Katarzyna. Taki wniosek wystosowany został do MSWiA, jednak z uwagi na obowiązujące po reformie administracyjnej z 1998 r. moratorium na dokonywanie zmian administracyjno-terytorialnych nie został rozpatrzony, ale też nigdy nie został wycofany. Brak jest dokładnego bilansu ekonomicznego takiej operacji, jednak w powszechnym przekonaniu prawdopodobne jest, że secesja Siechnic doprowadzi do podważenia ekonomicznych podstaw funkcjonowania gminy Święta Katarzyna i będzie dla pozostałej części gminy niekorzystna. Nie jest przy tym oczywiste, czy samo miasto Siechnice (lub miasto z okolicznymi miejscowościami) będzie w stanie zapewnić dostateczny poziom finansowania rozwoju z dochodów własnych takiej Gminy.

Kolejne zaognienie konfliktu miało miejsce w kontekście referendum gminnego w sprawie odwołania Rady Gminy Święta Katarzyna oraz Wójta Gminy Święta Katarzyna przed upływem kadencji przeprowadzone w 2005 r. i ponownie w roku 2008. Podtekstem tych referendum była właśnie sprawa przeniesienia siedziby władz gminy ze Świętej Katarzyny do Siechnic. Referendum w roku 2008 było zainicjowane przez Narodowe

Stowarzyszenie Aktywności Społecznej, które sprzeciwiało się planom zmian administracyjno-politycznych w gminie. Oba referenda nie miały mocy wiążącej z uwagi na zbyt niską frekwencję. Należy jednak zaznaczyć, że w referendum z 2005r. ponad 2000 osób opowiedziało się za odwołaniem władz lokalnych, co (w kontekście prowadzonej kampanii wyborczej) wskazuje na znaczącą w gminie liczbę przeciwników przeniesienia siedziby władz lub podziału Gminy.

Publiczny dyskurs uaktywniony w obliczu wspomnianych referendum oraz wyborów do samorządu z 2006 roku ujawnił szereg napięć i problemów nasilających wewnętrzne konflikty w gminie. Sprawa przeniesienia lub podziału gminy stała się ich wiodącym i budzącym wiele emocji tematem. Jak się jednak okazuje, jest on immanentnie związany z szeregiem zaszłych i aktualnych problemów rodzących wzajemne uprzedzenia, niechęci i niesnaski między mieszkańcami poszczególnych miejscowości. Ogniskują się one wokół kwestii związanych z inwestycjami i zaspokajaniem potrzeb mieszkańców gminy. Odbicie tego dyskursu znaleźć można w publikacjach związanych z kampanią wyborczą, lokalnych mediach, publikacjach lokalnych organizacji czy też na forach internetowych itp. Prezentując tu analizę wybranych wątków tych dyskusji pamiętać należy, że prezentują tylko funkcjonujące w opinii publicznej przekonania i opinie, które nie zawsze muszą być zgodne ze stanem faktycznym. Funkcjonują one jednak w świadomości społecznej mieszkańców i organizują ich postawy. Oczywiście mowa tu o pewnych uogólnieniach i to w kategoriach jakościowych – nie można bowiem bez dokładnych badań socjologicznych określić ilościowego zasięgu danych zjawisk. Z punktu widzenia analizowanego problemu nie jest jednak istotne ilu mieszkańców Siechnic żywi niechęć wobec Świętej Katarzyny (czy też ilu mieszkańców Świętej Katarzyny krzywym okiem patrzy na Siechnice), ważniejsze jest opisanie objawów tego konfliktu i zdiagnozowanie jego przyczyn. Zaznaczyć należy, że opisane niżej problemy i wzajemne animozje nie wyczerpują listy spraw, które konfliktują mieszkańców gminy. Są raczej egzemplifikacją problemów, pozwalającą przybliżyć i zrozumieć złożoność relacji społecznych między mieszkańcami „Siechnic” i „innych miejscowości” a tym samym poznać specyfikę lokalnego dyskursu.

Z perspektywy mieszkańców Siechnic to oni (i ich miasto) ponoszą zasadnicze koszty utrzymania i rozwoju gminy. W Siechnicach generowane są zasadnicze dochody do budżetu gminy, z których realizowane są inwestycje w całej gminie, przy czym postrzegany „zwrot” w postaci działań służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców jest niewspółmiernie mniejszy od „wkładu” do budżetu. W takiej perspektywie – z punktu widzenia siechniczian – secesja

miasta z Gminy była korzystna, gdyż wszystkie wypracowane w Siechicach wpływy do budżetu wpływy byłyby reinwestowane zgodnie z potrzebami tej właśnie zbiorowości.

Koszty ponoszone przez Siechnice nie są tylko kosztami bezpośrednimi, sprowadzającymi się do wpływów budżetowych z tytułu obciążeń podatkowych. Zdaniem mieszkańców ponoszą oni także koszty związane na przykład z eksploatacją i utrzymaniem infrastruktury komunalnej na przykład „dopłacając” do funkcjonowania sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej. Rozbudowa sieci wodociągowej w małych miejscowościach gminy pociąga bowiem za sobą wzrost kosztów eksploatacji, co przekłada się na wyższe koszty wody, które w końcowym bilansie obciążają głównie mieszkańców Siechnic. W pamięci siechniczian pozostała też sprawa organizacji komunikacji zbiorowej i połączeń z Wrocławiem. Brak dotacji ze strony Gminy doprowadził do zamknięcia bezpośredniej linii autobusowej komunikacji podmiejskiej łączącej Siechnice z Wrocławiem, utrzymano natomiast okężne połączenie przez Świętą Katarzynę i Żerniki Wrocławskie. W konsekwencji koszty dojazdów do Wrocławia z Siechnic był wyższy niż z innych miejscowości. Działanie takie przez mieszkańców Siechnic postrzegane było jako krzywdzące. Podobnie uchwalone przez Radę Gminy miejscowe plany zagospodarowania nie przewidują powstania wielkopowierzchniowych sklepów i centrów handlowych (supermarketów), co powoduje, że ceny żywności i innych dóbr szybkozbywalnych w lokalnych sklepach są wyższe niż na przykład we Wrocławiu. Generalnie w świadomości mieszkańców utrwalił się stereotyp „antsiechnickiej” koalicji, która w lokalnych władzach w pierwszej połowie lat 90-tych blokowała działania mające służyć Siechnicom i forowała mniejsze miejscowości gminy.

Pamiętać też trzeba, że Siechnice „płacą” koszty ekologiczne, związane z lokalizacją w ich miejscowości przedsiębiorstw, zwłaszcza zlikwidowanej już Huty ze stanowiącą potencjalne zagrożenie hałdy odpadów, elektrociepłowni oraz zakładów przemysłowych zlokalizowanych w GSAG. Chodzi tu nie tylko o zanieczyszczenie środowiska naturalnego, ale też zwiększenie hałasu i ruchu komunikacyjnego oraz przekształcenia krajobrazu, które to obniżają walory mieszkaniowe.

Przykładem żalów do władz gminy może być choćby sprawa organizacji Dni Siechnic, które – zdaniem mieszkańców – nie odpowiadają ich oczekiwaniom i miejskim aspiracjom. Znamienne, że nawet w takich sprawach Rada Miejska pozbawiona jest jakiegokolwiek wpływu na podejmowane działania. Z drugiej strony mieszkańcy pozostałych miejscowości dostrzegają przede wszystkim faworyzowanie Siechnic i pomijanie ich problemów oraz potrzeb. Wskazuje się, że z pieniędzy Gminy prowadzono politykę sprzyjającą przede wszystkim rozwojowi Siechnic. Między innymi wykupiono i uzbrojono tereny pod

działalność Gminnej Strefy Aktywności Gospodarczej, wyremontowano i oświetlono ulice i chodniki w mieście, wyremontowano dawny budynek ZZD i utworzono w nim Gimnazjum, zbudowano ośrodek sportowo-rekreacyjny z halą sportową i zespołem boisk. Najwięcej jednak kontrowersji budzi inwestycja dotycząca utworzenia od podstaw nowego centrum Siechnic i wybudowanie tam ratusza, do którego docelowo mają wyprowadzić się władze gminy (tym bardziej, że nie tak dawno temu wykonany został remont obecnej siedziby Urzędu Gminy). Jednocześnie wiele miejscowości czeka na rozwiązanie lokalnych problemów, jak poprowadzenie kanalizacji, remonty dróg gminnych, poprawienie komunikacji publicznej z Wrocławiem, budowa boisk czy świetlic itd. Wciąż żywe są jeszcze roszczenia związane na przykład z redystrybucją środków przeznaczonych na likwidację szkód wyrządzonych przez powódź w 1997 r., do tego stale pojawiają się nowe osie konfliktów – na przykład ograniczonych możliwości korzystania z ośrodka sportowego w Siechnicach przez mieszkańców innych miejscowości, dążenie do likwidacji oddziału gminazjum w Świętej Katarzynie czy w końcu przenoszenia instytucji Gminnych do Siechnic. Na wzajemne relacje między mieszkańcami gminy cieniem rzuca się jeszcze idea secesji Siechnic z gminy. W powszechnym przekonaniu wygląda to w ten sposób, że kosztem całej gminy zainwestowano w rozwój Siechnic licząc na to, że dzięki temu w dalszej perspektywie wypracowane zostaną środki na rozwój pozostałych miejscowości. Jednak z chwilą zakończenia tych inwestycji, kiedy niejako przychodzi pora na „spłatę długu” wobec reszty gminy, Siechnice chcą się odłączyć i samodzielnie spijać śmietankę – na przykład samodzielnie dyskontować zyski wypracowywane przez Gminną Strefę Aktywności Gospodarczej po okresie zwolnień z lokalnych podatków, którymi to zwolnieniami przyciągano inwestorów do Strefy.

Warto tu jeszcze wskazać na jedną sprawę: zbiorowości mieszkańców różnych miejscowości, a szczególnie Siechnic, nie są jednorodne. Chodzi tu zwłaszcza o różnicę między „starymi” a „nowymi” mieszkańcami. Osoby, które osiedliły się na terenie gminy w ostatnich latach mają całkiem inną optykę widzenia lokalnych problemów. Obce są im uwikłania w dawne spory i konflikty. Na kwestie rozwoju gminy, i swoich miejscowości, patrzą bardziej pragmatycznie. Jest to o tyle ważne, że zakończenie planowanych i realizowanych obecnie w Siechnicach inwestycji mieszkaniowych przyniesie kilkaset nowych mieszkań, które zasiedli kilka tysięcy nowych mieszkańców. W rezultacie spodziewać można się, że w najbliższym czasie populacja mieszkańców miasta może wynosić nawet 8 tysięcy osób, a więc ulegnie podwojeniu względem stanu z 2006 r. Tak liczna populacja prawdopodobnie zdominuje lokalną społeczność, narzucając własne, „nowe” wzory

zachowań, a przez to sposoby artykułowania w dyskursie politycznym własnych aspiracji i oczekiwań. Nowi mieszkańcy nie mają jednak doświadczeń związanych z przeobrażeniami zachodzącymi w Siechnicach w ostatnich latach. Prawdopodobnie ich postawy będą bardziej roszczeniowe i zapewne w małym stopniu będą brały pod uwagę interesy całej gminy. Tak więc o ile dla „starych” mieszkańców Siechnic obecna sytuacja ich miejscowości jest efektem doświadczonych przez nich przeobrażeń i może być uznana za pewne zwięźczenie zmian zachodzących w ciągu kilkunastu ostatnich lat, to dla nowo osiedlonych jest to punkt wyjścia dla dalszego przekształcania miasta. W tej perspektywie szczególnie istotne staną się roszczenia dotyczące redystrybucji środków z budżetu gminy. Dopiero w takim kontekście należy postawić problem zasadności przeniesienia siedziby władz gminy do Siechnic. Sprawa ta bowiem nie sprowadza się bowiem tylko do administracyjnej decyzji, ale w problemie tym ogniskują się lokalne konflikty, ale też wizje dotyczące przyszłości gminy. W zasadzie oczywiste wydaje się, że gdyby dziś miano powołać jednostkę administracyjną w postaci gminy takiej jak Święta Katarzyna, to siedzibą jej władz bezsprzecznie powinny zostać Siechnice, które są „liderem” całej gminy. Jednakże obecnie sytuacja nie jest taka oczywista, gdyż siedzibą władz Gminy jest Święta Katarzyna, zaś gmina ma swoją historię i tradycję, obejmującą także wskazane już konflikty.

Dla sprawnego funkcjonowania kilkutyśniczne miasto musi posiadać organy administracyjne i na dłuższą metę nie może być zarządzane przez wójta usadowionego w sąsiedniej wsi. Zachodzące w aglomeracji procesy suburbanizacyjne powodować będą postępujące rozwarstwienie funkcjonalne gminy i jej społeczna tożsamość będzie musiała być budowana wokół względnie silnego, niezależnego ośrodka osadniczego z wyraźnie wyodrębnioną pozycją w strukturze osadniczej. W innym przypadku obszary gminy zostaną funkcjonalnie wchłonięte w obszar Wrocławia stając się typowym *suburban sprawl*, niczym szczególnym nie wyróżniającym się wśród innych terenów wokół stolicy Dolnego Śląska. W obecnym układzie strukturalnym gminy rolę taką pełnić mogą tylko Siechnice, jednak do jej efektywnego pełnienia powinna stać się stolicą gminy. Taka względna niezależność i społeczno-funkcjonalna odrębność byłaby wtedy wzmacniana choćby w wymiarze ligwistycznym, podkreślając tożsamość tego układu. Dodatkowo przeniesienie siedziby władz zwiększa prestiż nie tylko samego miasta, ale także całej gminy, choćby z uwagi na to, że stanie się formalnie gminą miejsko-wiejską (a nie wiejską) i zarządzana będzie przez burmistrza zamiast wójta. Z kolei zwiększenie prestiżu miasteczka ułatwi jego dalszy rozwój, szczególnie sektora usług dla ludności. Ułatwi pozyskiwanie inwestycji obsługujących mieszkańców nie tylko Siechnic, ale także okolicznych miejscowości. Brak funkcji

politycznych miasta może bowiem budzić niechęć potencjalnych inwestorów – banków, sklepów czy innych punktów usługowych. Brak średniej wielkości zintegrowanego centrum handlowego czy supermarketu konkurującego nie tylko cenami, ale też asortymentem i oferowanymi usługami otwiera lukę, która zostanie zagospodarowana najpewniej przez dyskonty spożywcze, co w dalszej perspektywie może mieć niekorzystne konsekwencje dla kształtującego się w gminie modelu handlu i usług. Na obecnym etapie jednak z punktu widzenia supermarketów sieciowych aktualny potencjał demograficzny Siechnic (nie mówiąc już o innych miejscowościach gminy) jest zbyt mały na prowadzenie tu inwestycji, natomiast status siedziby władz gminy i związany z tym prestiż miejscowości może stanowić argument przyciągający takich inwestorów.

Z drugiej jednak strony – z punktu widzenia mieszkańców pozostałych miejscowości gminy – zmiana siedziby władz postrzegana jest jako zagrożenie dla ich suwerenności i pozycji w gminie. Budzi bowiem obawy całkowitej marginalizacji potrzeb mieszkańców innych miejscowości niż Siechnice i ograniczanie dokonywanych na wsiach inwestycji. Z tego punktu widzenia w Siechnicach zostały już skoncentrowane praktycznie wszystkie prorozwojowe „aktywa” gminy. Ostatnią wartością, zapewniającą względną równowagę jest właśnie lokalizacja siedziby władz gminy (a co za tym idzie także nazwa gminy) poza Siechnicami. Wytransferowanie także tej wartości budzi obawę przed całkowitym zdominowaniem gminy przez miasto, utratę prestiżu zwłaszcza wsi Święta Katarzyna oraz sprowadzeniem do roli podrzędnych peryferii miejscowości wiejskich w gminie. Wiązałoby się także z symbolicznym zdominowaniem gminy przez „frakcję siechnicką” i oznaczałoby porażkę w toczonym od lat konflikcie. Tym dotkliwszą, że postrzeganą jako ulegnięcie szantażowi „albo przeniesienie władz gminy, albo jej podział”.

Rozpatrzyć też należy warianty rozwoju sytuacji w zależności od decyzji o przeniesieniu siedziby władz, a co za tym idzie zmiany nazwy Gminy. Trudno dostrzec jakieś wymierne korzyści, które wynikać miałyby z pozostawienia status quo. Wręcz przeciwnie, sądzić można, że obecna sytuacja prowadzi do zaogniania i nawarstwiania się konfliktu, którego ucieleśnieniem jest spór o siedzibę władz. W końcu konflikt ten będzie musiał znaleźć jakieś rozwiązanie, a w zmieniających się uwarunkowaniach prawnych (choćby w kontekście wejścia ustawy metropolitarnej) doprowadzi prawdopodobnie do podziału gminy i secesji Siechnic. Dalsze różnicowanie struktury społeczno-przestrzennej i funkcjonalnej w coraz większym stopniu utrudniać będzie utrzymanie spójnej polityki rozwojowej satysfakcjonującej wszystkich (czy choćby znaczącą większość) mieszkańców gminy. Pamiętać trzeba, że omawiany w tym opracowaniu konflikt

będący źródłem problemu nie wziął się znikąd - ma swoje rzeczywiste źródła, zaś kwestia zmiany administracyjno-politycznej nie jest problemem pozornym, ale realnym, głęboko zakorzenionym w lokalnej zbiorowości. Trudno więc przypuszczać, że uda się wypracować kompromis satysfakcjonujący obie strony konfliktu przy założeniu, że utrzymana zostanie Gmina Święta Katarzyna w obecnym kształcie i stanie prawnym. Zmiany demograficzne i rozrost ludnościowy Siechnic oraz wzrost udziału mieszkańców miasta w ogóle mieszkańców gminy prowadzić będą do zmiany okręgów wyborczych i ilości mandatów, a co za tym idzie zmiany układu sił politycznych w Radzie Gminy. Jeśli w takim wypadku dojdzie do dominacji przedstawicieli interesów miasta może to prowadzić do faktycznego rozpadu gminy. W ostatecznym rozrachunku sytuacja taka będzie najpewniej niekorzystna dla obu stron konfliktu, choć nie można wykluczyć, że dwie nowopowstałe gminy będą w stanie utrzymać stabilność finansową i niezależnie się rozwijać. Hipotezy te wymagają jednak przeprowadzenie dokładnych studiów ekonomicznych.

Bardzo trudne, o ile w ogóle możliwe jest także odideologizowanie kwestii przeniesienia siedziby władz i ustawienie jej wyłącznie w kontekście racjonalnego, wymiernego bilansu korzyści wynikających z przeniesienia lub pozostawienia stolicy gminy w Świętej Katarzynie. Być może byłoby to możliwe w pewnej perspektywie czasowej, kiedy dojdzie do zmiany demograficznej gminy i bezprzedmiotowe staną się historyczne zaszczości na linii Siechnice-Święta Katarzyna. Pamiętać należy jednak, że istniejące konflikty mają swoją dynamikę i będą zapewne ewoluować wraz ze zmianami zachodzącymi w lokalnych zbiorowościach. Trzeba przy tym pamiętać, co już wcześniej zostało wskazane, że migrujący na teren gminy osadnicy z Wrocławia (a ten kierunek zdecydowanie dominuje) będą postrzegać problemy lokalne wyłącznie z perspektywy własnego miejsca zamieszkania tudzież Wrocławia, gdzie realizować będą znaczną część swoich życiowych spraw. Pozostała (poza ich miejscem zamieszkania) część gminy pozostanie najpewniej zupełnie nieznaną i całkiem obcą – nie będą mieli rozeznania ani zrozumienia dla tamtejszych lokalnych problemów. Z psychologicznego punktu widzenia osiadły w Siechnicach mieszkańiec gminy Święta Katarzyna zapewne nie będzie czuł żadnej szczególnej wspólnoty z mieszkańcami innych miejscowości gminy, a nawet zapewne w ogóle nie będzie sobie zdawał sprawy z istnienia takich wsi jak Durok, Sulęcín, Smardzów czy Zębice. Można żywić nadzieję, że będąc mieszkańcem gminy Siechnice wytworzy się pewna więź łącząca go z innymi miejscowościami, choćby na zasadzie odpowiedzialności w relacji trochę podobnej do zależności „patron-wasał”. Utożsamienie się z miejscem zamieszkania prowadzić będzie w takim wypadku do utożsamiania ze „swoją” gminą, a co za tym idzie także z mieszkańcami

innych jej miejscowości. Taka sytuacja nie tylko pozwoli pobudować lokalne więzi, ale także uwzględnić (przynajmniej w pewnym stopniu) odpowiedzialność mieszkańców Siechnic za całą gminę, a nie tylko swoje miasteczko. Z kolei jeśli nawet uzna się, iż obiektywnie rzecz biorąc siedzibą władz lokalnych powinny być Siechnice, pozostaje do rozpatrzenia kwestia, czy przeniesienie siedziby władz doprowadzi do wygaszenia lub zażegania istniejącego konfliktu. Wydaje się niemal pewne, że taka sytuacja zaspokoi aspiracje mieszkańców Siechnic i zakończy dążenia separatystyczne. Nie bardzo jednak wiadomo, co mieliby zyskać na tym mieszkańcy innych miejscowości. Właśnie brak wyraźnych, realnych korzyści wynikających z przeniesienia siedziby władz lokalnych do Siechnic staje się dla mieszkańców obszarów pozamiejskich istotnym argumentem przeciw takiemu działaniu. Tym bardziej, że obawiają się oni ponoszenia kosztów takiej operacji.

Wydaje się zatem, że ewentualne przeniesienie siedziby władz gminy do Siechnic powinno być pewną formą transakcji polityczno gospodarczej, która gwarantowałaby ekonomiczne i społeczne korzyści dla mieszkańców innych miejscowości. Gwarancje takie uwzględniać muszą interesy wiejskich części gminy i zapobiegać podporządkowaniu ich rozwojowi Siechnic. Jednocześnie konieczne jest prowadzenie aktywnej polityki informującej o wewnętrznych problemach gminy, która służyłaby uwrażliwieniu na lokalne problemy oraz integracji gminnej zbiorowości a także polityki budującej lokalną tożsamość. Właśnie brak poczucia wspólnoty – nie tylko administracyjnej, ale i społecznej powoduje forsowanie partykularnych interesów mieszkańców poszczególnych miejscowości i stanowi podwalinę dla szarpiących gminę konfliktów. W pierwszej kolejności odbudowane muszą zostać głęboko nadszarpięte pokłady wzajemnego zaufania. Bez niego sprawne przeprowadzenie operacji przeniesienia siedziby władz lokalnych i rozwiązania istniejących w gminie konfliktów będzie dalece utrudnione, jeśli w ogóle możliwe.

EKONOMICZNE SKUTKI PRZENIESIENIA SIEDZIBY GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA DO SIECHNIC

1. Wstęp

Delimitacja układów administracyjno-przestrzennych nie jest zadaniem łatwym, czego dowodem są liczne spory autorytetów naukowych w kontekście z przeprowadzonej reformy administracyjnej kraju. Na obszarze całego kraju pod koniec lat 90-tych XX wieku (zarówno przed, jak i po wdrożeniu reformy) pojawiły się wystąpienia, a wręcz protesty społeczności lokalnych, czy nawet regionalnych, które doprowadziły do kilku spektakularnych „przesunięć” na administracyjnej mapie Polski, w tym w zakresie swoistego upodmiotowienia niektórych jednostek osadniczych poprzez lokalizację w nich siedziby władz określonego szczebla.

Celem niniejszego opracowania jest określenie czy zasadna jest zmiana w układzie administracji terytorialnej kraju na poziomie lokalnym, na przykładzie Gminy Święta Katarzyna. Podstawową hipotezę można sprecyzować następująco: po przeniesieniu siedziby gminy do Siechnic warunki ekonomiczne gminy nie ulegną pogorszeniu, jednocześnie występują poważne przesłanki wskazujące, iż przyczyni się to do wzrostu dochodów gminy i jej mieszkańców.

Zakres merytoryczny ekspertyzy obejmuje dwa obszary badawcze. Po pierwsze badanie dotyczy opinii eksperckich w zakresie funkcjonowania małych miast, jako odrębnych podmiotów administracyjnych. Po drugie badaniem zostało objęte miasto Siechnice i gmina Święta Katarzyna, jako studium przypadku.

W ekspertyzie zostały wykorzystane, jako metody badawcze analiza opisowa, analiza porównawcza i proste metody statystyczne. Została także przestudiowana literatura przedmiotu oraz materiały źródłowe, w tym dostępne opracowania statystyczne GUS.

2. Opinie ekspertów

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że procesy urbanizacji w krajach Europy Środkowej i Wschodniej są słabiej zaawansowane niż w krajach najwyżej rozwiniętych. W okresie gospodarki planowej miało miejsce przyspieszenie urbanizacji, czego wyrazem były masowe migracje ze wsi do miast, związane z procesem industrializacji. Uznawano, że wielkie miasta znajdują się w fazie koncentracji lub w początkowym etapie suburbanizacji¹. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat na historycznie ukształtowaną strukturę przestrzenną nałożyły się elementy wynikające z zasad gospodarki planowej, m.in. powstały miasta i dzielnice budowane od podstaw, najczęściej w otoczeniu dużych miast centralnych - zaczęto wyróżniać specyficzny typ miasta - „miasto socjalistyczne”. Miasto to posiadało kilka specyficznych cech, z których szczególnie krytycznie oceniane były:

- nedorozwój usług w dzielnicach mieszkaniowych,
- monofunkcyjność gospodarcza (np. miasto górnicze, hutnicze),
- monotonia i uniformizacja obszarów mieszkaniowych,
- degradacja zabudowy mieszkaniowej z przełomu XIX i XX wieku.

Tabela 1. Typy małych miast w Polsce według charakteru dominacji funkcjonalnej

Typy miast według charakteru dominacji funkcjonalnej	Sektor						1973		1984		2000	
	I		II		III		a	b	a	b	a	b
	maks.	min.	maks.	min.	maks.	min.						
	w % zatrudnienia ogółem											
Rolnicze (R)	100,0	50,0	40,0	0,0	40,0	0,0	22	3,4	2	0,3	0	0,0
Rolniczo-przemysłowe (RP)	60,0	37,5	50,0	25,0	25,0	0,0	10	1,6	0	0,0	1	0,2
Rolniczo- usługowe (RU)	60,0	37,5	25,0	0,0	50,0	25,0	51	7,9	12	2,0	0	0,0
Przemysłowe (P)	40,0	0,0	100,0	50,0	40,0	0,0	123	19,9	96	16,1	99	15,3
Przemysłowo-rolnicze (PR)	50,0	25,0	60,0	37,5	25,0	0,0	25	3,9	6	1,0	0	0,0
Przemysłowo- usługowe (PU)	25,0	0,0	60,0	37,5	50,0	25,0	132	20,5	139	23,2	112	17,4
Usługowe (U)	40,0	0,0	40,0	0,0	100,0	50,0	55	8,6	102	17,1	274	42,5
Usługowo-rolnicze (UR)	50,0	25,0	25,0	0,0	60,0	37,5	34	5,3	31	5,2	1	0,2
Usługowo-przemysłowe (UP)	25,0	0,0	50,0	25,0	60,0	37,5	127	19,8	176	29,4	157	24,3
Brak funkcji dominującej (X)	50,0	25,0	50,0	25,0	50,0	25,0	59	9,2	34	5,7	1	0,2
Suma							643	100	598	100	645	100

a - liczba miast, b - procent ogółu miast

Źródło: M. Jerczyński: *Funkcje i typy funkcjonalne polskich miast. Zagadnienia dominacji funkcjonalnej*. Statystyka Polski, 85. GUS, Warszawa 1977.

¹ J. Słodczyk, *Wielkość miast i ich struktura przestrzenna w świetle kryteriów rozwoju zrównoważonego*. W: *Przemiany bazy ekonomicznej i struktury przestrzennej miast*. J. Słodczyk (red.). Uniwersytet Opolski, Opole 2002, s. 328.

Obecnie uważa się, że dla przeciwdziałania takim cechom istotne jest dążenie do powiązania środowiska przyrodniczego z kulturowym, aby razem tworzyły zrównoważone środowisko miejskie. Do podstawowych czynników kształtujących miasto należy planowanie przestrzenne, które z oczywistych przyczyn powinno być prowadzone z poziomu danej jednostki. Jak zaznaczono w Nowej Karcie Ateńskiej, zawierającej zasady planowania miast przyjęte przez Europejską Radę Urbanistów w 1998 roku, trwałe i zrównoważony rozwój stał się podstawowym zagadnieniem w planowaniu miast. W nowych zasadach planowania przestrzennego uznano, że wizji miasta spełniającego warunki trwałego i zrównoważonego rozwoju najlepiej odpowiada koncepcja struktury wielośrodkowej miasta jako zespołu miasteczek.. Wydaje się, że w XXI wieku w rozwoju miast struktury policentryczne będą przeważały nad monocentrycznymi. Regiony miejskie składające się z większej liczby w pełni wykształconych pod względem funkcjonalnym ośrodków mogą okazać się korzystnym modelem ze względów ekologicznych, społecznych i ekonomicznych.

Ogólnie model wielośrodkowy wydaje się pewnym rozwiązaniem dla rozwoju miast, które może spełniać określone kryteria zrównoważonego rozwoju. Współcześni planiści zdecydowanie opowiadają się za wielofunkcyjnym zagospodarowaniem poszczególnych obszarów miasta, co oznacza odchodzenie od zasad ścisłego strefowania i tworzenia monofunkcyjnych stref użytkowania terenu. Działania takie mogą być skuteczniejsze w oparciu o potencjał endogeniczny miast, ale wymagany jest do tego odpowiedni zakres upodmiotowienia społeczności miasta.

W tym kontekście warto nawiązać jeszcze do wątku historycznego. Otóż w latach 60. i 70. XX wieku nastąpiła erozja tradycyjnych funkcji małych miast². Prawie zupełnej likwidacji uległy rodzaje działalności związane z obsługą najbliższego zaplecza wiejskiego oraz pośrednictwem między rynkiem lokalnym, regionalnym i krajowym. Prowadzone badania porównawcze wykazały, że tylko małe miasta funkcjonujące w obszarach z funkcjonalną dominacją gospodarki rolnej są silnie zintegrowane lokalnie³. Obszary o innych funkcjach (w tym zarówno miasta o charakterze turystycznym, jak i ośrodki położone w strefach zurbanizowanych) są zdecydowanie słabiej zintegrowane lokalnie. Oznacza to, że ich powiązania gospodarcze z bezpośrednim zapleczem wiejskim są w rzeczywistości niewielkie i mają małe znaczenie dla rozwoju gospodarczego i miasta, i strefy wiejskiej.

---

² Proces ten związany jest z intensyfikacją uspołeczniania wsi. Zob. między innymi K. Heffner: *Transformacja układów osadniczych wsi a wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich*. W: *Wież i rolnictwo na przełomie wieków*. Red. I Bukraba-Rytska i A. Rosner. Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa 2001, s. 109-132.

³ K. Heffner: *Małe miasta w rozwoju obszarów wiejskich*. W: *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*. K. Heffner (red.). PN AE w Katowicach, Katowice 2005, s. 13.

Obserwuje się, że szczególnie słabo zintegrowane z otoczeniem wiejskim są firmy nierolnicze inwestujące w małych miastach stref podmiejskich dużych aglomeracji. Firmy te produkują i udzielają usług głównie na rynku lokalnym, ale zaopatrują się prawie wyłącznie zewnętrznie. Również firmy rolnicze oraz nierolnicze gospodarstwa domowe są stosunkowo słabo zintegrowane lokalnie. Słabej integracji firm nierolniczych towarzyszy również stosunkowo mała integracja lokalnych rynków pracy, a poprzez firmy nierolnicze dokonuje się transfer środków poza strefy lokalne. Funkcjonowanie małych miast w wysoko zurbanizowanych obszarach dużych aglomeracji miejskich integruje lokalną gospodarkę w układzie rozszerzonym, a więc z uwzględnieniem powiązań z metropolią.

Autorzy koncentrujący się na aspektach ekonomicznych zauważają, że największą szansę na sprostanie wymogom rosnącej międzynarodowej konkurencji, na adaptację do nowych uwarunkowań gospodarki światowej oraz na przyciągnięcie inwestorów mają przede wszystkim te miasta, które posiadają wysoce zróżnicowaną strukturę społeczno-gospodarczą, a więc miasta o charakterze metropolii. W szczególności, międzynarodowej konkurencji sprostać mogą ośrodki pełniące funkcje centrów usługowych, administracyjnych, finansowych, handlowych i kulturalnych, posiadające dobrze rozwinięte uczelnie wyższe i nawiązane już od lat kontakty gospodarcze. Nie oznacza to jednak, że w tym globalnym współzawodnictwie na rozwój nie mają szans małe polskie miasta. Podkreśla się, że decydujący wpływ na wypracowanie określonego poziomu konkurencyjności gospodarki ma przede wszystkim postawa lokalnych władz samorządowych, przyjęte kierunki polityki rozwoju miasta, działania na rzecz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków oraz przyciągnięcia zewnętrznych podmiotów gospodarczych czy wykorzystania własnych zasobów lokalnych⁴.

Pewne uszczegółowienie dotyczące w/w postawy władz publicznych prezentują przedstawiciele nauki o zarządzaniu (kładący nacisk na administracyjną rolę władz lokalnych) zauważając, że wyspecjalizowany aparat wykonawczy w rękach organów zarządzających miastem stanowi administracja komunalna. Sposób jej zorganizowania powinien być adekwatny do zadań publicznych, specyfiki miasta, jego warunków oraz prowadzonej polityki rozwoju⁵. Podejście takie wyklucza m.in. jednolite wzorce w zakresie zarządzania - okazuje

---

⁴ S. Staszewska, M. Wdowicka, *Możliwości aktywizacji gospodarczej małych miast w Polsce w warunkach rosnącej konkurencji międzynarodowej*. W: *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*. K. Heffner (red.). PN AE w Katowicach, Katowice 2005, s. 92,93.

⁵ E. Wojciechowski: *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*. Difin, Warszawa 2003, s. 24. Zob. Też T. Markowski: *Zarządzanie rozwojem miast*. PWN, Warszawa 1999.

się, że praktyczne rozwiązania są na tyle różnorodne, że niosą wiele ciekawych i niekiedy nowatorskich rozwiązań.

Siła konkurencyjna miast w coraz większym stopniu zależy także od umiejętności władz lokalnych i profesjonalizmu w prowadzeniu przez nie działań promocyjnych. Konkurencyjność miast zależy bowiem od wizerunku, jaki potrafią one stworzyć o sobie i swych walorach, cechach swoich mieszkańców oraz swej przyszłości. Najczęściej stosowanymi narzędziami, które mają usprawniać tworzenie konkurencyjności ośrodków są planowanie strategiczne i aktywny marketing terytorialny. **Wiarygodny wizerunek wymaga jednak występowania rzeczywistej spójności społeczno-gospodarczej oraz określonego poziomu utożsamiania się społeczności lokalnej ze swym miastem – sprzyja temu lokalizacja funkcji administracyjnych w danym mieście.**

W tym kontekście należy także mieć na uwadze, że każde miasto ma swoją przewagę konkurencyjną wynikającą z jego naturalnych uwarunkowań lub historycznej akumulacji zasobów. Jednakże współczesne kierunki rozwoju gospodarki związane z jej globalizacją powodują, że rola zasobów naturalnych i materialnych zaczyna maleć. Obserwuje się przejście od konkurowania poprzez zasoby do konkurowania poprzez infrastrukturę intelektualną. Wyraźnie zaznacza się bowiem rosnąca rola kapitału ludzkiego, charakteryzującego się wysokim poziomem edukacji, zdolności do współpracy i innowacji⁶. Małe miasta mogą wytwarzać taką proinnowacyjną przestrzeń społeczną niemal wyłącznie we współpracy z miastami metropolitalnymi.

Obecnie małe miasta zlokalizowane w pobliżu dużych aglomeracji, zmieniają swoją strukturę przestrzenną, a nierzadko także funkcje i sposób gospodarowania. Zauważa się, że społeczeństwo coraz częściej zainteresowane jest zamieszkaniem na peryferiach lub w strefie podmiejskiej większego miasta z wielu względów. System transportowy i komunikacyjny (publiczny i prywatny) tak położonego małego miasta oparty jest na sieci ośrodka centralnego. W warunkach funkcjonowania Polski w Unii Europejskiej stanowi to realną szansę na poprawę jego stabilności i rozwoju w czasie. Przy odpowiednim potencjale demograficznym małego miasta publiczna część tego systemu staje się także efektywna w kategoriach ekonomicznych. Bliskość ośrodków naukowych i kulturalnych, administracji, ośrodków edukacji, ochrony zdrowia wpływa bowiem dodatnio na liczbę przejazdów. Z kolei strefy gospodarcze metropolii często graniczą, a nawet zachodzą na obszary miast przyległych, co ma wpływ na ich gospodarkę (przemysł opuszcza strefy wewnętrzne

---

⁶ Por. T. Markowski: *Wspieranie wzrostu konkurencyjności w polityce rozwoju regionalnego*. W: *Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski*. Friedrich Ebert Stiftung, Warszawa 1996, s. 99-133.

i lokalizuje się na terenach podmiejskich). Zgodnie jest to z procesem dyfuzji przestrzennej, w ramach którego tendencje wzrostowe przechodzą z ośrodków większych do mniejszych, zlokalizowanych w ich bezpośrednim sąsiedztwie⁷.

Jednocześnie w wielkich miastach (czy w tzw. „blokowiskach”) postępująca urbanizacja i internacjonalizacja prowadzą to często do wielu zjawisk niekorzystnych dla jednostki, takich jak poczucie alienacji i odrzucenia, brak więzi i tożsamości z miejscem zamieszkania, wzrost bezrobocia i przestępczości. Funkcjonowanie ludzi w świecie niepewności i ciągłych zmian prowadzi również do zupełnie nowego zjawiska. Narastające poczucie zagrożenia i niepokoju sprzyja kierowaniu się w stronę tego co bliższe i lepiej znane. Małe społeczności lokalne zapewniają częściowe schronienie przed negatywnymi efektami globalizacji⁸. Relacje funkcjonujące w ramach małych społeczności lokalnych odpowiadają fundamentalnym ludzkim pragnieniom: wspólnego zamieszkiwania, wspólnej pracy, wspólnych doświadczeń oraz świadomości więzi. Identyfikacja ze społecznością lokalną, poczucie tożsamości i bezpieczeństwa wzmaga solidaryzm i odpowiedzialność społeczną, sprzyjając większemu zaangażowaniu ludzi w sprawy lokalne. Obserwuje się, że globalizacja wzmaga występowanie lokalizmu. Na określenie nowych warunków, jakie niesie ze sobą połączenie globalizacji i lokalizmu stworzony został nowy termin, a mianowicie glocalizacja (*Glocalization*) wyrażający się poprzez rozliczne relacje pomiędzy tym, co globalne, a tym, co lokalne⁹.

Miasta, stojąc wobec wspomnianych wcześniej barier prawnych i niedostatków środków budżetowych, działań wspomagających stymulowanie rozwoju powinny upatrywać we własnych przedsięwzięciach gospodarczych oraz w nurcie posunięć instytucjonalno-organizacyjnych, informacyjnych i szeroko rozumianej lokalnej obsługi. Niezwykle istotne są te działania samorządów, które mają na celu podniesienie poziomu atrakcyjności inwestycyjnej miast (inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną, marketing lokalny). W ten tylko bowiem sposób są w stanie przyciągnąć zewnętrzne podmioty gospodarcze, a zwłaszcza kapitał zagraniczny, bez wsparcia którego, w obecnych warunkach, efektywne finansowanie rozwoju lokalnego nie jest możliwe.

---

⁷ Por. D. Sokołowski: *Zróżnicowanie zbioru małych miast i większych osiedli wiejskich w Polsce w ujęciu koncepcji kontinuum wiejsko-miejskiego*. Wyd. UMK, Toruń 1999.

⁸ A. Soból: *Małe miasta w teorii i praktyce zrównoważonego rozwoju*. W: *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*. K. Heffner (red.). PN AE w Katowicach, Katowice 2005, s. 46,47.

⁹ *Globalism, Localism & Identity*. Ed. T. O'Riordan. Earthscan Publications Ltd., London and Sterling 2001. s. 37-41; E. Lorek, A. Soból: *Wpływ procesów globalizacyjnych na wdrażanie zrównoważonego rozwoju na świecie na poziomie lokalnym*. W: *Ochrona środowiska a procesy integracji i globalizacji*, A. Budnikowski. M. Cygler (red.). Szkoła Główna Handlowa. Warszawa 2004.

Reasumując należy podkreślić, że zadania władzy lokalnej nie mogą ograniczać się jedynie do doraźnej aktywizacji gospodarczej poszczególnych obszarów miast, ale powinny być szersze i bardziej dalekowzroczone. Przede wszystkim jednak powinny opierać się na opracowanym specjalnie dla tych celów programie

2. Analiza społeczno-gospodarcza miasta Siechnice

Dokonując analizy i oceny sytuacji społeczno-ekonomicznej dowolnego obiektu przestrzennego należy na wstępie odnieść się do uwarunkowań ogólnych o charakterze egzogenicznym. Odnosząc się do współczesnych zjawisk należy podkreślić, że permanentnym zjawiskiem występujących w kształtowaniu się ośrodków osadniczych jest to, że każde miasto, bez względu na wielkość, jako całość podlega ciągłym zmianom, którym w różnym tempie ulegają wszystkie jego elementy oraz relacje między nimi. Na te zmiany nakładają się specyficzne okoliczności występujące w danej gospodarce czy regionie. Szczególnym przykładem mogą być miasta polskie, które w latach 90-tych XX w. zaczęły podlegać procesom mającym swoje źródło w mechanizmie rynkowym, w ramach których doszło do szybkich i wielokierunkowych zmian spowodowanych transformacją ustrojowo - systemową. Można stwierdzić, że cechą tego okresu były ustawiczne przeobrażenia, które odbywały się w sposób skokowy, a ponieważ miasta te startowały relatywnie z niskiego poziomu rozwoju natrafiały na ciągłe, narastające bariery w swoim rozwoju. Odróżnia to zasadniczo proces zmian zachodzących w realiach polskich miast od zmian zachodzących w krajach wysokorozwiniętych Europy Zachodniej. Z drugiej strony poszczególne miasta polskie funkcjonując w określonym otoczeniu, w dużej mierze podlegały procesom zachodzącym w tym otoczeniu (zazwyczaj w skali lokalnej czy regionalnej), tylko w stosunku do dużych miast takich jak Warszawa, Kraków, Poznań, Wrocław, Szczecin czy Trójmiasto można stwierdzić o względnym odseparowaniu się od otoczenia i autonomicznym rozwoju, jednak relacje między otoczeniem i tymi miastami nadal w pewnym wymiarze funkcjonuje. Niewątpliwie duży wpływ na sytuację dużych miast w Polsce miała reforma administracyjna państwa, z 1999, która z jednej strony spowodowała zmianę statusu stolicy województwa, (utraciło ten status aż 31 miast, które stały się powiatami grodzkimi), równocześnie 305 małych i średnich miast zyskało status miasta powiatowego. Zmiany te wywołały znaczne przewartościowanie pozycji miast w poszczególnych regionach.

Polski system osadniczy, odzwierciedlony w rozmieszczeniu ludności, charakteryzuje się - mimo rozproszenia jego jednostek - umiarkowaną koncentracją ludności. Można ogólnie sformułować stwierdzenie, że sieć osadnicza w Polsce w ogólnym zarysie ma strukturę hierarchiczną, z wyraźnie zaznaczonymi ośrodkami i układami ciężarów oraz wyróżniającymi się szczeblami taksonomicznymi.

Cechą charakterystyczną tego układu jest wyraźnie zarysowany policentryzm. Miasta¹⁰ w polskiej przestrzeni społeczno-gospodarczej odgrywają istotną rolę nie tylko jako miejsce zamieszkania znacznej części populacji kraju, ale także jako obszar znacznej aktywności gospodarczej, społecznej, politycznej oraz kumulacji ośrodków naukowych i akademickich. Ponieważ ich struktura przestrzenna i wielkość są bardzo zróżnicowane (przeciętne polskie miasto zajmuje 24 km² i liczy ok. 27,1 tys. mieszkańców), można stwierdzić, że miasta wpływały pozytywnie na dotychczasowe kształtowanie się wielocentrycznego, także spolaryzowanego rozwoju kraju.

Dolny Śląsk jest regionem o wysokim poziomie urbanizacji, gdzie w miastach regionu zamieszkuje około 70% ogółu ludności¹¹ czyli ponad 2 mln osób. Dokonując ogólnej charakterystyki systemu osadniczego tego regionu należy wskazać, że jest on dobrze rozwinięty, hierarchiczny, reprezentowany przez dużą sieć miast o zróżnicowanej wielkości, rozbudowaną siecią połączeń, z wyraźnie ukształtowanym centrum, którym jest miasto Wrocław. Przestrzenna lokalizacja ośrodków miejskich w regionie odpowiada pasmom aktywności gospodarczej. Jest to obszar tzw. zagłębia sudeckiego, worek turowski, legnicko-głogowski okręg przemysłowy oraz aglomeracja wrocławska.

Miasto Siechnice zlokalizowane jest w północno-wschodniej części regionu w strefie oddziaływania aglomeracji wrocławskiej. Miejscowość zlokalizowana jest w powiecie wrocławskim, w gminie Święta Katarzyna. Siechnice uzyskały prawa miejskie w roku 1997. Miejscowość usytuowana jest w odległości 13 km od Wrocławia, przy drodze krajowej nr 456, łączącej Wrocław z Opolem. Powierzchnia Siechnic wynosi 16 km², natomiast wskaźnik gęstości zaludnienia roku 2007 wynosił w 266,5 osoby/ km², gdy dla regionu wynosił 145 osób/ km².

---

¹⁰ W realiach polskich przyjęto, że miastem jest każda jednostka przestrzenna (osiedle), któremu nadano prawa miejskie, wiąże się to z pełnieniem określonych funkcji zarówno na rzecz jego mieszkańców jak i otoczenia.

¹¹ Pod tym względem region plasuje się na drugim miejscu w kraju, tuż za województwem śląskim, w którym wskaźnik ten wynosi 79.4%.

Na przełomie wieków wystąpił w omawianej gminie nieznaczny regres demograficzny, jednak nie był on tak duży jak w skali całego regionu. Dodatkowo od roku 2003 obserwujemy stabilizację wzrostu liczby ludności. Niewątpliwie jest to efekt kształtowania się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego i suburbabuzacji Wrocławia. Interesujący jest bowiem fakt, że struktura wiekowa mieszkańców gminy Święta Katarzyna, z których 70% żyje na obszarach wiejskich, odpowiada piramidzie wieku charakterystycznej dla miast¹². Stanowi to z jednej strony potwierdzenie tezy, że obszary wiejskie tej gminy spełniają już coraz intensywniej funkcje nierolnicze¹³.

Tabela 2. Prognoza liczby mieszkańców Gminy Święta Katarzyna wg miejscowości

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2013	2015	2020
BIESTRZYKÓW	164	172	180	194	213	235	259	287	317	397	431	515
GROBLICE	290	293	289	294	298	294	297	295	312	310	312	319
BOGUSŁAWICE	125	126	126	127	128	127	130	129	130	135	137	141
GRODZISZÓW	71	74	72	74	76	72	74	84	89	92	95	102
IWINY	364	380	386	387	400	415	421	416	421	483	500	542
KOTOWICE	654	664	670	665	654	644	647	649	653	638	634	625
ŁUKASZOWICE	210	211	215	217	214	210	210	206	204	207	207	205
MOKRY DWÓR	369	365	362	359	357	352	258	354	356	254	234	184
OZORZYCE	146	148	148	148	145	149	144	144	146	142	141	138
RADWANICE	2086	2101	2099	2115	2136	2146	2191	2328	2446	2480	2536	2679
SIECHNICE	3969	3943	3921	3921	3892	3956	4008	4098	4264	5663^a	6193^a	7266^a
SMARDZÓW	170	175	184	183	185	186	189	198	198	224	232	252
SULIMÓW	234	242	239	233	226	222	217	222	221	204	199	188
SULĘCIN	120	116	117	123	118	116	115	118	119	111	110	106
ŚWIĘTA KATARZYNA	1612	1624	1641	1664	1704	1754	1806	1872	1896	2112	2189	2379
TRESTNO	177	176	176	174	175	184	185	194	198	200	203	211
ZACHARZYCE	85	84	86	89	94	105	114	118	129	145	153	174
ZĘBICE	212	221	221	225	267	276	294	334	367	420	449	522
ŻERNIKI WR.	1037	1059	1110	1136	1202	1255	1301	1348	1427	1629	1712	1918
GMINA	12095	12174	12242	12328	12484	12698	12860	13394	13893	15846	16667	18466
% udział ludności miasta Siechnice w populacji gminy	32,8	32,4	32,0	31,8	31,2	31,2	31,2	30,6	30,7	35,7	37,2	39,3

^a spodziewany skokowy wzrost będzie w znacznej mierze skutkiem dodatniego salda migracji wygenerowanego przez nowe centrum funkcjonalne (mieszaniowe, administracyjne i usługowe) w postaci kwartału Siechnice-Rynek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Święta Katarzyna

Jak wynika z opracowań Powszechnego Spisu Ludności, w gminie będącej przedmiotem badań, ponad 50% mieszkańców zatrudniona była w sektorze II – przemyśle. Ma to związek przede wszystkim z inwestycjami lokalizowanymi na terenie gminy, w tym w Siechnicach działa jeden z największych pracodawców w gminie działający w ramach sektora II, a mianowicie elektrociepłownia Czechnice wchodząca w skład Zespołu Elektrociepłowni Wrocławskich KOGENERACJA S.A. Liczną grupę stanowią także mieszkańcy aktywni

¹² Rocznik Demograficzny 2007, US Warszawa

¹³ Demografia Gminy Święta Katarzyna, mat. powielony Urzędy Gminy, Święta Katarzyna 2008, s. 11.

zawodowo w ramach sektora I, jakim jest rolnictwo (21%). Na uwagę zasługuje fakt, że 89% zatrudnionych w rolnictwie znajduje się w mieście Siechnice w Przedsiębiorstwie Produkcji Ogrodniczej „Siechnice”. Jest to jedno z najnowocześniejszych i największych przedsiębiorstw ogrodniczych w Polsce. Szklarnie zajmują 22 ha oraz 1 ha zajmuje tunel foliowy, w których uprawiane są warzywa i kwiaty. Obecnie w Przedsiębiorstwie zatrudnionych jest ok. 360 pracowników. Kompleks wybudowany w latach 70-tych i 80-tych oraz wciąż rozbudowywany. Głównym produktem są warzywa, natomiast na powierzchni 1 ha uprawia się około 100 gatunków zielonych roślin ozdobnych.

Tabela 3. Ludność w wieku produkcyjnym, nieprodukcyjnym w roku 2004 w Siechnicach na tle gminy

Wyszczególnienie	Przedprodukcyjny	Produkcyjny	Poprodukcyjny
Gmina Św. Katarzyna	2711	8688	1858
Siechnice	771	2651	465
% udział w liczbie ludności ogółem w Siechnicach	19,8	68,2	12

Zródło: Rocznik statystyczny województwa dolnośląskiego 2005.

Jeżeli chodzi o podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w roku 2008 to spośród 318 podmiotów zarejestrowanych w mieście Siechnice, około 98% stanowiły podmioty prywatne a około 2% podmioty sektora publicznego.

Ponadto około 81% podmiotów gospodarczych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 7,6% to spółki prawa handlowego, w tym spółki z udziałem kapitału zagranicznego oraz około 4% spółki cywilne. Z danych tych wynika również, iż na 1000 osób zamieszkujących miejscowość 74,5 są to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, około 7 osób zatrudnionych jest w spółkach prawa handlowego, 4 w spółkach cywilnych, 1,5 w spółdzielniach, fundacjach, stowarzyszeniach i organizacjach społecznych.

Wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców Siechnic (liczony jako liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 mieszkańców) wyniósł 90,7 w 2006 roku, co było znacznie poniżej średniej w regionie i gminie (przeciętnie w kraju 94,0, w województwie 105,2, w gminie 103,8).

Tabela 4. Wpisy do EDG w latach 1989-2008 wg rodzaju działalności – podmioty z siedzibą w Siechnicach (stan na 21. 07.2008 r.)

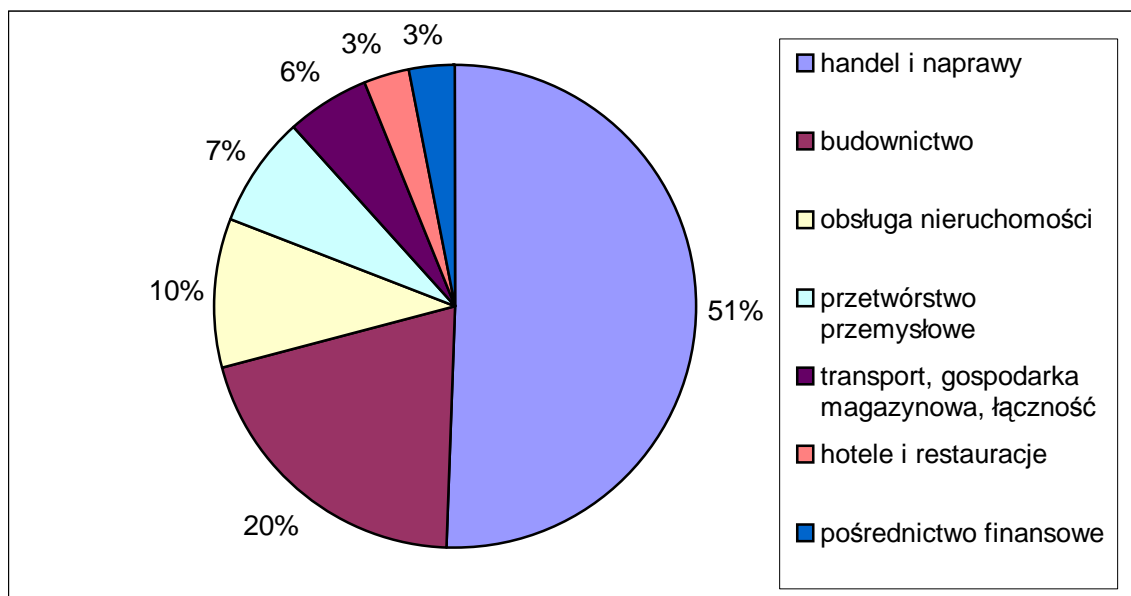
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	LICZBA WPISÓW
transport	49
ubezpieczenia	13
fryzjerstwo/kosmetyczne	12
handel	332
języki obce	9
opieka zdrowotna	13
finanse/obsługa firm	12
produkcja	37

projektowanie	7
ślusarstwo	17
budownictwo	119
stolarstwo	16
motoryzacja/mechanika	50
krawiectwo	9
piekarnie/cukiernie/masarnie	8
usługi różne	62
informatyka/elektronika	17
gastromia/lokale	29
drukarnie/poligrafia/pieczątki	4
Razem	815
w tym:	
figuruje w EDG	318
likwidacja	497

Spśród wszystkich firm zarejestrowanych w Siechnicach około 3,4% stanowią spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

W strukturze osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą znaczna część, bo niemal 46,7% zarejestrowana jest w sekcji handel i naprawy, 18,7% w sekcji budownictwo, 9,3% w sekcji obsługa nieruchomości oraz 6,9% w sekcji przetwórstwo przemysłowe. Strukturę tą przedstawia poniższy schemat.

Na terenie miasta funkcjonuje obszar wspierania działalności gospodarczej Strefa Aktywności Gospodarczej, która stanowi obszar przeznaczony pod inwestycje handlowe, produkcyjne, usługowe. Łączna powierzchnia obszaru wynosi 80 ha (50 ha obejmują działki przeznaczone dla przedsiębiorców, pozostały obszar przeznaczony jest pod drogi, tereny publicznie dostępne, zbiornik wodny).

Rysunek 1. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w Siechnicach wg sekcji w roku 2005

Źródło: Rocznik statystyczny województwa dolnośląskiego 2006.

W mieście należy także wziąć pod uwagę istniejącą, ale także rozwijającą się infrastrukturę społeczną, która podlega zmianom zarówno ilościowym i jakościowym. W Siechnicach funkcjonuje szkoła podstawowa, do której uczęszczało w roku 2004 315 uczniów, jedno gimnazjum (422 uczniów w 2004 r.) oraz jedno przedszkole (120 dzieci w 2004 r.). Na terenie miasta dostępne są również dwie biblioteki miejskie z łącznym księgozbiorem wynoszącym 27, 5 tys. woluminów.

W konkluzji należy podkreślić, że obserwując procesy związane z funkcjonowaniem Siechnic w strefie oddziaływania miasta Wrocławia należy wskazać na wzrost funkcjonalnych powiązań nie tylko z centrum aglomeracji, ale także z innymi jednostkami zlokalizowanymi przy drodze nr 456, tj. Radwanice Siechnice, Groblice, Marcinkowice.

Obserwowane zjawiska to przede wszystkim postępująca urbanizacja pasa przy analizowanej drodze oraz wzrost intensyfikacji działalności gospodarczej. Według analiz przeprowadzonych przy budowie „Strategii Integracji Aglomeracji Wrocławskiej” zasięg oddziaływania centrum aglomeracji wynosi od 20 do 30 km. Przyjmując tę odległość, należy stwierdzić, iż Siechnice w najbliższym czasie zostanie objęta zjawiskami charakterystycznymi dla centrów dużych obszarów metropolitalnych.

3. Wnioski

Reasumując można stwierdzić, że miasta, stojąc wobec barier oraz zjawisk i procesów stymulujących rozwój społeczno-gospodarczy powinny upatrywać możliwości we własnych przedsięwzięciach oraz w nurcie posunięć instytucjonalno-organizacyjnych, informacyjnych i szeroko rozumianej lokalnej obsługi. Niezwykle istotne są tu działania samorządów, które mają na celu podniesienie poziomu atrakcyjności inwestycyjnej miast (inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną, marketing lokalny). Jednocześnie należy podkreślić, że zadania władzy lokalnej nie mogą ograniczać się jedynie do doraźnej aktywizacji gospodarczej poszczególnych obszarów miast, ale powinny być szersze i bardziej dalekowzroczne. Do takich działań można zaliczyć inicjatywę zmiany siedziby gminy na miasto Siechnice.

Formułując odpowiedź na kwestię jakie przesłanki przemawiają za tym, iż po przeniesieniu siedziby gminy do Siechnic warunki ekonomiczne gminy nie ulegną pogorszeniu, należy na wstępie zaznaczyć, że pod pojęciem warunki ekonomiczne gminy kryją się co najmniej dwa znaczenia. Wynika to po pierwsze z postrzegania gminy jako

lokalnego rynku (przede wszystkim rynku produkcji, konsumpcji i pracy), a po drugie jako jednostki samorządu terytorialnego.

W grupie podmiotów identyfikowanych wg pierwszego znaczenia przeniesienie siedziby gminy nie będzie generowało znaczących kosztów ani w skali mikro, ani w skali makro. Zmiana siedziby władz gminnych nie pociągnie bowiem zmian w nomenklaturze, nie będzie zatem konieczności dostosowywania m.in. opakowań produktów, materiałów promocyjnych i reklamowych, pieczętek firmowych czy też baz danych do nowych uwarunkowań. Koszty te mogłyby wystąpić, gdyby zmianie ulegała nazwa gminy, co pociągnęłoby zmianę niektórych danych adresowych, ale nie jest to planowane.

Nie ulegną zmianie także koszty podmiotów gospodarczych i osób fizycznych związane z realizowaniem ich obsługi przez Urząd Gminy w miejscu nowej siedziby gminy, gdyż *de facto* już obecnie zdecydowana większość spraw urzędowych jest obsługiwana właśnie w Siechnicach, a nie w Świętej Katarzynie. To z kolei przesądza o neutralności przeniesienia siedziby gminy w sensie kosztowym z punktu widzenia jednostek organizacyjnych samego Urzędu Gminy. Stosowane obecnie rozwiązania administracyjno-organizacyjne mają walory racjonalności i pożądanej efektywności i są w istocie odpowiedzią władz gminy na występujące uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne. Jak wykazano w poprzedniej części niniejszego opracowania, Siechnice stają się lokalnym biegunem wzrostu i rozwoju gospodarczego ze względów obiektywnych.

Zatem sformułowaną na wstępie tezę, iż po przeniesieniu siedziby gminy do Siechnic warunki ekonomiczne gminy nie ulegną pogorszeniu należy uznać za uprawdopodobnioną.

Pozostaje do rozstrzygnięcia kwestia jednoczesnego występowania przesłanek wskazujących, iż przeprowadzona operacja przyczyni się to wzrostu dochodów Gminy i jej mieszkańców. Przeprowadzone analizy pozwalają na zidentyfikowanie potencjalnych korzyści o charakterze pośrednim.

I tak przeniesienie siedziby gminy ze wsi do miasta stanowiło będzie wyraźny sygnał dla inwestorów i mieszkańców (dotychczasowych i potencjalnych), iż rozwój gminy będzie oparty w głównej mierze o funkcje charakterystyczne dla miast. Ma to duże znaczenie w zakresie pobudzania rozwoju gospodarczego, gdyż spektrum tych funkcji jest znacznie szersze w stosunku do funkcji obszarów wiejskich. Co więcej – sama realizacja funkcji miejskich nie stoi zazwyczaj w opozycji do realizacji funkcji wiejskich, ale „sprzężenie zwrotne” tu nie występuje. Wynika to z jednej strony z faktu konkurencji o przestrzeń, a z drugiej z faktu silnego umocowania decyzyjnego właścicieli gospodarstw rolnych w oparciu o nienaruszalne w praktyce tytuły własności. Znajduje tu potwierdzenie zasada, iż zakres

wolności ekonomicznej jest determinowany zakresem własności¹⁴. Ergo – realizując model rozwoju gospodarczego opartego o funkcje charakterystyczne dla układów zurbanizowanych nie można w sposób administracyjny ograniczać sfery agrarnej, proces ten może występować obiektywnie.

Jest w tym kontekście prawdopodobne, że przeniesienie siedziby gminy do Siechnic da asumpt do dalszego rozwoju na ich obszarze mieszkalnictwa wielorodzinnego oraz do dalszych inwestycji *stricte* gospodarczych. Związane to będzie z poprawą wizerunku tego miasta jako miejsca do życia i pracy posiadającego odpowiednią rangę w przestrzeni aglomeracji wrocławskiej (czy docelowo Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego - WrOM).

Takie rozumowanie pozwala zakładać, że dotychczasowy przebieg procesów wzrostu i rozwoju gospodarczego w Gminie Święta Katarzyna nie ulegnie zakłóceniu, a nowe impulsy (przy założeniu *ceteris paribus*) przyczynią się do poprawy ich dynamiki. Tym samym istnieją realne szanse na podniesienie poziomu dochodów zarówno samej Gminy jak i jej mieszkańców.

Bibliografia

1. *Demografia Gminy Święta Katarzyna*, mat. powielony Urzędu Gminy, Święta Katarzyna 2008
2. Heffner K.: *Małe miasta w rozwoju obszarów wiejskich* W: *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*. K. Heffner (red.). PN AE w Katowicach, Katowice 2005
3. Heffner K.: *Transformacja układów osadniczych wsi a wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich*. W: *Wieś i rolnictwo na przełomie wieków*. Red. I Bukraba-Rytska i A. Rosner. Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa 2001
4. Lorek E., Sobol A.: *Wpływ procesów globalizacyjnych na wdrażanie zrównoważonego rozwoju na świecie na poziomie lokalnym*. W: *Ochrona środowiska a procesy integracji i globalizacji*, A. Budnikowski. M. Cygler (red.). Szkoła Główna Handlowa. Warszawa 2004
5. Markowski T.: *Wspieranie wzrostu konkurencyjności w polityce rozwoju regionalnego*. W: *Strategiczne wyzwania dla polityki rozwoju regionalnego Polski*. Friedrich Ebert Stiftung, Warszawa 1996

---

¹⁴ Por. R. Pipes: *Własność a wolność*. Wyd. Muza, Warszawa 2000.

6. Markowski T.: *Zarządzanie rozwojem miast*. PWN, Warszawa 1999
7. O'Riordan T. (red.): *Globalism, Localism & Identity*. Earthscan Publications Ltd., London and Sterling 2001.
8. Pipes R.: *Własność a wolność*. Wyd. Muza, Warszawa 2000
9. *Rocznik Demograficzny 2007*, GUS Warszawa
10. *Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2007*, WUS Wrocław
11. Słodczyk J., *Wielkość miast i ich struktura przestrzenna w świetle kryteriów rozwoju zrównoważonego*. W: *Przemiany bazy ekonomicznej i struktury przestrzennej miast*. J. Słodczyk (red.). Uniwersytet Opolski, Opole 2002
12. Soból A.: *Małe miasta w teorii i praktyce zrównoważonego rozwoju*. W: *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*. K. Heffner (red.). PN AE w Katowicach, Katowice 2005
13. Sokołowski D.: *Zróżnicowanie zbioru małych miast i większych osiedli wiejskich w Polsce w ujęciu koncepcji kontinuum wiejsko-miejskiego*. Wyd. UMK, Toruń 1999
14. Staszewska S., Wdowicka M., *Możliwości aktywizacji gospodarczej małych miast w Polsce w warunkach rosnącej konkurencji międzynarodowej*. W: *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*. K. Heffner (red.). PN AE w Katowicach, Katowice 2005
15. Wojciechowski E.: *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*. Difin, Warszawa 2003

ŁĄCZNE WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z TWORZĄCYCH OPRACOWANIE ANALIZ

Analizy zaprezentowane w referatach tworzących niniejsze opracowanie skłoniły autorów do wysnucia wniosków, które w formie syntetycznej zostały niżej zaprezentowane:

1. Miasto Siechnice posiada największy potencjał demograficzny w gminie, natomiast proces suburbanizacji przebiegający w regionie miejskim Wrocławia, potencjał ten wydatnie wzmacnia (szacowany wzrost liczby ludności do przeszło 7000 osób do końca 2010 r.).
2. Niski poziom ładu przestrzennego w Siechnicach, których rewitalizacja, poprzez wprowadzenie dużego programu inwestycyjnego w zakresie usług i mieszkalnictwa, może okazać się skuteczna, przemawia za Siechnicami, jako głównym ośrodkiem usługowym gminy.
3. Wieś Święta Katarzyna i miasto Siechnice są areną dynamicznych inwestycji mieszkaniowych, przy czym program wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego w Siechnicach stwarza lepsze podłoże dla koncentracji ludności, a co za tym idzie, do rozwoju usług.
4. Biorąc pod uwagę strukturę kształtującego się Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, Siechnice, posiadając najwyższą dynamikę rozwoju gospodarczego i demograficznego wśród miast z obszaru dziewięciu gmin otaczających Wrocław. Są miastem zdolnym konkurować i zwyciężać w rankingach z pozostałymi tj.: Kątami Wrocławskimi i Obornikami Śląskimi.
5. Dla sprawnego funkcjonowania kilkutyśieczne miasto Siechnice musi posiadać organy administracyjne i na dłuższą metę nie może być zarządzane przez wójta usadowionego w sąsiedniej wsi. Zachodzące w aglomeracji procesy suburbanizacyjne powodować będą postępujące rozwarstwienie funkcjonalne gminy i jej społeczna tożsamość będzie musiała być budowana wokół względnie silnego, niezależnego ośrodka osadniczego z wyraźnie wyodrębnioną pozycją w strukturze osadniczej.

6. Za uprawdopodobnioną uznać należy tezę, iż po przeniesieniu siedziby gminy do Siechnic warunki ekonomiczne gminy nie ulegną pogorszeniu, oczekiwać należy natomiast, iż działanie to da wyraźny sygnał inwestorom i mieszkańcom (dotychczasowym i potencjalnym), informujący o oparciu rozwoju gminy w głównej mierze o funkcje charakterystyczne dla miast.
7. Dotychczasowy przebieg procesów wzrostu i rozwoju gospodarczego w gminie nie ulegnie zakłóceniu, a nowe impulsy (przy założeniu *ceteris paribus*) przyczynią się do poprawy ich dynamiki. Tym samym istnieją realne szanse na podniesienie poziomu dochodów zarówno samej gminy jak i jej mieszkańców.
8. Ze względu na położenie geograficzne – centralne miejsce w gminie, oraz dostępność komunikacyjną, obydwie jednostki osadnicze: Święta Katarzyna i Siechnice w równym stopniu predestynowane są do pełnienia funkcji Siedziby Gminy.
9. Biorąc pod uwagę historię gminy i konflikt społeczny, jaki rodzi propozycja przeniesienia siedziby gminy do Siechnic przeanalizować powinno się pewną formę transakcji polityczno - gospodarczej, która gwarantowałaby ekonomiczne i społeczne korzyści dla mieszkańców innych miejscowości. Gwarancje takie uwzględniać musiałyby interesy wiejskich części gminy i zapobiegać peryferyzacji w procesach przekształceń społeczno – ekonomicznych w gminie.
10. Przy całkowitym odideologizowaniu kwestii przeniesienia siedziby władz gminy i przeanalizowaniu jej wyłącznie w kontekście racjonalnego, wymiernego bilansu korzyści wynikających z przeniesienia lub pozostawienia stolicy gminy w Świętej Katarzynie, siedzibą władz gminy bezsprzecznie powinny zostać Siechnice, które są „liderem” całej gminy.